

İşçinin onuru sermayeyi yenecektir!

İŞÇİNİN SESİ

Türk-İş'te birleş!
1 Mayıs'ta devleş!
Yıl:13, Sayı:323, 25 Şubat 1987

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN!

Kavga havası ve sınıf dayanışması yükseliyor

Netaş grevi savaşımı bir üst düzeye çıkardı

Yiğit Netaş işçilerinin grevi tam üç ay, büyük bir özveri, disiplin, çoşku ve kararlılıkla sürdükten sonra, geçtiğimiz hafta sonuçlandı. Grev sonuçlandı ama Derby ile birlikte bu grevin işçi hareketini ulaştırdığı bir üst düzeyde savaşım olanca hızıyla sürüyor. Ülkenin dört bir yanında grev rüzgarları esiyor, kavga havası ve sınıf dayanışması yükseliyor.

Siyasal yaşamda hareketlilik uzun bir süredir vardı. Bu hareketlilik bir süredir daha da artıyordu. Ama şimdi siyasal yaşamda bir alt-üst oluş yaklaşıyor.

Yaklaşan bu alt-üst oluşun korkusuyla burjuvazi içinde hem çelişkiler kızışıyor, hem birlik arayışları, çabaları yoğunlaşıyor.

Özal'ın kap ameliyatı yamalı bohça ANAP'ın kalp hastalığını ortaya çıkardı. ANAP'ın içi kaynarken, ANAP-DYP arasında paslaşmalar oldu ve yakınlaşma söylentileri ortalığa yayıldı. Öte yanda SHP'nin içi kaynarken, Ecevit ben Özal'la anlaşmadım yollu demeçlerle SHP'ye göz kırptı. Böylece DSP ile ANAP arasındaki ilişkide bir değişme oldu. Aynı sıralarda SHP de, DYP'yi ana rakipler arasında saydı.

Dış ilişkilerde de, içerde de burjuvazi her ata oynar oldu. ABD, AET, Ortadoğu, Yunanistan konuları olanca canlılığıyla sürerken, içeride hoş bir durum vardır. Yükselen sınıf savaşının önünü almak için akla ne gelirse, her yol, her araç deneniyor.

Geçenlerde ordu müdahelesi yine konu edildi. Bugün bu tamamen desteksiz atmadır. Ordu müdahale falan edemez. Bunu kendileri de bildikleri için, "Türk-İslam Sentezi" denen temelde, yavaştan ve derinden sivil faşist bir hareket hazırlanıyor.

Sağ burjuva güçler arasında başka bazı olası saflaşmalardan da söz edilirken, asıl hoş manzara sola yöneliktir. Burjuva solu sosyal demokrasinin belki biri tutar diye iki tanesini birden öne sürdüler. Olmadı. Belki birliği denemeye kalkarlar ama bunun da pek bir umut taşımayacağı bugünden bellidir. Sosyal demokrasi işçi hareketini dizginleyemiyor.

Legal sosyalist parti, aynen DSP gibi "tabandan" kurulmaya çalışırken hiç kurulamaz oldu. Bu tıkanıklık içinde çeşitli gruplar arası görüş farklılıkları kemikleşiyor. El altından legal partiye destek verildiği halde, bundan da pek bir umut çıkmayacağı şimdiden anlaşıldı. Şimdi projektörler giderek artan ölçüde resmi TKP'nin ve şürekasının üzerine çevriliyor.

Çeşitli alanlarda resmiler ile fiili bir işbirliği siyaseti uygulanmaya başladı.

Resmilerin türbancılarla belkemiksiz ilişkileri gündeme getirildi. Böylece hem resmiler meşhurlaştırılıyor, hem dinci akımlar arasında Türk-İslam sentezine yönelik ayrışma sağlanıyor.

AET konusuyla bağlı olarak resmi TKP'nin legale çıkarılması ciddi ciddi konu edilirken, Haydar Kutlu'nun "Ege Türkiye'ye kapatılamaz" gibi sosyal emperyalist mesajları çarşaf çarşaf basılıyor.

Kürdistan konusunda, bir yandan aşiret çatışmalarını PKK'nın eylemi diye gösterip bu bahaneyle Kürt halkına karşı sömürge savaşı yürütüyorlar, öte yandan "Kürtler" diye açıkça konuşup ayrılma hakkı vb. olmadığı sürece Kürtlerin varlığını tanımaya hazır olduklarını ima ediyorlar. Bu alanda resmi TKP'den beklenen, hem Sovyetler'le bu konuda anlaşmayı sağlaması, hem eli uzandığınca Kürt hareketleri ayrılma hakkından vazgeçmeye ikna etmesidir.

İlginç gelişmeler yaşayacağız. Öyle görünüyor ki kısa erimde resmiler güçlenecekler. Faşizm dönemi TKP içindeki gelişmelerin, iki apayrı partinin ortaya çıkışının, kimin gerçek, kimin sahte olduğunun henüz işçiler arasında yakından izlenmesini engelledi. Hafızalar biraz gerilerde. Ama bu geçicidir. Yaşamın hızlı akışı ve gerçek TKP'nin savaşı, resmi TKP'nin ipliğini pazara çıkaracak, bu komünizm kalpazanı, burjuva kuyrukçusu sosyal emperyalistleri yerin dibine batıracak ve zayıf halka Türkiye'yi emperyalist zincirden koparacaktır.

Sayfayı hazırlayan
Cemile Çakmak

Avrupalı sendikacılar Türkiye işçi sınıfı sendikal birlik istiyor diyorlar

Sendikal birlik istemi yine galip

DİSK'in 20. yıldönümü kutlandı ve SHP'nin düzenlediği sendikal haklar sempozyumu yapıldı.

Geçen sayımızda bu girişimlerin sendikal birliği engelleme yolunda çabalara sahne olabileceğini yazmıştık. Çabalar ve bu çabalara destek olmak isteyenler oldu. Ama oyun başarılı olamadı.

Tam tersine, işçi sınıfımızın militan sendikal birlik istemi çeşitli yollardan bu platformda da güçlü bir biçimde yansıdı. Şimdi bu toplantılara katılmış olan, Sosyalist Enternasyonal çizgisinde konum alsa da sendikacı özelliği ağır basan Avrupalı sendikacılar, Türkiye'de işçiler militan sendikal birlik istiyor diyorlar.

Bu toplantılarda iki çarpık amaç güdenler vardı. Biri, Türkiye'de sendikal hakları burjuvalar arasında pazarlıkta, AET-Türkiye pazarlığında koz olarak kullanmak. Ötekisi, DİSK'i sendikal birliği engelleme çabalarında koz olarak kullanmak. Her ikisi de denenmiştir ama sonuçta toplantılar tam tersine işlev görmüştür.

AET'nin sözü çok geçti ama gerçekte, sendikal haklar burjuvalar arası pazarlığa değil, burjuvalar arası pazarlık sendikal haklara manivela işlevi gördü.

Aynen bunun gibi, DİSK'in yaşatılması yönünde çok sözedildi ama, bunlar kimilerinin amaçlarının tam tersine, DİSK'e yapılan haksızlıklara karşı yerinde bir protesto olmaktan öteye geçemedi, sendikal birlikle karşı karşıya getirilemedi.

Bütün bunlar toplantıları düzenleyenlerin, toplantılara katılanların çoğunun öznel niyetlerinden bağımsız olarak, hatta kimilerinin ters yönde bilinçli çabalarına rağmen gerçekleşti. Bunun altında yatan, Türkiye işçi sınıfının sanıldığından çok daha ileri olan deneyim ve olgunluk düzeyidir. Belirli konularda sınıf, istemlerinde öyle bir ayak diretiyor ki, onu kendi kuyruğuna takmak için onun çevresinde dolaşanların kendileri onun kuyruğuna takılmak zorunda kalıyorlar. Yalnızca bu kadar da değil, bunlar aralarında kavga da ediyorlar.

Bundan birkaç yıl önce resmiler DİSK diyorlardı. Giderek hem DİSK'i kollayıp, hem Türk-İş'te birlik demeye başladılar. Son sıralarda ise savrulup, bu kez "DİSK kapatıldı" diye başlıklar attıkları için, Baştürk'ten eleştiri aldılar.

Resmiler ne de olsa sosyal demokratlardan daha öndeler. Onlar bu yola birkaç yıl önce girerken, bundan bir yıl öncesine kadar "kongreyi kazanamazsak Türk-İş'ten ayrılırız" diyen sosyal demokrat sendikacılar şimdi DİSK'in yeniden kurulmasına da, ayrı bir konfederasyona da karşı, Türk-İş'te birlikten yana konuşuyorlar.

Son sıralarda Baştürk, DİSK adını kullanarak ayrı bir konfederasyon kurma konusunda hırçın bir yalnızlık içinde gibi görünüyor. Ama sanıyoruz ki o da sendikacılıktan çok particiliğe soyunduğu için, bu görünüşün ardında, kendini acındırıp, işçi sınıfı edebiyatını hızlandırıp particiliğe hazırlık yapıyor.

İşçi sınıfımız militan sendikal birlik istemini dayatıyor. Bunun birlik yanı şimdilik sendikal hareketle ilgilenen çeşitli siyasal güçlerin kabullendikleri bir olgu oldu. Ama sanmayalım oyunlar, hesaplar son buldu. Hem birlik konusunda geri dönüş çabaları, hem de birliği militanlığa karşı kullanma manevraları olacaktır.

Bunlara karşı, sendikal alanda proletarya hegemonyasını konulara ayırmadan, "Türk-İş'te sendikal demokrasi ve militan sendikal birlik" bütünlüğü içinde dayatmayı daha da bilinçli olarak sürdürmek gereklidir.

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı. Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Taşıdığı tipik yanlışlarla öğretici bir mektup

Yazmak isteseydim eğer neler yazardım diye kalemi elime alıp biraz durakladım. Yürükoğlu'nun 14 Ocak tarihli gazetedeki yazısını bir daha okudum. Önümde *Türkiye Postası* var. *Milliyet* gazetesinde bugün okudum M. A. Birand'ın Sovyetler'deki gelişmeler ile ilgili yazısını okudum. Ayrıca burada devrimcilerin uğrak yeri olan bir yere gittim. Gelişmeleri tartıştık. Yeni gelişmelerle ilgili değişik düşünceler dinledim. Değişik renkten, çizgiden insanları Gorbaçof'un eylemlerini destekliyor, coşkuyla karşılıyor olarak gördüm.

Burada, 12 Eylül 1980'den bu yana başlayan ve giderek şiddetlenip devam eden, Türkiye ve dünya devrimci hareketinin sorunları tartışılıyor. Her gün tartışılıyor. Genellikle örgütlü ve sınırlı olmadığı için tartışmalar ana baba gününe dönüyor. İnsanların içi yanıyor. Örgütlere küfür etmelerin, onları lanetlemelerin haddi hesabı yok. En çok da TKP resmilere saldırılıyor.

Buna karşılık resmiler "it ürür kervan yürür" misali hiç görülmeyen, göze çarpmayan ufak ufak çalışmalarla sürekli yol alıyorlar. Çoğu, hatta buradakilerin hepsi büyük işlere ilgi duymuyorlar. Hep küçük küçük işler yapan, hep örgütlü, ertesi gün ne yapacağını bilen insanlar. Kendi kendilerinden gayet memnunlar.

Diğer tartışanlar ise genellikle örgütsüz insanlar, örgütlere güven duygusunu yitirmiş ve bu kafayla bir yere varılamayacağını düşünen insanlar. Bu nedenle sorun olarak gördükleri noktalar çözümlenmeden tekrar örgütlü çalışmayı düşünmüyorlar. Şimdi gözleri Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelerde. "Orada olumlu şeyler olur da belki Türkiyeli komünistleri de etkiler" beklentisi içindeler.

Bana gelince benim bu insanlardan fazla bir farkım yok. Sadece onlardan daha fazla ve biraz daha yakından ilgileniyorum. Örneğin, günlük, haftalık, aylık, vb. devrimci yayınları, *İşçinin Sesi, Atılım, Türkiye Postası, Gün* dergisi, *Devrimci Marksist* dergi, *11. Tez, Yarın* ve elime geçen daha başka yayınları sürekli izliyorum. Bunun sonucunda sizden ve herkesten bağımsız, kendimce bir çıkış yolu buluyorum. Bulduğum çıkış yolu gerçekleşmedikçe ben de tekrar örgütlü çalışmayı düşünmüyorum. Çünkü bu yapıyla akıntıya karşı kürek sallamaktan öte birşey yapılamaz kanaati var bende.

Yürükoğlu'nun yazılarını hâlâ zevkle okuyorum. Yazık ki seyrek yazıyor. Kalemine bayılıyorum. Ama ne yazık ki bir çok konuda sizden farklı düşünüyorum. Şunu hâlâ açık yüreklilikle söylüyorum: *İşçinin Sesi*, ama özellikle Yürükoğlu Türkiye'de devrimci komünist hareketine renk kattı. Canlılık getirdi. En azından ben çok şey öğrendim. Minnettarım diyesim geliyor. Sizden ayrıldığım noktalara gelince üç önemli nokta var.

1) Resmilere karşı eleştirilerinizi abartılmış ve tepkisel olarak görüyorum. Örneğin ben onları sizin gibi oportünist olarak değerlendirmiyorum. Nedenine gelince: Bence günümüzde oportünizmi başka bir çerçevede düşünmek lazım diyorum. Diyorum ki resmiler devrimde öncülük yapmasalar bile hiçbir zaman karşı devrim saflarına geçmezler. Diyelim ki herhangi bir örgütlü güç devrime öncülük yaptı. Hereketi alıp götürüyor. O noktaya kadar resmiler bunu doğru bulmasalar da, o noktadan sonra devrimci öncüyü destekler. Bu konumları onların resmi olmalarından geliyor. Çünkü anti-emperyalist, anti-tekel herneyse herhangi bir devrim Sovyetler Birliği'nin çıkarıyla çakışır. Çakıştığı için de Sovyetler'in şubesi gibi çalışan bu insanlar böyle bir hareketi desteklerler. Bu çizdiğim çerçeve ya da mantıkla en kötü ihtimalle böyledir diyorum. Daha kötüsü olmaz. Şimdi geçmişe bakıp Kautsky'nin oportünizmine göz atalım. Adamlar zamanında burjuvazinin savaş bütçesine oy kullandılar. Buna benzer, günümüzde resmi çizgide bir parti böyle davranmaz. Örneği de var. 1974 Kıbrıs harekatı sırasında TKP bu harekata karşı çıkmıştı.

Geçenlerde bir arkadaşla tartışırken resmiler için "bunlar Özal'dan da gerici, karşı devrimci" dedi. Bu arkadaş, aynı zamanda Sovyetler Birliği'ne toz kondurmuyor. Ben bu arkadaşın mantığıyla dedim ki, varsayım olarak bunlar karşı devrimci olsun. Sovyetler Birliği bunları destekliyor. Dolayısıyla Sovyetler Birliği bilerek bilmeyerek (burası önemli değil) son tahlilde gericiliği desteklemiş oluyor. Bir adım daha ileri uzatırsak bu mantığı Sovyetler Birliği kendisi de gerici, emperyalist olmaz mı? Olmaz dedi, ama beni de bu mantığıyla ikna edemedi. Bunun ötesinde herkesin gördüğü bir gerçek var ki Sovyetler Birliği bugün hâlâ dünyanın değişik yerlerinde olan devrimlere destek veriyor. Bu da yadsınmayacak bir gerçek. Hepimiz biliyoruz ki, bugün Sovyetler Birliği olmazsa Nikaragua, Küba, Afganistan devrimleri emperyalizm tarafından boğulmuştu. Ancak şu söyleklerimden hiçbir zaman şunu demek istemiyorum. Sovyetler Birliği ya da şu ya da bu KP eleştirilmez. Öyle demiyorum. Eleştirilir. Ama sırf eleştirmiş olmak için de eleştirilmez. Tepkisel, duygusal değil bilimsel, mantıklı, ikna edici olmak zorunluluğu var. O zaman inandırıcı olur.

Şimdi burada *İşçinin Sesi*'nde bir iki sayı önce Emine Engin'in Afganistan'la ilgili bir yazısı çıktı. Emine bu yazısında aşağı yukarı şunları söylüyordu: "Kızıl ordu ve oportünist yönetime rağmen Afganistan'da devrim ilerliyor." Hatta bir yerde aynı yazıda "oportünist yönetim devrimi boğmak istiyor ama buna rağmen devrim ilerliyor" diyor. Kusura bakmayın ama ben böyle bir mantığı tepkisel, gocunma olarak değerlendiriyorum. Bana göre bu mantığa kargalar bile güler. Ya bu mantığı bilimsel olarak temellendirin, ya da olmuyor, yazık oluyor. *İşçinin Sesi*'ne yakışmıyor gerçekten.

Örneğin *Yaşayan Sosyalizm* kitabı bambaşka, insanın kafasını açıyor, kafaya oturuyor. Hem öyle oturuyor ki, hayat her gün biraz daha bu kitabın doğruluğunu kanıtlıyor. Bu tür kitaplar insanı ta yüreğinden bağlıyor. Burada samimi olarak hayranlığımı gizlemiyorum. Sezarın hakkı Sezara verilmeli.

2) Sovyetler Birliği konusunda eleştirilerinizde hâlâ dengeye gelmediniz. SBKP' nin 27. Kongre değerlendirmesi çıktı birkaç sayıda. O yazılarda bir yerde Sovyetler Birliği'nin devrimleri engelleyiciliğinden bahsediliyor. Yine tepkisel diyorum. Çünkü öyle değil. Sovyetler Birliği bana göre şunu yapıyor. Bir ülkede devrimi o ülkenin iç dinamiğiyle gerçekleşir doğrusundan hareketle devrimci güçler fiilen iktidarı ele geçirinceye kadar açıkça bir tavır koymuyor. Ama bu noktadan sonra her türlü yardımla açık tavır koyuyor. Yani devrimi korumak konusunda elinden geleni yapıyor. Şimdi "Sovyetler Birliği devrimi engelliyor" mantığınıza şu soruyu sormak gerekir: Nasıl engelliyor? Kızıl orduyla devrim ihraç etmiyor diye mi? Ya da kendi beceriksizliğimizin faturasını hep Sovyetler Birliği'ne mi yükleyeceğiz? Yoldaşlar yapmayın gözünüzü seveyim!

Diyelim ki *İşçinin Sesi* yığınları peşinden sürükledi devrime gidiyor. Sovyetler Birliği dur mu diyecek? Hiç sanmıyorum. Nitekim Nikaragua'da da resmi KP vardı. Ama Sandinistler devrimi gerçekleştirince Sovyetler Birliği karşı mı çıktı bu devrime? Yok öyle birşey. Tam tersi oldu, destekledi. Üstelik Sovyetler Birliği herhalde *İşçinin Sesi*'ni Sandinistlerden kendisi için daha tehlikeli görmüyor. Ama herşey bir yana en azından denemekte yarar var. Güçlenin devrime öncülük edin, sonra hepimiz görürüz. Yoksa herkeste daha çok kusur bulur dururuz ama kendimize hiç bakmayız. İşin herhalde en kolayı da budur.

3) Örgütsel sorunla ilgili ayrı düşünüyorum. Ben diyorum ki günümüzde en acil, can alıcı sorun Türkiye çapında asgari ölçüde bir KP yaratılmalı. Sizin gibi, diğer tüm örgütleri oportünist görmediğim için, 1-proletarya diktatörlüğünü savunan, 2-Sovyetler Birliği'ne düşmanca tavır almayan, sosyalist sistemi dost ve müttefik gören, 3-ulusların kaderlerini tayin hakkını savunan, 4-devrimin (Türkiye) zor yoluyla olacağını öngürüp buna uygun çalışan, 5-sosyalizmi komünizmi isteyen tüm komünistler tek bir örgütte birleşmeli.

Bu örgüt oluştuktan sonra, parti birliğini kesin gözeterek, değişik görüşlerin açıkça parti basınında tartışılmasını sağlamak üzere demokratik merkeziyetçilik esaslarına göre ve illegal çalışan bir parti olmalı. Böyle bir partide nüans farkları sürekli tartışılabilir. Bu tartışma parti basınında olursa partiye canlılık kazandırır. Belli ayrı düşünceler bu tartışma ortamı içinde birbirine yakınlaşır. Böyle bir birliktelikten işçi sınıfının en ileri kesimleri bu partiye sempatiyle bakar. Vb. vb. Şimdiki durumda ise herkes halinden memnun, tabanı karantinaya almış, başkasını düşman ajan vb. göstermekte başarılı oluyor. Oysa aynı partide olsalar hepsi yoldaş olacağından, ne Haydar Yürükoğlu'nu, ne Kaçmaz Behice'yi, ne de filan filanı tabana oportünist ajan vb. diye yutturamayacak. Çünkü aynı taban hepsini yoldaş görecek ve hepsine sahip çıkacak. Böyle bir partide en doğru fikirler yine kazanacak. Şuna kesin inanıyorum ki böyle birleşik bir partide *İşçinin Sesi*'nin kadrosu ve fikirleri diğerlerini rahatlıkla altedebilecektir.

Şimdiki durumda ise şunu gördük. On yıldan beri her türlü yöntemle mücadele edildi. Ama hiç kimse kimseyi tam silemedi. Yarın ortalık biraz aydınlansa, işçi sınıfına yine herkes basınıyla, yayınıyla gidecek. Giderken de herkes işçilere "en doğrusu biziz, diğerleri kaka" diyecek. İşçi nereden bilsin en iyisinin kim olduğunu. Sonunda bıkkınlık gelecek bu dağınıklıktan. Ve işçi ya sosyal demokratlara ya da Demirel'e yanaşacak. Hiç olmasa bunlar daha güçlü daha ciddi diye yanaşacak.

Yani bu durumda aynı film tekrar görülecek. Yarın ortalık biraz daha aydınlansa resmiler işçi sınıfı içinde yine en büyük güç, sonra *İşçinin Sesi*, TSİP, TKEP vb. bir sürü örgüt mevzi kapacak. Aynı film tekrarlanacak. Bir darbe daha gelecek vb.

Ben aynı filmi tekrar görmek istemiyorum. Ve diyorum ki bugün niyeti ne olursa olsun komünistlerin tek birleşik partisini gündemine almayan insanlar bilerek bilmeyerek işçi sınıfına Türkiye halkına en büyük ihaneti yapıyorlar.

Lenin'in deneyimini yalnız üsttekiler değil bugün biz tabandaki insanlar da biliyoruz artık. Bu nedenle birisinin çıkıp ta "biz Lenininciyiz" demesine kimse inanmıyor artık. Lenin ne yaptı? Rusya çapında marksist örgütleri toparladı. RSDİP'ni kurdu. Partide ideolojik birlik mi vardı? Kesme şeker yoktu. Krupskaya'nın anıları doğruysa, Lenin Bundçuları bile partiye almak istiyordu. Ama onlar gelmiyordu. Lenin'e göre Bundçular parti içinde olurlarsa düzeltilebilirlerdi. Böyle bir partide Lenin en iyi kadroları Bolşevizme kazandı.

Hepimiz artık biliyoruz. 1917 Mart'ında ya da Nisan'da Lenin *Nisan Tezleri*'ni MK'ya sunduğu vakit azınlıkta kalmıştı. Sonra ikna etti. Şimdi bu durum Lenin'i küçültüyor mu? Tam tersine yüceltiyor. Demek ki partide böylesine özgürce görüş belirtme hakkı vardı. Bizlerin örneğinde senaryo oynanır hep. Genel sekreterin sunduğu bir öneriye karşı gelinirse deprem oluyor. Karar oybirliğiyle alınır hep. Oybirliğiyle alınıyor da ne oluyor? Hiç, evcilik gibi birşey.

Kısacası Lenin büyük bir örnek. Lenin'in deneyi tuttu. Ya Lenin'in deneyini kabul edip yürüyeceğiz, ya da gerisi hikâye gibi geliyor bana.

Saygılarımla

Z. Baylan

KANITLA!

Haydar Kutlu, son yazılarında, işçi sınıfımızı küçük ve güçsüz göstermek için elinden geleni yapıyor. Sayıları "birkaç yüz bini geçmeyen proleter çekirdek ve küçük işletmelere dağılmış birkaç milyonluk işçi sınıfı"ndan söz ediyor.

Haydar Kutlu'yu, Türkiye devrimci hareketi ve işçi sınıfı önünde, SÖYLEDİKLERİNİ KANITLAMAYA ÇAĞIRIYORUZ.

İşçinin Sesi'nin notu

Zaman zaman *İşçinin Sesi*'ne yazdığı uzunca mektuplarla çeşitli konulardaki görüşlerini dile getiren Z. Baylan'ın yukardaki mektubu içinde bulunduğumuz dönemde özellikle yurtdışında belirli bir kesimin görüşlerini tipik bir biçimde yansıtması açısından çok yararlıdır. Mektupta ayrıca, bu çevrede hergün süren, örgütsüz, disiplinsiz, başı sonu olmayan bitmez tükenmez tartışmalar, kızgınlık, umutsuzluk, inançsızlık ve yılgınlıklar temelinde örgütlü çalışmadan kaçış psikolojisi de çok güzel yansıtılıyor. Biz getirilen bazı konulara kısa kısa değinelim:

1) Sovyetlerde demokratikleşme yönünde değişmeler vardır. Ancak, çeşitli ekonomik kararlarda, siyasal tutumlarla birlikte ele alındığında bunların özde hangi yönde değişmelerin biçimi olacağı henüz belli değildir.

Yürükoğlu yoldaşımız *Yaşayan Sosyalizm* kitabında şöyle yazıyordu:

"Ne var ki, bir yandan da toplumun her yönüyle gelişmesi ilerlemektedir. Eski anlayışlar, eski örgütlenmeler, eski işleyişler giderek dar gelmektedir. Kısa bir zaman içinde demokratikleşme Sovyetler Birliği'nin *ana sorunu* olacaktır. Daha bugünden, karşılaşılan pekçok güçlük bu yönü göstermektedir.

"Sovyet toplumunun demokratik kurumlaşması, demokratik anlayışı toplumun gelişimine paralel olarak mutlaka ama mutlaka yükselecektir. Partinin bu gidişin önünde yürümesi, bu gelişmeden korkmaması zorunludur. Çünkü *aktif yığın demokrasisi demek olan proleter demokrasisi, sosyalizmden komünizme doğru ilerleyebilmenin zorunlu koşuludur.*

"Sovyetler Birliği'nin geleceğini temsil eden bu konuda hiçbir açılım getirmeyen 26. Kongre bu yönüyle tutucu ve tıkanıktır. Konulara genel yaklaşımıyla da (özellikle uluslararası konular, barış ve sosyalist ekonomi konularında) 25. Kongre'den daha sağdadır." (*Yaşayan Sosyalizm*, s.150, 151)

Bugünkü gelişmelere ve özellikle de 27. Kongre'ye bakınca demokratikleşme yönünde hızlı bir değişimin, konulara genel yaklaşımda daha'da hızlı bir sağa, kayışla birlikte geldiğini görüyoruz. Bu durumda Sovyetler'deki değişikliklerin nerelere varacağını zaman gösterecektir.

2) Z. Baylan, Sovyetler Birliği sırf eleştirmiş olmak için eleştirilmez diye yazmış, sonra da 27. Kongre eleştirisini örnek olarak vermiş. *Yaşayan Sosyalizm* yayınlandığında da aynı şeyi söyleyerek yazılanlara karşı çıkmıştı. O zaman kafasının yatmadığı birçok konuda şimdi fikir değiştirmiş olmasının kendisine bazı şeyleri öğretmiş olması gerekirdi. Şimdi de 27. Kongre değerlendirmesinde sözü edilen, Sovyetlerin devrimleri engelleyiciliğine kafası takılmış. Kızılordu'yla devrim ihraç etmiyor diye mi engellediğini söylediğimizi soruyor. Tabii ki o nedenden değil. Kısaca bazı gerçekleri hatırlatarak yanıtlayalım:

a) Dünyada çok uzun zamandır resmi Komünist Partileri eliyle bir devrim yapılmamıştır. Nerede bir devrim olmuşsa bu partilere *rağmen* yapılmıştır. Ya da bu partiler Sovyetlere *rağmen* harekete geçerek yapmışlardır. Küba, Nikaragua birincisine, Afganistan ikinciye örnektir.

b) İran'da Şah rejiminin devrilmesi sırasında TUDEH'in tutumu ve durumu sayesinde İran mollalara armağan edilmiştir.

c) Afganistan'da devrimden sonra Hafızullah Amin'le birlikte 97 devrimcinin katlini gerçekleştiren yine Sovyetler'dir. Z. Baylan Sovyetler için "devrim gerçekleşene kadar açık tavır koymuyorlar ama gerçekleştikten sonra destekliyorlar" diyor. Böyleyse de bu tavrın tutar tarafı yoktur ama gerek Afganistan gerekse Yemen olayları devrimden sonra da yine kendi adamlarını ve bu sefer de devrimin gelişmesini engelleyici yönde desteklediklerini gösteriyor.

d) Türkiye'ye gelince söylenecek çok şey var ama yalnızca birini belirtmek bile yeter. 1979'da ülkede devrimci durumun hızla yükseldiği bir dönemde partiyi bölmede Sovyetler'in oynadığı rol ibret vericidir. Devrimci durumun varlığının reddedilmesi İ. Bilen'in kafasından çıkmamıştır. Sovyetlerin Türkiye'ye yönelik politikasının ürünüdür.

3) Resmi TKP'ye yöneltiğimiz eleştirilerin "abartılmış ve tepkisel" olduğu ve onların oportünist olmadığı görüşünün tutar yanı yoktur. 1974'de Kıbrıs konusunda alınan tavır bugünkü resmilerin nasıl davranacağına örnek verilemez. Resmilerin yaydıkları fikirler tümüyle burjuvaziyle işbirliğini hedefleyen oportünist fikirlerdir. Bunları benimseyen devrim yapamaz. Karşı devrim safına geçip geçmeyeceklerini zaman gösterecektir ama şimdiden buna hizmet ettikleri açıktır.

4) Verilen parti örneğinin Lenin'le ilgisi yoktur. Bütün görüşlerden devrimciler biraraya gelecek, tartışa tartışa görüşler birbirine yaklaşacak ve bu sürerken de parti demokratik merkeziyetçilik temelinde illegal olarak çalışacak. Lenin, kendisine böyle bir parti anlayışı yakıştırıldığını duysa herhalde çok şaşırırdı. Bugüne kadar defalarca tartışılmaktan epeyce eskimiş, belki iyi niyetli ama yanlış bir görüş.

5) Aynı filmin bir daha seyredileceği, 1980 öncesi yaşananların Türkiye'de bir kez daha yaşanacağı görüşü de son derece yanlıştır. Bu işçi sınıfının geçmişin deneyimlerinden birşey öğrenmediğini varsaymak anlamına gelir. Türkiye işçi sınıfı 1980' den bu yana çok ilerlemiştir. Tarih tekerrürden ibaret değildir.

Lenin'in büyük bir örnek olduğu konusunda Z. Baylan'la aynı görüşteyiz. Ancak bu örneği doğru anlamak gerekir. Biz doğru anlayıp doğru yolda yürüdüğümüz kanısındayız.

*Düzenli aralarla görüşmekte olan İran Halkın Fedaileri Örgütü ile TKP-*İşçinin Sesi*, yapılan son görüş alışverişi ardından ortak bir açıklama yayınladılar.*

ORTAK AÇIKLAMA

İran Halkın Fedaileri Örgütü ile TKP-*İşçinin Sesi* arasında yapılan son görüş alışverişi toplantısında İranlı yoldaşlar İran ekonomisinin bugünkü durumunu değerlendiren bir seminer verdiler. Ülke ekonomisini geri göstererek, bugünkü burjuvazinin bir kanadını desteklemeyi öneren oportünist görüşlerin temelsizliğini gösterdiler.

Ayrıca, İran Halkın Fedaileri Örgütünün kısa bir süre önce toplanan 7. MK Plenumu'nun aldığı kararlar üzerine bilgi verdiler.

TKP-*İşçinin Sesi* de İranlı yoldaşlara, Türkiye'de yükselen işçi hareketi, grevler ve demokrasi mücadelesinin içinden geçmekte olduğu dönemi, bu dönemdeki siyasi çalışmayı anlattı.

Bu görüş alışverişinin, iki ülkedeki devrimci mücadelenin birliği için önemini vurgulayan örgütlerimiz, önümüzdeki dönemin somut ortak çalışmalarını da planladılar.

İran Halkın Fedaileri Örgütü
Merkez Komitesi

TKP-*İşçinin Sesi*
Merkez Komitesi
27.1.1987

Bir büyük grev bitti. Sınıf daha büyük grevlere hazırlanıyor.

Netaş'ın çaktığı kıvılcım tüm emekçileri ateşe veriyor

Netaş'ta Otomobil-İş üyesi 2650 işçinin, burjuvazinin türlü çeşitli oyununa, polis saldırılarına karşın canla başla sürdürdüğü ve Türkiye'de sınıf ve demokrasi savaşımının bir odağı haline gelen grev, 93 gün sonra başarıyla sona erdi. Bu arada Laspetkim-İş'in Dora Plastik'te 42 gün, BASİSEN'in Şeker Sigorta'da 32 gün süren grevleri anlaşma ile sonuçlandı. Derby'nin 1200 işçisinin grevi sürüyor.

Türkiye'de ve Türkiye dışında büyük dayanışma ve sempati toplayan Netaş grevi, sürdürülen savaşımın militanlığıyla, örgütlülük ve disipliniyle olsun, grevden yükselen ve çevreye yayılan savaşım kararlılığı ve siyasal içeriğiyle olsun, Türkiye işçi sınıfının gücünü yansıttı. Binlerce işçinin haykırdığı "işçinin onuru sermayeyi yenecek" belgisi, işçi sınıfında dalga dalga yankı yapıyor. Bir büyük grev bitti. Sınıf, daha büyük grevlere hazırlanıyor.

Sınıf, daha büyük grevlere, daha ileri savaşımlara hazırlanıyor. Sınıf savaşımı, ileri-geri adımlarla, zigzaglar çizerek, ama her seferinde bir önceki dönemin en alt çizgisini aşarak ilerliyor. Yandaki tablo bu eğilimi güzel yansıtıyor.

1963 yılında 8 işyerinde 1.514 işçi grevdeydi. Savaşımın doruğa eriştiği yıllarda, 1977'de 132 işyerinde 48 bin işçi, 1980'de ise, ilk dokuz ayda 54 bin dolayında işçi grevdeydi.

Faşizmin çözülmesiyle birlikte mantar gibi patlayan grevler, 1985'te 21 işyerinde 2,410 kişiyi kapsamış ve sayısal olarak 1963'ün üzerine çıkmıştır. 1986'da ise, grevdeki işçi sayısı *1968'in* rakamlarını yakalamıştır.

Bu eğilimi izlersek, 1987'de grevdeki işçi sayısının *1976'ları*, hatta 1980'leri yakalayabileceği söylenebilir. Yüzbinler grev alanlarında halaya çıkabilir.

Bu yıl, özel ve kamu işyerlerinde 700 bin dolayında işçinin sözleşmesi bağlanacaktır. Daha şimdiden, uzlaşmazlık ilan edilen görüşme sayısı kabarmıştır.

Teksif'in Sümerbank işyerlerinde 30 bin işçi adına, Türk Metal'in MKE'de 12 bin ve Zirai Donatım Kurumu'nun 4 bin işçi için, Hava-İş'in THY'de çalışan 6 bin işçi için, Petrol-İş'in KİPLAS'ın temsil ettiği 54 işyerinin işçileri için sürdürdüğü görüşmeler daha şimdiden çıkmazdadır.

Ayrıca, enerji, gıda, şeker, inşaat, banka ve sigorta, ağaç, basın, büro, sağlık işkolu gibi işkollarında da toplu sözleşme görüşmeleri çetin geçiyor.

Bağımsız Banks sendikası, Yapı ve Kredi Bankası'nda görüşmelerin çıkmaza girmesi üzerine eylem kararı aldı. Banka üyeleri fazla mesaiye çıkmayacaklar.

Petrol-İş sendikası da, KİPLAS'ın uzlaşmaz tutumuna karşı 54 işyerinde grev kararı aldı. Buna göre, İzmir'de DYO, ÇBS Boya, EAS Akü, Mutlu Akü, Polisan Boya, Marshall Boya, KAV Kibrit, Gübre Fabrikaları A.Ş., Habaş Gaz Fabrikası, Ege Kimya, Santa Farma ve Wyeth ilaç fabrikalarında 60 gün içinde greve gidilecek.

Daha şimdiden on binlerce işçinin uyuşmazlığa gittiği eğilimle ilgili olarak, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz şunları söylüyor:

"Bir bakıma kısmi genel grev havası doğmuştur. Sümerbank'ta, THY'de, şeker fabrikalarında, karayollarında çalışan 200 bine yakın işçinin aynı anda greve çıkması söz konusudur." (*Tercüman*, 10 Şubat 1987)

İşçi sınıfının savaşımı çeperlerini zorlayarak her geçen gün ilerlerken, burjuvazi de boş durmuyor. Kamu kesiminde

Yıllar	Grevdeki işyeri sayısı	Katılan işçi sayısı
1963	8	1.514
1964	83	6.640
1965	46	6.593
1966	42	11.414
1967	100	9.463
1968	54	5.179
1969	86	20.162
1970	72	21.156
1971	78	10.916
1972	46	12.348
1973	55	12.286
1974	110	29.940
1975	116	13.378
1976	95	20.620
1977	132	48.082
1978	184	27.208
1979	269	41.187
1980	390	53.742
1984	4	561
1985	21	2.410
1986	20	5.639
1987 (1)	14	14.515
(2)	4 işkolu	214,515

Geçen sayımızdan bu yana olan gelişmelerin ışığında, 1987 yılı içinde greve çıkmış ve çıkma olasılığı en yüksek olan işçi sayısını en az 4 işkolunda çeşitli işletmeler için 214,515 olarak bulduk. Bu sayı eğilimi dikkate alan bir tahmindir.

"sözleşmeli personel" uygulamasına hız vermeye, sözleşmelerde iş güvencesine, iş değerlendirme sistemine, idari maddelere ilişkin işçi istemlerini engellemeye çabalıyor. Ama, ne olursa olsun sınıf savaşımı *yükseliyor.* Ve Netaş grevinin sergilediği gerçekler, getirdiği ölçütler bunda çok önemli rol oynuyor.

Bir kez, kazanımlarıyla Netaş grevi, 650-700 bin işçinin hakları için sözleşme masasına oturan sendikalara bir alt *ölçüt* getirdi.

Netaş işçileri bu yıl için yüzde 40.5 ücret zammı aldılar. Bu zam, işçilerin 1963'ün de gerisine düşen gerçek ücretlerinin düzeyini geçen yıla oranla *korumalarına* ancak yetiyor. Ama bu haliyle bile diğer sözleşmelere asgari bir ölçüt koyuyor. Artık yüzde 40'ın altına düşülemez.

1986 yılında kamu işyerlerinde işçiler, ortalama yüzde 30 zam aldılar. Aynı yılı KİT'ler büyük kârlarla kapattılar. KİT işverenleri şimdi, bu yıl için yüzde 20 zam iyidir diyorlar. Anlaşılan pazarlıkla yine yüzde 30'a fit olmaya hazırlar! Ama bu yetmez! Bununla pazarlık bile edilemez!

Netaş grevi, "bu yasalarla grev yapılamaz" görüşünün yanlışlığını da gösterdi. Netaş'taki savaşım, burjuvazinin sınıf savaşımını engellemek için uyguladığı yasakların, artık ciddi bir engel olmaktan çıkıp, ya üstünden aşılacak, ya delinip geçilecek bir engele dönüştüğünü ortaya koydu.

Burjuvazinin yasakçı yasaları *bile*, sınıf savaşımının bugününde burjuvaziye dar gelmektedir. Bu nedenle burjuvazi, yasaları uygularken, ya da çıkardığı yeni çelişik yasalarla, yönetmeliklerle kendi yasalarını sürekli delmektedir. Bunun örneği çoktur.

Anti-demokratik sendikalar yasasının kısıtlama ve engellemeleri, işçi sınıfının *örgütlü*, disiplinli ve yığınsal savaşımı yükseltmesini engelleyemediği için, bu kez de "sendikaların idari ve mali denetimine ilişkin tüzük"le, işi kurtarmaya çalışıyorlar. Bu tüzüğe göre, bakanlığın denetim elemanları, belli durumlarda sendika yöneticilerinin görevlerine geçici olarak son verebilecek. Dernekler ve sendika yasalarıyla çelişen bir uygulama!

Toplu sözleşme grev ve lokavt yasası, işçilerin grev hakkını büyük ölçüde kısıtlıyor. Ama bu kağıt parçası bile, Netaş işçilerinin koca bir grevi, hem de 3 ay sürdürmelerini engelleyemeyince, burjuvazi, burada da kendi yasasını *deldi*. Yasanın, grev sırasında işçi alınıp çalıştırılamayacağına, greve katılan işçilerin işlerinin başkasına yaptırılamayacağına ilişkin hükümlerini çiğnedi.

Bir diğer örnek de Petkim'den. Petrol-İş'e bağlı 7 bin 500 işçinin greve yönelmesi karşısında, Petkim işvereni, Ankara İş Mahkemesi'nde bu işletme için grev kararı aldırttı. Oysa, yasaya göre, Petkim'in de içinde bulunduğu kimya sektöründe grev yasağı yok!

En başta Netaş grevi olmak üzere bütün bunlar, burjuvazinin kendi iş yasalarını *önce* kendisinin çiğnediğini ve böylece bu yasaları değersiz birer kağıt parçası haline getirdiğini sergilemeye yardımcı oldu.

Netaş'ın çaktığı kıvılcım, bütün ülkeye yayılıyor. Sınıf bir büyük grevle gücünü gösterdi. Şimdi Derby greviyle, yeni büyük grevlerle savaş alanını yüzbinlerle doldurmaya yöneliyor.

Salih Can

İŞÇİNİN SESİ

R. Yürükoğlu

Resmi TKP'nin süreç içinde reform stratejisi

Resmi TKP'nin bugün "yolunu aydınlatan" Ulusal Demokrasi (milli cephe) stratejisi, devrimsiz devrim, süreç içinde devrim, ya da en doğrusu, süreç içinde reform stratejisidir. Reformlar yoluyla ileri gitme stratejisidir.

Ulusal demokrasiye süreç içinde varılacak, ardından süreç içinde ileri demokratik devrime varılacak, yine süreç içinde sosyalist devrime varılacaktır. Tabii bunlardan önce süreç içinde 1988 seçimlerine varılacaktır. Gerçekten, fena halde kesintisiz bir "devrimle" karşı karşıyayız.

İstanbul'da işçilerin bu strateji için söyledikleri birşey var, ki işçinin kafası yanlış görüşlerle saptırılamadığı zaman ne kadar keskin bir bakışa sahip olduğunu da gösteriyor. Şöyle diyorlar: Merdivende bir basamak çıkacağım, bir basamak daha, bir basamak daha, ... peki kardeşim ama bu merdiveni nereye dayayacağım? Resmi strateji böyle güzel zor anlatılır. Resmi strateji nereye dayandığını söylüyor tabii, ama işçi tam da onu kabul etmiyor.

Ulusal demokrasi, kapitalizmin sınırları içinde anti-emperyalist, ulusal bir burjuva demokrasisi olacaktır. Fakat küçümsemeyin, Avrupa'daki demokrasiden daha ileri bir demokrasi olacaktır. Bakın Kutlu bunu nasıl anlatıyor:

"Tartışmalar sırasında kimi zaman şunu soruyorlar: TKP'nin öne sürdüğü demokrasi, burjuva demokrasisi midir? Sorunun yanıtı, 'burjuva demokrasisi' kavramından somut olarak ne anlaşıldığına bağlıdır. Eğer Batı Avrupa tipi bir demokrasi kastediliyorsa, burada bu tip demokrasinin kapitalizmin belirli bir tarihsel gelişmesinin sonucu olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ülkemizde bu tür bir gelişmenin olması olanaklı değildir. Kuşkusuz bu tür bir demokrasi bile, Türkiye işçi sınıfının mücadele olanaklarını bugünkü duruma ya da diktatörlük öncesi döneme oranla arttıracaktır. Öte yandan bu Batı demokrasisi hiç de övüldüğü gibi, gösterilmek istendiği gibi değildir.
...
"TKP'nin ileri sürdüğü ulusal demokrasi, tipik bir burjuva demokrasisi değildir. Öte yandan, bugünkü aşamada ileri sürdüğümüz istemlerin sosyalist karakterde olmadığı açıktır. Çünkü ulusal demokrasiye katılacak güçlerin hepsi sosyalizme yönelmeye hazır değildir. Bu bakımdan, önerdiğimiz toplumsal-politik düzen özünde 'burjuva demokratik' karakterde olmakla birlikte, bu tipik burjuva demokrasisini aşma anlamına geliyor." (*Yeni Çağ*, "Marksizm ve Yaratıcı Arayış", Eylül 1986)

Görüldüğü gibi ulusal demokrasi, dünyada burjuva demokrasileri içinde görülmedik kadar ileri ve güzel bir burjuva demokrasisi olacaktır. Hedef hiç de küçük değildir!

Dünyadaki bu en mükemmel burjuva demokrasisinin kurulma süreci, burjuvaziyle işbirliği içinde başlayacak, kapitalizmin sınırları içinde devletin demokratikleştirilmesi ile ulusal demokrasiye varılacak(!), bunun ardından süreç daha da derinleşerek sonraki aşamalara varılacaktır.

Kurulan model kısaca budur ve Marksizm-Leninizme de, yaşama da terstir.

Kautsky'nin devrim anlayışının kötü bir kopyası

Ulusal demokrasi stratejisi için bugün öne sürdükleri gerekçeler yenidir. Bir ara faşizmi gerekçe gösteriyorlardı, şimdi ekonomi çok yapılıdır, aşamalar atlanamaz diyorlar. Gerekçeleri yeni, önerilen strateji ise epey eskidir, *Kautsky'nin "devrim" stratejisidir.*

Kautsky bu anlayışı, 1910-11'de R. Lüksemburg'la yapmak zorunda kaldığı, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin stratejisi üzerine tartışmada öne sürüyor. Almanya'da o günlerin siyasal ortamı, yoğun bir genel grev tartışması doğuruyor. Konu, Prusya'da seçim sistemini ilgilendiren anayasa tartışmasıdır. Parti ve sendika liderliği, işçi sınıfının hızla yükselen ekonomik (çeşitli endüstri dallarındaki grev dalgası) ve siyasal (seçim reformu) savaşımını dizginlemeye çalışıyor. Bu nedenle parti, Lüksemburg'un yazılarını yayınlamıyor. Bunun üzerine bu yazıları iki yerel parti organı yayınlıyor ve tartışma başlıyor. Tartışmanın sonunda, Alman partisi içinde "radikal" çoğunluğun yönetimi dönemi son buluyor. Magdeburg parti kongresinde artık ortacılar reformistlerle tarihsel güç birliğine başlıyorlar.

Söz konusu büyük tartışma içinde, Alman işçi sınıfı ne yapmalıdır, parti ne yapmalıdır konusunda Kautsky şöyle diyor: İşçi sınıfının önünde iki strateji vardır. Biri saldırı, ötekisi yıpratma stratejisidir. Saldırı stratejisi proletaryanın burjuvaziye karşı doğrudan, topyekun, bağlaşıklarıyla birlikte saldırıya geçmesidir. Yıpratma stratejisi ise (Kautsky'nin ısrarla önerdiği stratejidir), işçi hareketinin düşmanın kalesini (devleti) doğrudan ve topyekun bir saldırı ile almak yerine, düşmanı bölüp parçalayarak, adım adım yıpratarak ve zaman içinde mevziler düşürerek teslim almasıdır. Doğrudan saldırı, o güne dek işçi sınıfının sağladığı kazanımları tehlikeye atar, kumar olur.

O gün Kautsky'nin konu ettiği kazanımlar, işçi sınıfının Almanya'da edindiği haklardır. Bugün Türkiye'de ve her yerde menşeviklerin tehlikeye atılmamasına çalıştıkları kazanım ise Sovyetler Birliği'dir. Sovyetler Birliği'ni tehlikeye atmamak, bir dünya savaşı tehlikesi yaratmamak. Ulusal demokrasi stratejisinin bilinç altına kazılı "büyük" amaç budur.

Bu anlayış, bu amaç, 27. Kongre kararlarıyla tutarlıdır. Sovyetler Birliği'nin silahlı eylemlere karşı yeni tutumuyla uyumludur.

Menşevikler yazılarında sık sık "tarihten öğrenmek" diyorlar ama kendileri öğrenmeye hiç yanaşmıyorlar. Kafalarında yarattıkları böyle bir açmazla yola çıkıp, büyük bir hilekarlıkla iki düşman sınıfın çıkarlarını birleştirmeye kalkıyorlar ve bundan sonuç bekliyorlar. "Yıpratma stratejisi" 1910'dan bu yana sonuç vermemiş, bugün mü verecektir?

"Yıpratma stratejisi" sonucunda Almanya'da işçi sınıfı kapitalist kaleyi çökertemedi, tam tersine 1914 ihanetiyle işçi hareketi çöktü. Ardından 1918, 1923 devrimleri yenildi. 1933'de faşizm iktidara bu anlayış nedeniyle gelebildi. İspanya iç savaşında olanlar bu anlayış sonucundadır. Fransa'da ortak cephe iktidarları, Blum hükümeti sırasında yapılanlar, daha yakına gelirsek bugün Avrupa'da işçi hareketinin durumu, Avrupa komünist partilerinin vardığı yer, Arap Baas deneyi, Mısır, Cezayir, Suriye, Küba ve Nikaragua'da olanlar! Bunların hepsi, Kautsky'ci anlayışın tarih tarafından reddidir. Resmilerimiz hâlâ bu anlayışı uygulamaya çalışıyorlar. Şu tarihten bir öğrenseler!

Kautsky'ci resmi anlayışın temel zaafı nedir?

Kautsky'den bugüne gelen anlayışın, revizyonizmin temel zaafı, kapitalist toplumda burjuva egemenlik ilişkilerinin yapısal (organik) karakterini anlayamamaktır. Kapitalist toplumda burjuvazinin egemenliği, o toplumun ayrılmaz bir yönü olduğu için, burjuvazinin iktidarı adım adım, süreç içinde kaldırılamaz. Karşımızda duran bilgiç tavırlı revizyonist anlayış, kapitalizmde ekonomik ve toplumsal işleyişi anlayamamış, basit ve mekanik bir anlayıştır.

Burjuvazinin hükmetme olgusu, hatta sermayenin (dolayısıyla kapitalizmin) bugünkü var oluş biçimi olan tekeller, resmi anlayışa göre toplumsal örgünün dışındadır. Ur gibi. Masanın üzerindeki küllük gibi. Bünyenin içinde organik biçimde var olmadığı için kolayca kaldırıp atılabilir. Fakat masanın ayaklarını koparırsan, masa olmaktan çıkar. Tekelci burjuvazinin egemenliği, masanın bacağı değil, küllük gibidir. Dolayısıyla, toplumsal yapının büyük çoğunluğu, hatta kendisi olan işçi ve emekçiler, o yapı içinde adım adım birleşebilirler ve yine adım adım uru soyutlayıp bünyenin dışına atabilirler.

Bu anlayışı bir yerden hatırlamıyor muyuz? İ. Bilen de bir ara Türkiye'ye hükmeden 13 aile diyordu. Bunları kaldırıp atsan, Türkiye'de sorun kalmayacaktı. Aynı anlayıştır. Finans-oligarşisi Türkiye kapitalizminin üzerinde bir kasket, kaldırıp atıyorsun, herşey geride kalıyor.

Ne yazık ki işler böyle değil! Kapitalist toplumda işçi ve emekçi yaşayabilmek, gece yatıp sabah işe gidebilmek için maddi olarak kapitalist sınıfa bağımlıdır. Herşeyi, ücreti, çalışma koşulları, vb. sermayenin yeniden üretiminin istekleri ve sonuçları tarafından belirlenir. Burjuvazinin ekonomik, siyasal ve ideolojik egemenliği, toplumsal yaşama ekli bir ur değil, toplumsal yapının her köşesine yayılmış, ona anlamını ve amacını veren, onu kapitalist toplum yapan ilişkilerdir. Dolayısıyla bu ekonomik, siyasal ve ideolojik egemenlik, işçi sınıfına *dışarıdan* "dayatılmış" değildir. İşçi sınıfının ekonomik, siyasal, ideolojik yaşantısının dışında değildir.

Böyle olduğu için, kapitalistlerin erki, egemenliği adım adım kuşatmayla, adım adım yıpratmayla, adım adım kaldırılamaz. Kimse kan içici değil, hele işçi sınıfı hiç değil. Olabilse, reformlar yoluyla adım adım yapılabilse, kimse devrim yapmak istemez. Devrim diye bir fetiş yoktur. Tekellerin egemenliği adım adım süreç içinde kaldırılamaz. Ancak yıkılır. Bunun da yolu devrimdir. Aşamalı devrim teorileri bunun için oportünizmdir.

Burjuvazinin hükmetme ilişkisi sistemin organik parçası olduğu için, kapitalist toplumda işçi sınıfının ve emekçilerin *tekelci kapitalizme karşı birliği* de, hatta işçi sınıfının birliği de adım adım gerçekleştirilemez. Çeşitli koşulların biraraya gelmesiyle birlik sağlandığı anda da *uzunca bir süre* korunamaz. Tüm işçi sınıfı tarihi bunu anlatmıyorsa, neyi anlatıyor? Kapitalist ekonominin işleyişleri, uzunca bir süre için ne işçi sınıfının birliğinin sağlanıp korunabilmesine, ne de işçi sınıfının herhangi bir kuşatma yapabilmesine izin vermez.

Yine aynı nedenle, burjuva erkinin yıkılmasının koşulları da toplumda uzun süre yaşamaz. Devrimci durum, bildiğimiz gibi, bu erkin yıkılma olasılığının doğduğu dönemdir. Yıkılma koşullarının doğduğu durum ise, "ülke çapında kriz" dönemidir, kısa bir andır.

Özetle, burjuvazinin hükmetme ilişkisi, kapitalist toplumun organik bir ilişkisi olduğu için, adım adım bu hükümranlık yıkılamaz. Adım adım işçi sınıfının birliği sağlanamaz, sağlandığı noktada da uzun süre korunamaz. Hatta kapitalizmin yıkılmasının koşulları doğduğunda da bu durum uzun sürmez.

Dolayısıyla, resmi TKP'nin ulusal demokrasi, ("süreç içinde dönüşümler") stratejisi, ya işçi sınıfını burjuvaziye satmak için bilerek öne sürülmüş bir aldatmacadır. Adım adım kuşatma bile yapmayacaklardır. (Kişisel kanım bu yöndedir, adım adım

kuşatma için bile gerçek bir savaşım vereceklerine inanmıyorum.) Ya da, söylediklerine samimi olarak inanmışlardır. O zaman Türkiye'de tekelleri kuşatmak için aktif, ciddi, yoğun bir çaba içine girdiklerini göreceğiz demektir.

Bir an için, tekelleri kuşatmak üzere dişe dokunur bir kalabalıkla ciddi bir çaba içine girdiklerini düşünelim. Sonuç ne olur?

O hiç keskinleştirmek istemedikleri sınıf çelişkileri birden keskinleşir. Doğrudan saldırı yapmak istemedikleri "kale" ile bir anda karşı karşıya kalırlar. Kendi mantıklarına tamamen ters olarak bir karar günü gelir. Yapılan ne olursa olsun, ekonominin işleyiş mekanizmaları baltalanmaktadır. Tekellerin işleyişine, kâr rasyonalizasyonuna, toplumun kendini yeniden üretimi sürecine karışım, Türkiye'deki her evin çıkarlarını tartışma kapsamına getirir. Dost düşman bir anda ayrılır, karar günü gelir. Ama, kendilerinin de hedeflemediği, planlamadığı bir şekilde geleceği için, o noktaya işçi sınıfı bambaşka bir "hazırlıkla" gelir. Daha doğrusu, kendini bir anda bu noktada hazırlıksız bulur.

Yineleyelim, söyledikleri yönde çalışmaya başlasınlar, bu strateji, niyetlerinin tersi bir noktaya işçi sınıfını hazırlıksız getirmekten, yenilgiden başka sonuç doğurmayacaktır.

Türkiye'de düşman sınıflar arasında ortak çıkar yoktur

Resmi ulusal demokrasi stratejisi, sınıfsal düzeyde bir bağlaşıklığı gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır: İşçi sınıfı+küçük burjuvazi+tekeldışı burjuvazi (küçük ve orta kapitalistler)+bazı tekelci burjuvazi (bazı büyük kapitalistler).

Bunun karşısında komünistlerin devrimci stratejisi de bir sınıfsal bağlaşıklığı ön görüyor: İşçi sınıfı+küçük burjuvazi (işçi sınıfı+emekçiler).

Aradaki fark, bağlaşıklığa burjuvazinin katılması olduğuna göre, ulusal demokrasi stratejisini çizenler şunu demiş oluyorlar: Burjuvazi ile bağlaşıklık kurmadan Türkiye'de dönüşüm, ilerleme sağlanamaz! (Zaten işçi sınıfının çapını da bu anlayışı güçlendirmek için küçültüyorlar. Manaya kuvvet versin diye!)

Kapitalist toplumun devrimci dönüşümü için gerçek ve önemli birlik, ileri kapitalist ülkelerde *işçi sınıfının savaşım birliğidir.* Bunun yanında işçi sınıfının küçük burjuvaziyle birliğinin önemi azdır çünkü toplumun %70-80'i işçi sınıfıdır. Sorun, dünya işçi sınıfının savaş birliğini kurmaktır.

Türkiye'de kapitalist toplumun devrimci dönüşümü için gerçek ve önemli birlik, işçi sınıfının savaşım birliği (komünist partisi içinde ve çevresinde) ve bu savaşım birliğinin emekçilerle birliğidir. Biz böyle bir eylemci bağlaşıklık için her türlü ekonomik, sınıfsal çıkar bağının var olduğunu söylüyoruz. İleri demokratik halk devriminin bu sınıflara vereceği zarar yoktur, getireceği yarar vardır.

Bir de resmilere soralım. Proletarya ile burjuvazi, bu iki *düşman* sınıf, kurulacak ulusal cephede hangi sınıfsal çıkarlar temelinde işbirliği yapabilir?

Türkiye'de proletarya ile burjuvazi arasında ortak çıkar bulmak olanaksızdır.

Burjuvazinin hiçbir kesimi, en küçük kapitalist dahil, Türkiye'de kapitalizmi sınırlamaya, kendi hayat suyu olan emperyalizmle ilişkileri koparmaya, fabrikalarda ve işyerlerinde ve devlette işçilerin yönetime *gerçekten* katılmasına, ücretlinin işgücünün gerçek karşılığı olan gerçekçi ücretini almasına, sendikaların iş yaşamına ve devletin yönetimine *gerçekten* katılmasına, tarım emekçisinin emeğinin karşılığını almasına, gelir dağılımının toplum çapında kendi zararına, emekçiler yararına yeniden bölüşümüne *razı değildir.* Burjuvazinin hiçbir kesimi bunlara razı olamaz.

İşçi sınıfı da, Türkiye'de kapitalist kârları korumaya hatta arttırmaya, kemer sıkma politikalarını sürdürmeye, üretim araçlarının özel mülkiyetine saygıya dayalı burjuva demokrasisine, işsizliğe, cahilliğe, çalışarak aç kalmaya, emperyalizme bağımlılığa, lokavta, talana, vurguna, hırsızlığa sınıf çıkarı olarak *razı değildir.*

Yüzyılın başında değil 1987'de bu uzlaşmaz, birbirleriyle çatışan çıkarlara sahip iki sınıf arasında ortak çıkar aramak ham hayaldir.

Ortak çıkarlar stratejisi izlenince, bunun yukarıda değindiğimiz "birdenbire hazırlıksız yakalanma" yanında ve bu sonucu desteklemek üzere iki önemli sonucu daha olur:

1. Emekçi sınıf ve katmanları, işçi sınıfının sermayeye karşı savaş hattına çekmek (bir başka deyişle proletarya hegemonyasını gerçekleştirmek, yerine, "ortak çıkarlar" uğruna bir kesim kapitalistle birleşilirse, bu, emekçiler üzerinde zaten binbir araçla varolan *burjuva hegemonyasının* pekişmesi sonucunu getirir. Burjuva hegemonyasını pekiştirir. Tarihsel örnekler dediğimizi kanıtlamaktadır. Geniş cephe, 7. Kongre ve ardından yaşanan tüm olaylar bunu gösterir.

2. Ulusal demokrasi stratejisi, birinciyle son derece bağlı bir sonuç daha getirir. *İşçi sınıfını böler.* (Bu da tüm tarihsel örneklerin kanıtladığı bir gerçektir.) Kapitalizm ve burjuva demokrasisi çerçevesinde "milli cephe", kaçınılmaz olarak, *işçi sınıfının savaşım birliği* fikrini baştan reddeder, olduğu kadarını da böler. Koca bir sınıfın, burjuva sınıf çıkarlarını reddetmeyen, dolayısıyla bunları gerçekleştiren bir gidişe, tüm güncel ve uzun erimli çıkarlarını feda ederek sessiz kalması düşünülemez. Olacak şey, işçi sınıfının ileri kesimiyle, geri kesiminin bıçak gibi birbirinden ayrılmasıdır.

Ulusal demokrasi programı işlerse, şöyle durumlarla karşılaşmak kaçınılmazdır. Diyelim toplu sözleşme geldi, ücret zammı istenecek. Menşevikler bastıracaklar, "kabul edin verileni, ulusal patrondur, işbirliği yapıyoruz." Mutlaka işçilerin bir bölümü, "patronun ulusalı mı olur, isterse Japon olsun, paramızı istiyoruz" diyecek. Daha ilk grev başında bölünme başlayacak. İstemleri budayacaklar, buna işçi sınıfının bir kesimi hayır diyecek. Dolayısıyla, hem kendilerinin engellemek istedikleri savaşım adım adım kızışacak, hem işçi sınıfını böle parçalaya kızışacak. Olacak budur, hayal değil. En çarpıcı örnekleri Avrupa'da, hele ortak cephe iktidarları altında en kötüsüyle yaşandı.

"Milli cephe" stratejisi izlenirse sonucu toplumda burjuva hegemonyasını güçlendirmek, işçi sınıfının birliğini bölüp parçalamak olacaktır.

Devrim hakkı dünya işçi sınıfının doğal hukukudur

Dünya kapitalist ekonomisinin koşulları, yeni bir devrimci dalganın yaklaşmakta olduğunu gösteriyor. Türkiye'nin koşulları ise, bu dalgayı Türkiye'nin ilk karşılayacaklar arasında olduğunu gösteriyor.

Bu durumda resmi stratejiler, hem dünyada hem Türkiye'de işçi ve emekçilerin birliğinin parçalanması ve bir kez daha yenilmesi içindir. Devrimleri önleme stratejisidir. Sovyetler Birliği'ni "ateşe atmama" stratejisidir. Dünya ölçüsünde burjuvaziyle işbirliği stratejisidir.

Ne var ki, böyle bir açmaz yoktur. Türkiye'de devrimin koşulları doğarsa, halkın silahlı gücü yürürse Sovyetler Birliği ateşlere atılacak, dünya savaşı çıkacak, böyle birşeyi ne bilimin, ne yaşamın kabul etmesinin olanağı yoktur.

Böyle bir tehlike varsa, Sovyetler Birliği'nde nükleer silah denemelerinin dünya savaşı çıkarmada, Sovyetler Birliği'ni ateşlere atmada oynayabileceği rol çok daha büyüktür. Sovyetler Birliği'nin geliştireceği bir üstün silah, dünya dengesini kökünden değiştirir. Sovyetler Birliği, doğru olarak, bunun emperyalist dünyada yarattığı endişeleri hiçe sayıyor, öteki ülkelere gelince aman sandal sallanmasın!

Resmi TKP'nin bu stratejisiyle, Yüro-komünist tezler arasında özde fark yoktur. Farklılık, Sovyetler Birliği'nin her dediğini yapan partilerle, onun iç yapısını eleştiren partiler ayrımına oturmuştur. Bugün dünya komünist hareketinde bir kısım parti var ki, Sovyetler'e gelen her yeni genel sekreterle bir öncekinin aşağı yukarı hain ilan edilmesine, her gelenle bir önceki dönemin yanlış olarak reddedilmesine bakmadan Sovyet bürokrasisinin her dediğine doğru diyor. Resmi TKP bunlardan biridir. Bir takım başka partiler ise, kendi ülkesi için önerdiği strateji aynı olmakla birlikte, Sovyetler Birliği'ni eleştiriyor. Aradaki fark buradadır.

Türkiye'de ya da bir başka ülkede devrim durumu tabii ki o bölgeyi ya da dünyayı savaşa çekme yönünde bir risk taşır. Ama yineliyorum, Sovyetler Birliği'nin silah denemesi, riskin daha büyüğünü taşıyor. Herhangi bir ülkede devrim, emperyalizmin dünya çapındaki çıkarlarını ne kadar tehdit eder, Sovyetler'in bulacağı bir silah ne kadar tehdit eder. Emperyalizmin gözünde, Sovyetler Birliği'nin geliştireceği silah, dünyanın herhangi bir yerindeki devrimin vereceği zarardan bin kat daha tehlikeli durumdur. Neden resmi komünistler, Sovyetler Birliği'nin silahlanma harcamaları dünya savaşı tehlikesini azdırıyor, barışı tehdit ediyor diye miting yapmıyorlar?

Her atılan adımın emperyalizm karşısında bir riski vardır. Ancak, devrim için çalışmayı, dünyayı ateşe atmakla kimse eşitleyemez.

Devrimci savaşım risk taşıyor diye yapmazsak, risk ortadan kalkıyor mu? Kalkmıyor. Emperyalizm, aç gözlü, her boşluğu dolduran bir sistemdir. Geri çekildikçe, üstüne gelecektir. Sendikal hareketi yıkacak, işçi sınıfını tekil bireyler haline getirecek, sonra da sosyalist ülkelere dönecektir. Nerede duracaksın?

Biz de diyoruz ki, emperyalizm sosyalizmden Berlin'i istemeden, Varşova'yı, Moskova'yı istemeden, bizim ileri hattımızda çarpışsın. Sosyalist sistemle değil, devrim kavgasıyla kapışsın. Bu hem sosyalist sistemi korumanın ta kendisidir, hem de dünyada sosyalizm güçlenecekse yalnızca bu yolla güçlenir. Üçüncüsü, savaşı önlemenin yolu budur. Dördüncüsü sosyalist ülkeleri komünizme ilerletmenin yolu da budur.

Zaten böyle riskleri düşünmek işçi sınıfının işi değildir. İşçi sınıfı sömürü ve eziyet altındadır. Riskleri düşünecekse, mahkum sınıf kalmayı kabul ediyor demektir. Bu ise, statükonun, sömürü üstüne kurulmuş dengenin sürmesi demektir. İşçi sınıfından bunu istemeye kimin hakkı vardır? Bunu istese istese burjuvazi ister.

Son söz

Menşevik hesabın yanıldığı noktaya gelirsek, bugün dünya kapitalist ekonomisi reformist bir dönemini yaşamamaktadır. Hele Türkiye'de ekonomik reformizmin bulabileceği hiç ekmek yoktur. Oysa bu strateji ancak paylaşım olanağının bol olduğu koşullar altında, o da bir ölçüde iş görebilir.

Her stratejinin ne olduğunu, koşulları ne denli yansıttığını sınıf savaşımı ortaya koyar.

Türkiye'de işçi sınıfı, kavgasını her geçen gün genişletiyor. Bu durum, orta katmanları hareketlendiriyor, burjuvazinin iç çatışmasını derinleştiriyor. Ancak, daha başlardayız. Faşizm döneminde devrimci hareketin örgütlü güçlerinin önemli bölümünün çökmesi, devlet desteği, faşizmden yılmış geniş bir kesimin varlığı, Sovyetler Birliği idealizasyonu, bilinç düşüklüğü vb. nedenlerle resmi TKP'nin kısa bir süre için her alanda hızla etkinleşmesi hiç şaşırtıcı olmayacaktır. Ülkenin sarp ekonomik gerçekleri karşısında burjuvazinin de, işçi sınıfını gemleyecek bir resmi TKP'ye şiddetle gereksinimi vardır.

Ancak, kavga bugünün dengesinde bağlanmıyor. Yakın yarınlar, Türkiye'nin görmediği şiddette bir bunalıma ve sınıf savaşımına gebedir. Savaşımın yükselmesine bağlı olarak ve o oranda menşeviklerin geri devşirilmesi başlayacak ve hızlanacaktır. Savaşım iyice kabardığında, sınıfımız bu işbirlikçi stratejiyi de, bu sahte TKP'yi de silip süpürecek, üzerinden yürüyüp gidecektir.

Hele Türkiye işçi sınıfına bu stratejinin yanlışlığını anlatan, enternasyonalist sınıf kavgası bayrağını yükselten parti, *TKP — İşçinin Sesi,* sınıfın içine yerleşmişse, onun yaşamını paylaşıyor ve her yoldaşımızın Merkez Komitesi'ne her yoldan ısrarla gönderdiği bilgi-haber temelinde psikolojisini elinde tutuyorsa, bu mutlaka böyle olacaktır.

Biz de hesabımızı buna göre yapıyoruz.

Moskova'da bir barış forumu yapıldı. Forum'da yaptığı konuşmada Gorbaçof savaşın klasik tanımını reddetti.

SAVAŞ SİYASETİN BAŞKA ARAÇLARLA DEVAMI DEĞİLSE NEDİR?

Ayla Antepli

14-16 Şubat'ta Moskova'da, "Nükleer silahlardan arınmış bir dünya için, insanlığın yaşaması için" sloganı altında oldukça geniş yankıları olan bir barış forumu toplandı.

Foruma 80 ülkeden 850 delege katıldı. Delegelerden çoğu batının ünlü kişileriydi: Film yıldızları (George Black, Claudia Cardinale, Paul Newman, vb.), yazarlar (Graham Greene, Norman Mailer, Gore Vidal, vb.), ekonomist John Kenneth Galbraith, John Lennon'un eşi Yoko Ono, Kanada eski başbakanı Pierre Trudeau, vb.

Forumun asıl dikkat çekici yanı Gorbaçof yoldaşın yaptığı konuşmaydı. Konuşma, barış, uluslararası güvenlik ve silahsızlanma üzerine Gorbaçof'un Şubat 1986'da SBKP 27. Kongresi'ne sunduğu rapordaki görüşlerin bir devamı, onların daha da geliştirilmişiydi. Daha önce üzerinde durduğumuz bu görüşlere Gorbaçof yoldaş aşağıdakileri ekledi:

"Sorunları olduğu gibi görmeden önce onların üzerinde çok durduk, kendimize zor ve iddialı sorular sorduk ve bugünün karmaşık dünyasında uluslararası sorunları çözebilmek için yeni yaklaşım ve yöntemler gerektiğine ikna olduk. *"Bir zamanlar verili gibi görünen birşeyi yeniden gözden geçirmemize neden olan sonuçlara ulaştık. Hiroşima ve Nagazaki'den sonra savaş, siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi olmaktan çıktı...* Nükleer güçler, nükleer gölgeden dışarı adım atıp, bu silahlardan arınmış bir dünyaya girmeli ve siyasetin, genel insani ahlak normlarından yabancılaşmasına son vermeliler." *(Guardian*, 18 Şubat 1987. Konuşmanın tam metni henüz elimizde değil) *(abç)*

"Savaş artık siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi değildir" fikri Sovyet ve dünya komünist basınına gireli birkaç yıl oluyor. Aynı fikir batıda uzun bir zamandan beri, çeşitli liberal ve sosyal demokrat yazarlarca da savunuluyor. Ancak bu fikir ilk kez en üst düzeydeki Sovyet yetkilisince, yani SBKP Genel Sekreteri'nin ağzından halka açıklanıyor.

Daha önce konuya ilişkin getirdiğimiz tartışma noktalarını burada yinelemeyeceğiz (Bakınız *İşçinin Sesi* s.264, Çek-Al). Yalnızca aşağıdaki noktaları eklemek istiyoruz.

Savaşın, siyasetin başka araçlarla devamı olduğuna ilişkin bilimsel tanım üç öğeyi içeriyor:

"1. En basit anlatımıyla savaş, bir şiddet eylemi, bir güç denemesidir.

"2. Açıktır ki bu şiddet, bir tarafın öteki tarafı kendi iradesine bağımlı kılma amacına ulaşmak için kullanılan bir araçtır. Devletin kullandığı, devletlerarası ilişkilerde kullanılan bir araç olduğu için de savaş, *siyasal bir eylemdir, siyasal* bir araçtır.

"3. Savaş siyasal bir organın (devlet) siyasal amaçlar için kullandığı bir araç olduğundan, 'siyasetin başka araçlarla devamıdır' " *(İşçinin Sesi*, sayı 264, Çek-Al)

Savaşın artık siyasetin başka araçlarla devamı olmadığını, savunanlar, Gorbaçof yoldaş da dahil, savaşın artık bir şiddet eylemi olmadığını, veya bu aracın artık devletlerce kullanılmadığını mı söylemek istiyorlar? Böylesi açıklamalar saçma olurdu.

SBKP Genel Sekreteri M. Gorbaçof

Hayır, onların söyledikleri şey aslında şudur: (Nükleer çağda — *İ.S.*) "bir silahlanma yarışını ya da hatta bir nükleer savaşı kazanmak artık olanaklı değildir. ... Dolayısıyla, yalnızca *nükleer savaşın* kendisi değil, onun için yapılan hazırlıklar da, başka bir deyişle, silahlanma yarışı, askeri üstünlük sağlama özlemi de, nesnel konuşacaksak, kimseye siyasal kazanç getirmez." (Gorbaçof, *27. Kongre Raporu*, s.83) *(abç)*

Burada söylenenin mantığı şöyle: Bir devletin başka devlete ya da devletlere uyguladığı bu şiddet biçimi öyle yıkıcıdır ki, "rakibimizi bizim irademizi kabul etmeye zorlayamaz". O, yalnızca rakibimizi değil, bizi de, hatta belki bütün dünyayı yıkıma götürür. Dolayısıyla, nükleer savaş, savaşın ana amacını yerine getiremediğinden, "savaş, artık siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi değildir". "Yeni" öne sürülen tanımın Kongre raporundan farkı, yalnızca nükleer savaşları değil, tüm savaşları kapsıyor olmasıdır.

Bu görüşün savunucuları bazı soruları cevaplandırmak durumundadırlar:

1. Eğer savaş artık siyasetin başka araçlarla devamı değilse, nedir? Buna cevap bulmak, eski tanımı terkedenlerin görevidir.

2. Bir nükleer savaşta dünyanın bir yıkıma gideceği doğru bile olsa — ki bu konu tartışmalıdır. Açıktır ki bu, herşeyden önce kullanılan nükleer silah miktarına ve nereye kullanıldığına bağlıdır — bu, herşeyden önce, kullanılan araçların amaçla tüm ilişkisini kaybetmesi ve oransız büyümesi sorunu değil midir? Savaşın söz konusu klasik tanımını yapan Clausewitz; bu olasılığı farkediyor ancak bununla tanım arasında bir çelişki görmüyor:

"Bir savaş sürecinde, siyasal istemlere ilginin kaybolması, araçların amaçla her türlü ilişkiyi koparması ve çoğu zaman aşırı bir çaba durumunda bu amacın parçalanması olasılığı vardır." (Clausewitz, *Savaş Üstüne*, Penguin Yayınları, İng. basım, 1968, s.314)

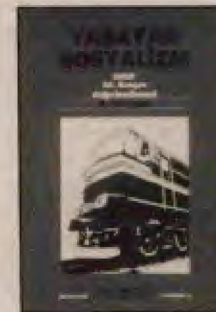
3. Militarizme, onu uygulayan toplum tarafından her zaman öldürücü gözüyle bakılmıştır. Nükleer silah ve nükleer silahlanma yarışı, aşırı, hem de en aşırısından, militarizmin öldürücü karakterinin örneği değil midir? Emperyalizm, 40 yıldır, nükleer silahları depolayan ve geliştiren bir militarist siyaset izliyor. Bu onun siyaseti. O silahların kullanılması bu siyasetin devamıdır. Başka nasıl olabilir ki? Öldürücü olup olmaması bunu değiştirmiyor. Bu, emperyalizmin saldırgan, gerici, yıkıcı karakterinin ve de en önemlisi, eskimişliğinin olası en aşırı örneği değil midir?

4. Savaşın, siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi olmadığı fikri, gerçeği başaşağı çeviriyor. Oysa, emperyalizmin ve kapitalizmin tarihsel rolünü yitirdiğine en iyi örnek, çıkarlarını korumak, üstünlük sağlamak için kullandığı militarist araçların nükleer silahlanma yarışı ve nükleer savaş tehdidi olması, yani tüm dünyayı yok etme tehdidi olmasıdır.

Emperyalizm saldırgandır. Aynı zamanda tarihsel olarak eskimiş, iflas etmiş, gerici, yıkıcı ve ahlak dışıdır. İzlediği siyaset de aynıdır. Bu siyasetin başka araçlarla, yani savaşla devamının da aynı özellikleri taşıması, hem mantıklı, hem kaçınılmaz değil midir? Eskimiş bir sistemin ölümcül bir savaş yöntemi üretmesinin garip olan ne yanı var?

Tüm bunlar gözden "kaçmayacak" kadar açıktır. Nükleer savaş da dahil, savaşın, siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi olduğu fikrini yadsımak, emperyalizmin doğasıyla yarattığı savaş araçları arasındaki bağı yadsımaktır. Bu bağ yadsınıyor çünkü, yadsınmayıp kabul edilirse, bu, nükleer savaş tehlikesinin ancak emperyalizmin yokedilmesiyle ortadan kalkacağının da kabulü anlamına gelir. Savaşın, siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi olarak tanımlanması devrimci sonuçlara götürür. Bu tanımın yadsınması, devrimi yadsımanın bir başka yoludur.

YAŞAYAN SOSYALİZM

Yaşayan Sosyalizm'de Yürükoğlu yoldaşımız "kısa bir zaman içinde demokratikleşme Sovyetler Birliği'nin *ana sorunu* olacaktır" diyordu. *(agy*, s.150) 25. ve 26. Kongreleri ise şöyle karşılaştırıyordu:

"Soyvetler Birliği'nin geleceğini temsil eden bu konuda hiçbir açılım getirmeyen 26. Kongre bu yönüyle tutucu ve tıkanıktır. Konulara genel yaklaşımıyla da (özellikle uluslararası konular, barış ve sosyalist ekonomi konularında) 25. Kongre'den daha sağdadır." *(agy*, s.151)

Gerçekten de demokratikleşme Sovyetler Birliği'nin ana sorunu oldu. Onsuz yerinden kıpırdayamaz durumdadır. Ancak bu arada, yoldaşımızın Kongrelere ilişkin olarak işaret ettiği eğilim de, ne yazık ki aynen işaret ettiği yönde yol aldı. 27. Kongre 26. Kongre'den fersah fersah daha sağdadır. O zaman Sovyetler'deki demokratikleşme ne yöne gidiyor, bunu hep birlikte yaşayıp göreceğiz.

Yaşayıp göreceklerimizi daha iyi anlamak için *Yaşayan Sosyalizm*'i okuyun!

KAVGA VE YORUM

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

İşçinin onuru sermayeyi yenecektir!

Türk-İş'te birleş!

1 Mayıs'ta devleş!

Yıl:13, Sayı:323, 25 Şubat 1987

Burjuvazinin "sosyal devleti" iflasa gidiyor. Olumsuz çözümün olumsuzluğu açığa çıkıyor. İşçi sınıfı, sınıfları, sınıf egemenliğini, sömürüyü, devleti, sınırları kaldırmaya yönelecek gerçek, olumlu sosyal devleti kurmalıdır!

SOSYAL DEVLET VE SOSYAL DEVLET

Candan Selek

Türkiye'de "sosyal devlet" terimi, uzun bir süredir çeşitli yasalarda, yazılarda vb. kullanıldı. Ancak son yıllarda bu terim daha farklı biçimlerde, daha farklı kesimlerde ve çok daha sık kullanılır oldu. Sınıf ve demokrasi savaşımının yükselişiyle bağlı olarak, "sosyal devlet", bir yandan bazı sendikacıların öne sürdükleri istemler, öte yandan çeşitli burjuva kesimlerin düzey düzey vaadleri arasında sık sık yer alıyor.

Biz bu yazıda, Türkiye'deki somut duruma girmeden, "sosyal devlet"in tarihsel gelişim içinde çıkışını ve ne anlama geldiğini sergilemeye çalışacağız.

Konuyu üç ülkeyi örnek alarak açıklayacağız. Genel olarak kapitalist gelişmede olduğu gibi, "sosyal devlet"te de klasik örnek oluşturan İngiltere'yi en geniş ele alacağız. Almanya, "sosyal devlet" denen uygulamalara ilk başlamış olmakla birlikte klasik örnek oluşturmuyor. Almanya örneğini daha kısa ele alacağız. Fransa'ya ise, esas olarak Marks ve Engels'in "sosyal devlet" konusundaki güzel değerlendirmelerini aktarmak için değineceğiz. Bu nedenle de önce Fransa ile başlayacağız.

Fransa:

Gerçek sosyal devlet Paris Komünüydü

Geçen yüzyıl boyunca "sosyal devlet" Fransa'da şiddetli sınıf savaşlarının, devrimlerin önde gelen konularından biriydi.

Fransa'da 1789 burjuva devrimiyle burjuvazi iktidara geldi. Ancak, o zamanlar ilerici olan burjuvazinin gericilikle kavgası 1789'da bitmedi, 19. yüzyılda sürdü. İşçi sınıfı bu kavgaya da katıldı. Önceleri zayıftı, bağımsız varlık gösteremiyordu. O devrimci savaşı veriyordu, sonuçlarını burjuvazi topluyordu. Giderek durum değişti.

Geçen yüzyıl boyunca Fransa'da, özellikle de kapitalist gelişmenin yoğunlaştığı Paris'te, çok sayıda ayaklanma, devrim oldu. Bu süreç içinde işçi sınıfı bağımsız sınıf bayrağını giderek yükseltmeye başladı. O bağımsız sınıf bayrağını yükselttikçe burjuvazi gericileşti. Yüzyılın sonunda artık burjuvazi gericilikle çoktan uzlaşmış, işçi sınıfı ise Paris Komünü'yle bağımsız devrimci kimliğini ele güne kanıtlamıştı.

Sürece şöyle bir göz atalım.

1814'te başa gelen gerici Bourbon hanedanı 1830 Temmuz devrimiyle yıkıldı. Çarpışan, ölüler veren işçilerdi ama başa gelen burjuvazinin bir kesimiydi. 1830'da burjuva monarşi kuruldu. 1932'de ve 1839'da Paris'te, 1834'te Lyon'da bu kez cumhuriyet istemiyle ayaklanmalar oldu. Bunlar bastırıldı. 1848'e doğru isyan ruhu yine olgunlaşıyordu. Şubat 1848'de devrim patladı ve cumhuriyet ilan edildi.

"Nasıl ki işçiler Temmuz günlerinde *burjuva monarşi* için savaşmış ve onu kazanmışlardı, Şubat günlerinde de *burjuva cumhuriyet* için savaştılar ve onu kazandılar. Nasıl ki Temmuz monarşisi kendini *cumhuriyetçi kurumlarla çevrili bir monarşi* olarak ilan etmek zorunda kaldıysa, Şubat cumhuriyeti de kendini *sosyal kurumlarla çevrili bir cumhuriyet* olarak ilan etmek zorunda bırakıldı. Paris proletaryası bu ödünü de dayattı." (K. Marks, "Fransa'da Sınıf Savaşları", Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar,* üç ciltlik, İng. basım, c.1, s.212)

Sosyal kurumlar. İşte Paris proletaryasının dayattığı buydu. İşçiler geçici hükümete, herkese iş bulmayı, herkesin geçimini çalışarak sağlamasını vb. garantiye almayı içeren bir kararname kabul ettirdiler. Hükümet bu sözünü unutunca, 20 bin işçi hükümetin çalıştığı binaya yürüdü ve "Emeği örgütleyin! Ayrı bir Çalışma Bakanlığı kurun!" diye bağırdı. Bunun üzerine hükümet hemen bir komisyon kurdu. Komisyona bütçe ayırmadı, yetki vermedi. Sosyalistlerin de olduğu komisyon Lüksemburg sarayında bir odada çalışmaya başladı.

"...Paris proletaryasının istemleri, burjuva cumhuriyetinin ötesine geçtiği ölçüde, Lüksemburg sarayındaki gösterişten başka bir varlık kazanamadı.

"İşçiler burjuvaziyle ortak olarak Şubat Devrimi'ni yapmışlardı ve burjuvazinin *yanı sıra* kendi çıkarlarının öne sürülmesini garanti etmeye çalışıyorlardı... *Emeği örgütleyin!* Ama emeğin varolan burjuva örgütlenmesi ücretli emektir. Onsuz sermaye, burjuvazi, burjuva toplumu olamaz. *Ayrı bir Çalışma Bakanlığı!* Ama Maliye, Ticaret, Bayındırlık bakanlıkları — bunlar *burjuva* emek bakanlıkları değil mi? ... İşçiler sandılar ki kendilerini burjuvaziyle yanyana kurtarabilirlerdi...

"...Fransız işçi sınıfı... daha hâlâ kendi devrimini yapabilir durumda değildi..." (K. Marks, *agy,* s.213)

1848 devrimindeki bu durumu daha sonra Engels de şöyle anlatıyordu:

"Fransa'nın 1789'dan bu yana olan ekonomik ve siyasal gelişmesi sayesinde, Paris son 50 yıldır öyle bir konuma oturdu ki, orada hiçbir devrim proleter karakter almadan, yani zaferi kendi kanıyla satın almış olan proletarya zaferden sonra kendi öz istemlerini ileri sürmeden, patlak veremedi. Bu istemler, o somut dönemde Paris işçilerinin ulaşmış olduğu gelişmiş düzeyine paralel olarak az ya da çok bulanık, hatta karmakarışıktı, ama hepsi son çözümlemede kapitalistlerle işçiler arasındaki sınıf uzlaşmazlığının kaldırılmasına varıyordu. ...

"... 1848'de ... devrimci işçiler... 1830'dan beri burjuvazinin, hatta cumhuriyetçilerin sandığından çok daha fazla siyasal bağımsızlık kazanmışlardı. Hükümetle muhalefet arasındaki kriz anında işçiler sokak savaşına başladılar, (1830'dan beri başta olan — *İ.S.*) Louis Philippe ... toz oldu ve onun yerine cumhuriyet geldi, hem de muzaffer işçilerin kendilerinin 'sosyal' cumhuriyet adını taktıkları bir cumhuriyet. Gelgelelim hiç kimse bu sosyal cumhuriyetin ne demek olduğu konusunda net değildi, hatta işçilerin kendileri bile. Ama şimdi silahlıydılar ve devlette iktidardaydılar. Dolayısıyla denetimi elde tutan burjuva cumhuriyetçiler ayaklarının altında sağlam tabana benzer birşey hissettikleri anda en başta işçileri silahsızlandırmayı amaçlıyorlardı. Bu amaç, onları Haziran 1848 ayaklanmasına ... iterek gerçekleştirildi. Hükümet, çok daha üstün bir gücü hazırlamıştı. Beş gün kahramanca savaşımdan sonra işçiler yenildiler. Ve ardından kan banyosu geldi... Proletarya burjuvaziye karşı ayrı bir sınıf olarak, kendi öz çıkarları ve istemleriyle konum almaya kalkıştığı anda, intikam için nasıl insanlık dışı zulüme yöneleceğini burjuvazi ilk kez gösterdi. Yine de 1848, burjuvazinin 1871'deki telaşı yanında çocuk oyuncağı kalırdı." (F. Engels, "Fransa'da İç Savaş'a Önsöz", Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar,* üç

ciltlik, İng. basım, c.2, s.179-180)

1871'de Paris Komünü'yle olanı ise Marks şöyle anlatıyordu:

"...Paris proletaryasının Şubat devrimini (1848 — *İ.S.*) başlattığı 'sosyal cumhuriyet' haykırışı, sınıf egemenliğinin yalnızca monarşik biçimini değil, sınıf egemenliğinin kendisini geride bırakan bir Cumhuriyet'in yanında artık bulanık bir özlemi dile getiriyordu. Komün o cumhuriyetin *olumlu* biçimiydi." (K. Marks, "Fransa'da İç Savaş", *agy*, s.219-220) (abç)

"Sosyal cumhuriyet" isteminin olumlu biçimi, sınıf egemenliğini tümüyle kaldırmaya yönelen Paris Komünü'ydü. Paris Komünü yenildi. Ama o şanlı işçi sınıfı bağımsız varlığını kanıtlamış olarak orada durduğu sürece, burjuvazi, sınıf egemenliğini sürdürebilmek için işçi sınıfının bu "sosyal cumhuriyet" istemini dikkate almak zorundaydı. Bu nedenle, burjuva cumhuriyet çerçevesinde, sömürüyü, sınıf çelişkilerini hiç de ortadan kaldırmadan, bazı burjuva sosyal kurumlarla, işleyişlerle sosyal görünümlü bir cumhuriyet yarattı. Yani bu alanda sınıf çelişkilerine tersinden, olumsuzundan bir çözüm getirmeye yöneldi.

Buraya dek anlatılanları özetleyecek olursak:

1. Geçen yüzyılda Fransız proletaryası burjuva devrimlerine aktif katılıyor, bu süreç içinde de olgunlaşıyordu. 1830 devriminde burjuva monarşiye razı oldu. 1830 devriminin ardından burjuva cumhuriyetçileriyle birlikte yalnızca cumhuriyet istedi. 1848 devriminde ise artık tüm burjuvalardan farklı olarak "sosyal cumhuriyet" istiyordu.

2. Bu "sosyal cumhuriyet" istemi pratikte, işsizliği, yoksulluğu, açlığı, sefaleti önleyecek sosyal kurumları olan bir cumhuriyet olarak, ne idüğü belirsiz, bulanık bir biçimde öne sürülüyordu. Ama bu bulanıklığın ardında, işçi sınıfının bu isteminin bilinç altında yatan, sınıf uzlaşmazlıklarının, sınıf egemenliğinin ve onların neden olduğu işsizlik, açlık gibi kötülüklerin kalkmasıydı.

3. O zamanlar işçi sınıfı henüz bağımsızlığını tam kazanmamıştı, kavga içinde giderek olgunlaşıyordu. Bu nedenle hem istemi bulanık bir biçimde öne sürdü, hem de burjuva çıkarların yansıra, onlarla birlikte bu istem de gerçekleşebilir sandı. Burjuvazi göstermelik birşeyler yapıyor göründü ama asıl yaptığı işçilere saldırıp, kan döküp onları silahsızlandırmak oldu. Böylece işçi sınıfı anladı ki sosyal cumhuriyet, kendi istediği içeriğiyle burjuva cumhuriyet çerçevesinde elde edilemezdi.

4. Bütün bu deneylerle olgunlaşan, artık bağımsız bir sınıf düzeyine ulaşan işçi sınıfı 1871'de Paris Komünü'yle kendi sosyal cumhuriyet istemine kendisi olumlusundan yanıt getirdi. Sömürüye, burjuva sınıf egemenliğine, burjuvazinin baskı aygıtı olan burjuva devletine karşı, devrimi gerçekleştirerek her türlü sınıf egemenliğini kaldırmaya yönelik yepyeni bir devlet kurdu. İşte sosyal cumhuriyet buydu.

5. Paris Komünü yenildi. Ama yalnızca Fransa'da değil tüm Avrupa'da burjuvazinin üzerine korku çöktü. İşçi sınıfının sosyal cumhuriyet istemini dikkate almazsa, burjuvazi düzenini sürdüremeyecekti. Bu nedenle, bugün adına "sosyal devlet" denen, sömürüyü, işçi sınıfına göstermelik bazı sosyal haklar tanıyarak gizleyen, işsizlik, sakatlık, hastalık, dulluk, yaşlılık sigortasını, düşük gelir yardımını, parasız eğitim, sağlık ve konut hizmetlerini vb. içeren bir dizi uygulama getirildi.

6. Paris Komünü, sosyal cumhuriyetin, sosyal çelişkilerin çözümüne dayanan, olumlu biçimiydi. Burjuvazinin sosyal devleti ise çelişkilerin bulandırılmasına, gizlenmesine, yatıştırılmasına dayanan olumsuz, negatif biçimidir.

Fransa örneğinden bunları öğreniyoruz. İşin başka yanlarını öğrenmek üzere şimdi de kısaca Almanya'ya bakalım.

Almanya:

Burjuva "sosyal devlet" tek başına sınıf çelişkilerini yatıştırmaya yetmiyor

Almanya'daki kapitalist gelişmeyi *Konut Sorunu* kitabına 1887'de yazdığı Önsöz'de Engels şöyle anlatıyor:

"Almanya dünya pazarında geç belirdi. Bizim büyük ölçekli endüstrimiz kırklardan başlar. İlk ivmesini 1848 Devrimi'nden aldı ve tam olarak, ancak, 1866 ve 1870 devrimleri, yolundan hiç olmazsa en kötü engelleri temizledikten sonra gelişebildi. Ama dünya pazarını büyük ölçüde dolu buldu... Bizim *büyük ölçekli* endüstrimiz hemen hemen tamamen iç pazara çalışır ... ve toplu ihracatımız çok sayıda küçük eşyalardan oluşur. Büyük ölçekli endüstri, en fazla, bunların gerekli yarı mamul maddelerini sağlar. Küçük eşyaların kendisi ise ana olarak kırsal ev endüstrisi tarafından karşılanır.

"...Almanya'nın bir dizi küçük eşyada dünya pazarında rekabet etme kapasitesini besleyen bu temeldir. *Tüm kâr olağan ücretlerin düşürülmesiyle elde edilir ve tüm artık-değer alıcıya sunulabilir.*

"(...)

"Bu işin bir yanı, ama bir de öteki yanı var. Ev endüstrisi Alman ihracatının ve dolayısıyla tüm büyük ölçekli endüstrinin geniş tabanı oldu. ... Ev endüstrisinin yayılmasıyla köylü bölgeleri birer birer bugünkü endüstrileşme hareketinin içine çekiliyor. Kırsal alanların ev endüstrisiyle bu devrimcileştirilmesidir ki Almanya'da endüstri devrimini, İngiltere'de ve Fransa'da olduğundan çok daha geniş alana yayıyor. ... Bu, İngiltere ve Fransa'nın tersine, neden Almanya'da devrimci işçi sınıfı hareketinin yalnızca şehir merkezlerinde kısıtlı kalmayıp ülkenin daha büyük kısmına yayıldığını açıklar." (F. Engels, "Konut Sorununa Önsöz", Marks-Engels *Seçme Yapıtlar*, üç ciltlik, İng. basım, c.2, s.301-303)

Engels'in bu dedikleri Almanya işçi hareketinin gelişimindeki bazı başka özgüllükleri de açıklar. Büyük ölçekli endüstrinin ancak 1840'larda gelişmeye başladığı bir ülkede, Fransız işçi hareketinin de etkisiyle, 1870'lerde büyük bir işçi hareketi oluştu ve hızlı büyümesini sürdürdü.

1862'den beri Almanya'nın yönetiminde önemli rol oynayan Bismark, 1871'de birliğe kavuşan Alman İmparatorluğu'nun Şansölyesi olarak başa geldi ve 1890'a kadar başta kaldı. Paris Komünü tüm Avrupa işçi hareketine güç katmış, burjuvaziye korku salmıştı. Alman işçi hareketi büyüyordu. Bu nedenle bir burjuva tarihçinin bile dediği gibi "tüm yaşamı boyunca Bismark devrim heyülasının korkusuyla titredi." (William Carr, *Almanya Tarihi 1815-1845*, Edward Arnold yayınevi, İngilizce basım, Londra 1977, s.150)

Alman Sosyal Demokrat Partisi 1871'de 102 bin, 1874'te 352 bin, 1877'de ise 493 bin oy aldı. Korkan Bismark 1878'de Anti-Sosyalist yasayı getirdi ve partinin örgütlenme, yayın vb. çalışmalarını yasakladı. Ancak seçim çalışmalarını yasaklamama gibi bir jestte bulundu. Bu yasa geldikten sonraki ilk seçimlerde, 1881'de, partinin oyları 312 bine düştü.

Bu seçim sonucunun rahatlatıcı etkisiyle de olsa gerek, Bismark, işçi sınıfının Fransa'da 1848 devriminde istem olarak öne sürdüğü, 1871 Paris Komünü'yle ise olumlu biçimini somut sergilediği "sosyal cumhuriyet" konusunda birşeyler yaparsa işçi hareketinin bağımsız gelişimini engelleyeceğini düşündü.

Bunun üzerine 1883'de üç milyon işçi ve ailesi için sağlık bakımı sağlayan bir yasa, 1884'te sakatlık ve iş kazası sigortası getirildi. 1886'da 7 milyon tarım işçisi de kaza ve sağlık sigortası kapsamına alındı. 1889'da işçilere 70 yaşında emeklilik aylığı bağlandı.

Bu önlemler bu düzeyde Avrupa'da ilkti. Ancak kısa erimde etkisi hiç de Bismark'ın planladığı gibi olmadı. Alman Sosyal Demokrat Partisi, 1881 seçimlerinde oy kaybına uğradıysa da, Bismark'ın bütün bu "sosyal devlet" gösterişine rağmen, 1884'te 550 bin, 1887'de 763 bin, 1890'da 1 milyon 427 bin oy aldı.

Böylece Bismark, yasaklarıyla sopa, "sosyal devlet" önlemleriyle havuç siyasetini birlikte uyguladığı halde kısa erimde işçi hareketinin gelişimini durduramadı. Ama bu arada Bismark bir yönde daha yoğun çaba harcadı: Emperyalistleşme.

Almanya zaten Fransa'nın Alsace-Loraine bölgesini ilhak etmişti. 1881'de Bismark önce Avusturya-Macaristan ve Rusya ile bir üçlü ittifak imzaladı. Bir yandan Rusya'ya açık arka çıkarak, Rusya'nın Güney ve Uzak Asya'da Britanya'ya karşı işler yapmasını, öte yandan Rusya ve Avusturya'yı aynı ittifaka bağlayarak bu ikisinin Balkanlar'daki yayılma girişimlerini birbirine dengeletmeyi amaçladı.

Deneylerle olgunlaşan, artık bağımsız bir sınıf düzeyine ulaşan işçi sınıfı 1871'de Paris Komünü'yle kendi sosyal cumhuriyet istemine kendisi olumlusundan yanıt getirdi. Sömürüye, burjuva egemenliğine, burjuvazinin baskı aygıtı olan burjuva devletine karşı, devrimi gerçekleştirerek her türlü sınıf egemenliğini kaldırmaya yönelik yepyeni bir devlet kurdu. İşte sosyal cumhuriyet buydu.

Bu ittifakı yaptıktan sonra çeşitli manevralarla Bismark Britanya ile Fransa'nın Afrika'yı paylaşımından pay istemeye başladı. Nitekim 1884 ve 1885'te, Almanya, Güney Batı Afrika, Togoland, Kamerun, Almanya Doğu Afrikası ve bazı Pasifik adalarını sömürge olarak kabul etti.

Engels'in dediği gibi Almanya dünya pazarına geç çıkmıştı. Dünya pazarında güçlü bir rekabet ile karşı karşıya kalmıştı. Küçük ve yaygın ev endüstrisini dayanak yaparak hem büyük ölçekli endüstrisini, hem ihracatını hızla geliştirdi. 19. yüzyılın sonlarında bir yandan tekelleşme, kartelleşme hızla yol almış, öte yandan emperyalistleşme çabaları yoğunlaşmıştı.

Bismark 1890'da istifa etmek zorunda kaldı ve 1898'de öldü. Yaşamı devrim korkusuyla geçen bu devlet adamının ölümünün hemen ardından, 20. yüzyılın başında artık Almanya, İngiltere kadar olamasa da emperyalist bir güçtü. Hem de gücü oranında sömürgelere sahip olamamış, yeni bir paylaşım isteyen bir emperyalist güç!

Aradan 10 yıl kadar geçmişti ki, Almanya'nın bu yeniden paylaşım isteğiyle de bağlı olarak I. Dünya Savaşı patladı. II. Enternasyonal'in çöküşü de aynı sıraya rastladı. II. Enternasyonal'in çöküşü, ağırlığıyla Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin çöküşü anlamına geliyordu.

Bismark'ın "sosyal devlet" uygulamalarıyla ASDP'nin 1914'teki çöküşü arasında bir bağ var mıydı? Bunun için bu partinin tarihine ilişkin birkaç olguyu daha hatırlayalım.

ASDP, Lasallecılığın yanlış etkilerini vb. daha baştan içinde barındırdı. Bu bir yana, partinin tarihinde oportünizmle iki büyük kavga oldu. Birinde Marksizm kazandı, ötekinde oportünizm kazandı.

İlk büyük kavga, 19. ve 20. yüzyılların dönemecinde oldu. Bernstein, Almanya'daki "sosyal devlet" uygulamalarını göstererek, Marksizmi, devrim gerekliliğini vb. herşeyi açıktan açığa reddetti. Bu kavgada parti, büyük çoğunluğuyla Bernstein'a karşı, Marksizme sahip çıktı. Hem Lasallecı etkilerin, hem "sosyal devlet" uygulamalarının izleri kötü bir barışla sonuçlanan bu kavgada da vardı. Ama ne olursa olsun kavgayı Marksizm kazandı. İkinci kavgada ise, ilk kavgayı Marksizme kazandıranlarla birlikte parti çoğunluğu çöktü gitti.

I. Dünya Savaşı'nda Almanya yenik düşünce, Almanya'da işçi hareketi yeniden canlandı. 1918'de devrim oldu. Ama oportünizmin işçi hareketinde açtığı yara nedeniyle, öznel ögenin geride kalması yüzünden devrim yenildi. Yenilgi sürecinin sonunda, burjuva "sosyal devlet"inin en çarpığı, en olumsuzu faşizm geldi. İşçileri faşist devletin korporatif, monolitik yapısı altında örgütledi. Bugün yaygın kullanılışıyla "sosyal devlet" ise Almanya'da ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra oluştu.

Bunları gördükten sonra, sorumuza dönüp yanıtlamaya çalışırsak şunları diyebiliriz:

1. Bismark'ın "sosyal devlet"i, işçi hareketinde belli bir kafa karışıklığı yaratmış, en azından Bernstein revizyonizmine bir kaynak oluşturmuştur. Ama koca partide Bernstein'in uğradığı yenilgi de gösteriyor ki sonuç, " "belli bir kafa karışıklığı"nın çok ötesine geçememiştir.

2. Bismark'ın "sosyal devlet"i sınıf çelişkilerini yatıştırmaya tek başına yetmemiştir. Onun beklentilerinin tam tersine, o yıllarda işçi hareketinin etkinliği daha da artmıştır.

3. Kapitalist gelişme sınıflar arasında derin bir uçurum açıyor. İşçi sınıfının "sosyal cumhuriyet" istemi bu uçurum temelinde oluşuyor. Yaygın emperyalist süper kârlarla beslenmeyen bir burjuva "sosyal devlet" uygulaması, sınıfın istemine tersinden bir çözüm olmaya yetmediği gibi, tam tersine istemi daha da körüklüyor. Bismark'ın hayal kırıklığına uğramasının nedeni budur.

4. Almanya'da 1914'te işçi hareketinde asıl yara açan, emperyalistleşmeyle oluşan işçi aristokrasisidir. Ancak 1918 devrimi, bunun bile henüz kesimsel kaldığını, asıl zararını öncü örgütlenmeyi dağıtarak verdiğini gösteriyor. Faşizm ihtiyacının ortadan kalkmamış olması da aynı olguya işaret ediyor.

5. Almanya'da burjuva "sosyal devlet"in, ABD yardımları ve gürbüz, yaygın emperyalist süper kârlar temelinde sınıflar arasındaki uçuruma yeterli bir tersinden çözüm oluşturabilmesi ancak II. Dünya Savaşı sonrasına rastlar.

Almanya örneğinin öğrettikleri de bunlardır. Şimdi İngiltere'ye geçelim. Önce bir tarihçe vereceğiz, sonra "sosyal devlet" dendiği zaman kapitalizm çerçevesinde ne gibi uygulamaların kastedildiğini daha somut gösterebilmek için uygulamalardan örnekler vereceğiz.

İngiltere:

Emperyalist süper kârlara dayalı burjuva "sosyal devlet"ine klasik örnek

İngiltere'de ilk kez Charles Booth 1886'da bir araştırma yapmış ve Londra halkının %30'unun fakir ve yardıma

muhtaç durumda olduğunu saptamıştır. Bu oran Doğu Londra'da daha da kötü, %35'tir.

Daha sonra 1899'da Seebohn Rowntree'nin yaptığı bir araştırmaya göre de fakirlik oranı tüm İngiltere'de %30'dur.

1886'da, 1889'da durumlar böyle olursa, daha önceleri fakirliğin ne kadar yaygın olduğu anlaşılır. Nitekim dünyada ilk kez İngiltere'de 1601'de bir fakirlik yasası çıkmıştır. Ama "sosyal devlet" dendiğinde, onunla ilgili olarak düşünülebilecek olan bu değil, 1834'de çıkan Fakirlik Yasası'dır.

Engels, *İngiltere'de İşçi Sınıfının Yaşam Koşulları* kitabında 1834 Fakirlik Yasası'na "burjuvazinin proletaryaya karşı en açık savaş fermanıdır" diyor ve uygulamasını şöyle anlatıyor:

"...Parlamentodan 1834'de geçen ve bugüne kadar yürürlükte olan Yeni Fakirlik Yasası'nı getirdiler. Para ve yiyecek olarak tüm yardım kaldırılmıştı. Bırakılan tek yardım, derhal inşa edilen işevlerine (*work-houses — İ.S*) kabul edilmeydi. Bu işevleri, ya da halkın deyimiyle Fakirlik Yasası Bastilleri için kurallar, bu biçimde bir kamu yardımı olmadan yaşamada en küçük bir şansı olan herkesi korkutuyor. Yardımın en aşırı durumlarda ve başka her çaba başarısız olduktan sonra uygulanmasını garantiye almak için, işevi, ancak bir Maltuscunun rafine aklının keşfedebileceği, en itici bir ev durumuna sokulmuş. Yemek, çalışırken en kötü ücret alan bir işçinin yediğinden kötü, iş daha zor, yoksa işevini dışarıdaki sefil durumlarına tercih edebilirler. ... İşini bitirmeyene yiyecek verilmez. Dışarı çıkmak isteyen izin almak zorundadır ki, onun davranışına ya da müfettişin yargısına göre izin verilir ya da verilmez. Tütün yasaktır, evin dışındaki akrabalardan ya da arkadaşlardan hediye kabul etmek de. Yoksullar işevi üniformasını giyerler. ... Yaptıkları iş dışarıdaki işyerlerine rakip olmasın diye onlara oldukça gereksiz işler yaptırılır. ... 'İşe yaramazlar'ın çoğalmasını ve 'morali bozuk' velilerin çocuklarını etkilemelerini önlemek için aileler parçalanır, koca bir bloka, karı bir bloka, çocuklar bir üçüncü bloka konur ve birbirlerini uzun aralıklardan sonra, ancak belirtilen saatlerde görmelerine izin verilir. ... İşevinde kalanlar ancak görevlilerin izniyle dışarıdan ziyaretçi kabul edebilirler. ..." (F. Engels, *İngiltere'de İşçi Sınıfının Yaşam Koşulları*, İng. basım, s.311-312)

İşte o tarihlerde halka "hizmet", yoksula "yardım" diye bu vahşet, işevi değil cezaevi uygulaması yapılıyordu.

Yoksul halk öncelikle aile birimleri olarak kendi kendine yeterli olabilmeye çalışıyor, ailenin tüm fertleri çok küçük yaşlardan itibaren çalışmaya başlıyordu.

Çoğunlukla birbirine yakın yaşayan aile gurupları ve mahalle halkı arasında dayanışma ve yardımlaşma yoksul halkın ikinci dayanak noktasını oluşturuyordu.

Bir de çok sayıda hayırseverler derneği kurulmuştu. 1861'de yalnızca Londra'da 641 ayrı hayır derneği vardı ve bunların harcamaları Fakirlik Yasası harcamalarından daha fazlaydı.

Ana olarak dini çevrelerin örgütlediği hayır dernekleri daha çok yerel örgütler düzeyindeydi. 1869'da tüm hayır derneklerini birleştiren bir Hayır Örgütleri Birliği kuruldu.

Burjuva tarihçi Derek Fraser'a göre bu hayır derneklerinin ana motiflerinden biri de "sosyal devrim korkusu"ydu. (Derek Fraser, *Britanya Refah Devletinin Evrimi*, Macmillan Öğrenci Dizisi, İng. basım, Londra 1978, s.115)

19. yüzyılın ikinci yarısında tüm toplumu saran bu hayır derneklerini Engels çok güzel değerlendiriyor:

"Kimse sanmasın ki ... 'yetiştirilmiş' İngiliz, egoizmiyle açıkça böbürlenir. Tam tersine, onu en aşağılık ikiyüzlülük altında gizler. Ne? Varlıklı İngiliz hiç yoksulu hatırlamadan eder mi? Onlar ki, başka hiçbir ülkenin övünemeyeceği kadar, insansever kurumlar kurmuşlar! ... Sanki siz proleterlere, önce onların kanını emerek hizmet ettiniz ve sonra da onların üzerinde, kendinden memnun, ikiyüzlü insanseverliğinizi uyguluyor, soyup soğana çevirdiğiniz kurbanlara, onlara ait olanın yüzde birini verirken, kendinizi dünyanın önünde insanlığı kollayan güçlü hayırseverler olarak gösteriyorsunuz. ... Hayır ki, zaten düşmüş olanı tozun içine daha da derin gömer, alttakinden, toplumun reddettiği paryadan, önce kendinde kalan son şeyi, insanlık iddiasının ta kendisini teslim etmesini, merhamet dilenmesini ... ister." (F. Engels, *agy*, s.303)

Yoksul halk açısından böylesine onur kırıcı olan hayır derneklerine karşı, işçi sınıfının kendi kurduğu örgütlenmeler de vardı. 1900'lerde işçi sınıfının en büyük örgütlenmesini oluşturan Dostluk Dernekleri'nin 1904'de 6 milyon üyesi vardı.

Burjuvazinin "sosyal devlet"i, sosyal sermayenin bir şirketi gibi çalışmaktadır. "Sosyal devlet"in hangi hizmeti olursa olsun, şu ya da bu yoldan sosyal sermayeye bir kâr kapısıdır. Konut hizmeti inşaat sektörünü besler. Sağlık hizmeti ilaç tekellerine vb. garantili pazardır. Eğitim "işgücü yatırımı"dır. Sosyal güvenlik ise çoğu zaman kârlı bir sigortacılık alanı ve sermaye havuzudur. Her birinin daha dolaylı, dolaysız birçok kârı vardır.

Emekçilerin haftada 1-2 penny vererek üye oldukları bu dernekler halk arasında güvenilir, saygı duyulan kuruluşlar olmuşlardı. Engels, bu derneklerin öteki hayır derneklerinden çok daha verimli olduğunu söylüyor ve şöyle diyor:

"...Bu insanseverliğin verimliliğine gelince, Canon Parkinson'un kendisi söylüyor ki fakir fakire burjuvazinin olduğundan çok daha fazla yardımcı oluyor. Ve, aç kalmanın ne demek olduğunu kendisi bilen, kendisinin zaten azıcık olan yemeğini paylaşması gerçek bir özveri ama zevkle yapılan bir özveri olan dürüst bir proleterin verdiği böyle katkı, böyle yardım, lüks burjuvazinin dikkatsizce fırlattığı bağışlardan tümüyle farklı bir niteliktedir." (*agy*, s.304)

Endüstri devrimiyle birlikte hızla gelişen işçi sınıfı 19. yüzyılda aktif savaşım vermeye başladı. 1847'de Parlamento'dan geçen 10 saatlik işgünü yasası bu savaşımda çok önemli bir başarıydı. Marks, bundan, 30 yıllık, hayranlık verici savaşımın başarısı diye söz ediyor. 1848'de de, hem savaşım sonucunda, hem de kanalizasyon sorunu yalnızca fakir halkı değil tüm toplumu tehdit eden hastalıklara neden olunca, Halk Sağlığı Yasası çıktı.

1870'in ortalarında tarım sektörü krize girdi ve köyden kente nüfus akımı başladı. Bunun sonucunda şehirlerde büyük bir işsizler ordusu birikmeye başladı.

İngiltere ekonomisi ilk kez 1870'de Batı Avrupa ve Amerika ile ciddi rekabete girdi. Bu arada Paris Komünü'nün de etkisiyle işçi sınıfı hareketi yükseliyordu. 1884'te Fabian Derneği ve Sosyal Demokrat Federasyon (SDF), 1893'de Bağımsız İşçi Partisi kuruldu.

Dünyada hâlâ tekel konumu süren İngiliz burjuvazisinin emperyalist kârlarla palazlandığı ve yükselen sınıf savaşımından korktuğu bu yıllarda, daha sonra kendi içinde ayrıca değineceğimiz şu konularda ardarda yasalar çıkmaya başladı:

1870 Eğitim Yasası: 10 yaşına kadar tüm çocuklara ilkokul eğitimi sağlanması.

1875 Ceza Yasası Değişikliği: Barışçı grev gözcülüğünün yasallaşması.

1885 Konut Yasası: Trafalgar Meydanı'nda çıkan çarpışma sonucunda, hükümetin belediyelere para yardımını kabul etmesi.

1897 Çalışana Tazminat Yasası: İş kazalarının işveren tarafından sigorta edilmesi.

Bu yıllarda, Sosyal Demokrat Federasyon'un ve genel olarak II. Enternasyonal'e bağlı devrimcilerin bu "sosyal" önlemler hakkındaki görüşlerini bir burjuva yazarı şöyle anlatıyor:

"SDF ve onun daha solunda duran ötekiler ... devlet eliyle refah önerilerine karşı derinden kuşku duyuyorlardı. Onları, işçi sınıfının kendi yaşamı üzerindeki denetimini azaltma aracı ve işçilerin üretim araçları üzerinde denetim, yüksek ücret ve tam istihdama yönelik haklı istemleri yerine geçirilmek istenen yarım yamalak önlemler diye niteliyorlardı. (Pat Thane, *Refah Devletinin Temelleri*, Longman yayınları, İng. basım, Londra-New York 1986, s.16)

Sol işçi örgütleri sosyal önlemleri böyle niteliyorlardı ama işçi sınıfının genel durumunu daha 1858'de Marks'a yazdığı mektupta Engels şöyle tanımlıyordu:

"...İngiliz proletaryası gerçekte gitgide daha fazla burjuvalaşıyor. ... Tüm dünyayı sömüren bir ulus için buna, tabii, bir ölçüye dek hak verilebilir. Burada duruma yardımcı olabilecek tek şey birkaç adamakıllı kötü yıl olurdu. ..." (Marks-Engels, *Seçme Yazışmalar*, İng. basım, s.132-133)

1899'da İngiltere Güney Afrika'da Boerlerle savaşa girdi. Önceleri kaybediyordu. Çok miktarda harcamâ yaparak gidişi tersine çevirdi ve 1902'de savaşı kazandı. Bu savaşa yapılan harcamalar, savaşta ordu tabanının sağlık ve eğitim eksiklerinin yansıması, savaş boyunca ve ardından, çeşitli sosyal önlemlerin gündeme gelmesinde rol oynadı.

1900-1914 arasında, sendika üyeliği 2 milyondan 4 milyona çıktı. Çok sayıda grev, eylem oldu. 1906'da seçimi Muhafazakarlar kaybetti, İşçi Partisi'nin de desteğiyle, büyük bir çoğunlukla Liberaller başa geldi. Ama artık Liberal Parti ikinci parti olarak yerini yavaştan İşçi Partisi'ne bırakıyordu. Hem işçi tabandan destek almak için çabalıyordu ama hem de yaptıkları beğenilmiyordu. 1911'de çıkardığı Sosyal Sigorta Yasası grevlerle, şiddetli eleştirilerle karşılandı. 1910-1914 yılları işçi eylemleriyle geçti.

I. Dünya Savaşı sonrasında, tüm Avrupa'da olduğu gibi İngiltere'de de önce kısa bir bolluk, ardından ciddi ekonomik sorunlar gözlendi. Özellikle 1929-30 krizi işsizliği ilk kez muazzam boyutlara ulaştırmıştı.

1911'de İngiltere'de deney düzeyinde, dar kapsamlı bir işsizlik sigortası uygulaması başlatılmıştı. I. Dünya Savaşı sırasında bu uygulama genişletilmeden sürdürüldü. Savaş sonrasındaki işsizlik karşısında İngiltere hazırlıksız yakalandı.

Önce "işte çalışmama bağışı" diye bir uygulama getirildi. Ardından 1920'de 1911'dekinden daha geniş kapsamlı bir İşsizlik Sigortası getirildi ama işsizlik o denli yaygındı ki sigorta fonları birikmiyordu. Sigorta, sigorta olmaktan çıkıp yardım dağıtımına döndü. Bu yardımı, 1834'te çıkmış Fakirlik Yasası kapsamına katmak isteyenler oldu. Ama Fakirlik Yasası öyle bir tepki toplamıştı ki ona katılamadı, ayrı bir biçimde resmileşti. Yine de yardım olarak verilmesi tepki doğurdu.

Bu, "sigorta mı, yardım mı" konusu İngiltere tarihinde sınıf savaşımının odaklarından biri olmuştur. "Hak mı, yardım mı" kavgası yürümüştür. Burjuva tarihçi Fraser bu konuyu şöyle aktarmış:

"...Sosyal devrim korkusu ... sosyal siyasetin tarihinde sık sık ortaya çıkan bir konudur. Savaştan hemen sonraki yıllarda büyük ölçekli endüstride hareketlilik, yaygın hoşnutsuzluk ve Bolşevizmden korku vardı. İşsizleri yardımsız bırakmak sosyal huzursuzluğu davet etmek olurdu. Çok yönüyle yardım, böylece kapitalizmi korumak için elverişli bir araçtı. O, devrimci değil, morali bozuk bir ulus yarattı." (Derek Fraser, *agy*, s.171-172)

Bu sözlerde aktarılan anlayışa karşı, İngiltere işçi sınıfı sosyal uygulamaların bir yardım ya da lütuf, hatta bir ihtiyaç olarak değil, bir hak olarak düzenlenmesinde hep ısrarlı oldu.

Özetle, I. Dünya Savaşı sonrası dönemde sosyal uygulamalarda fazla bir yol alınmamıştır. Ancak II. Dünya Savaşı tüm Avrupa'da olduğu gibi, İngiltere'de de "sosyal devlet"in hemen hemen her alanında bir patlama oldu.

II. Dünya Savaşı sonunda dünyada sosyalizm artık bir sistem olarak, hem de Avrupa'nın yarısını kendine katarak vardı. Tüm dünya işçi sınıfında ve halklarında SSCB'ye büyük bir saygı-sevgi vardı. Bu durum ve sosyalizmin bir sistem olarak ortaya çıkması, sistemler arası rekabeti şiddetlendirdi.

Emperyalist sistem soğuk savaşla sosyalizmin etkilerini dışarıda tutup, merkezi denetim, planlama gibi araçları kullanarak, bilimsel teknolojik devrimi hızlandırıp sonuçlarından hemen yararlanarak, ABD borçlarıyla, yatırımlarıyla, yardımlarıyla Avrupa'yı kalkındırarak hızlı bir ilerlemeye girdi. Bu ilerleme 1970'lere dek sürdü. İngiltere'de de "sosyal devlet" buna paralel olarak yürüdü.

Buraya dek anlatılan tarihçenin ulaştırdığı sonuçları söyle sıralayabiliriz:

1. İngiltere "sosyal devlet"in klasik örneğidir çünkü uzun süre tek emperyalist güç olarak dünyayı sömürmüş ve emperyalist süper kârlar temelinde, işçi hareketinin istemlerini kolayca hadım edip, kapitalizm çevresinde sosyal reformlarla yatıştırabilmiştir.

2. Ancak bu bile savaşımla olmuştur. İngiltere'de kabul edilen her sosyal reform ya da reformlar dizisinin altında işçi sınıfının savaşımı yatar.

3. Öte yandan, İngiltere'de sosyal reformların tarihçesi, burjuvazinin devrim korkusuyla baştan sona bağlı olmuştur.

4. İşçi sınıfı savaşarak istemiş, burjuvazi emperyalist süper kârlara dayanarak vermiştir. Ancak bu arada istenen ve verilenin ne olduğu, hak mı, yardım mı ya da lütuf mu olduğu konusunda da öğretici bir kavga yürümüştür. İşçi sınıfı hak, burjuvazi yardım vermek, yardım vererek işçi sınıfının onurunu zedelemek istemiştir. Bu çerçevede yürüyen onur savaşımını işçi sınıfı kazanmıştır.

Şimdi İngiltere'de "sosyal refah devleti"nin nasıl işlediğini daha yakından görmek için belli başlı alanlarda tarihsel gelişimi içinde bazı uygulamalara bakalım.

İşleyiş

Sağlık

İngiltere'de 19. yüzyılın son yıllarına kadar, sağlık kurumları özel sektörün elindeydi. Parası olan, evine doktor ve hemşire getirterek tedavi oluyordu. İşçi sınıfı ise hemen hemen tümden sağlık

hizmetinden yoksundu. Doğan bebeklerin yaşamlarının ilk yılında ölmeleri çok rastlanan bir olguydu. İşçi sınıfının büyük çoğunluğu hayatı boyunca hastalıklı yaşıyordu.

Burjuva yazarları olan Jack Nobbs, Bob Hine ve Margaret Fleming'in yazdığı *Sosyoloji* kitabında ortalama yaş konusunda şöyle deniyor:

"Chadwick'in 1842'deki raporuna göre, Manchester'de işçiler arasında ortalama yaşam uzunluğu 17 idi. Kırsal Ruthland'da ise 32 idi. Manchester'de zenginler arasında ortalama yaşam 38 idi." (Jack Nobbs, Bob Hine ve Margaret Fleming, *Sosyoloji*, Macmillan Education Ltd. yayınevi, 1983, İng. basım, s.226)

Bu yıllarda iki tip hastahane vardı. Birinci tip, hayır derneklerinin oluşturduğu hastahanelerdi. Buralara tedaviye gidenler, hem hayır dilenmek zorunda kalıyorlar, hem de sonunda doktorların kobayı durumuna düşüyorlardı.

İkinci tip hastahaneler ise belediye hastahaneleriydi. Ancak bunlar daha çok Fakirlik Yasası'na bağlı işevi revirleriydi.

Devlet, sağlık konusunda ilk adımı, çevre sağlığı alanında attı. 1848, 1871, 1875, 1890 yıllarında çıkan yasalarla, asıl olarak kanalizasyon ve su tesisatı sorunlarının ülke çapında çözümü için temizlik birimleri kuruldu. Böylece ilk adım olarak kolera gibi salgın hastalıklar önlenmiş oldu.

1911'de getirilen Ulusal Sağlık Sigortası ile yalnızca çalışan nüfus bedava tedavi görüyordu. Ancak anneler, çocuklar, emekliler hâlâ tedavi için para vermek zorundaydılar.

Bazı belediyeler, doğumevleri ve çocuk bakım klinikleri açtılarsa da, toplumun büyük çoğunluğu, doğrudürüst tedavi görmüyor, doktor reçeteleri için verecek para bulamıyordu.

Öteki alanlarda olduğu gibi sağlık alanında da asıl gelişme II. Dünya Savaşı sonrasında oldu. 1948'de Ulusal Sağlık Hizmeti kuruldu. Özel, gönüllü, belediye vb. tüm sağlık hizmetleri birleştirildi.

Bu hizmet kurulduktan sonra İngiltere ve Galler'de çocuk felcinden ölenlerin sayısı 1950'de 734'den 1970'de 3'e, veremden ölenlerin sayısı ise yaklaşık 16 binden 1438'e düştü.

Eğitim

1870'de İlköğrenim Yasası çıkana kadar, İngiltere'de yalnızca dini ve özel okullar vardı ve yalnızca varlıklı aileler çocuklarını bu okullara gönderiyorlardı. 1880'de ilköğrenim zorunlu, 1891'de bedava oldu. Yine de çocuklarını okutamayacak durumda olanlara devlet yardımı sağlandı.

1902'de devlet okullarının yönetimi belediyelere verildi. Belediyeler, kendi bölgelerine göre, ne çeşit okullar gerektiğine karar veriyorlar. Bu nedenle genel olarak İngiltere'de okul çeşitleri bölgelere göre büyük değişim gösteriyor. Belediyelerin kararları Eğitim Bakanlığı'nca onaylanıyor.

Konut

İngiltere'de özellikle endüstri devrimi sonrasında köylerden şehirlere akınla birlikte çok ciddi bir konut sorunu başgöstermiş ve büyük tepkilere, işçi grevlerine, gösterilere neden olmuştur.

Örneğin 1000 kişiden fazla insan barındıran 27 haneli sokaklar vardı. Ortalama 40 kişiye ev ve her odaya 8 kişi düşüyordu. Evler genellikle özel şirketler tarafından yapılıyordu.

Konut sorununda devletin ilk katkısı, 1879'da, belediyelere faizli borç vererek başladı. Bu harabelerde yaşayan işçilerin sağlık ve yaşam koşullarını değiştirecek düzeyde bir sonuç doğuramazdı. 1886'da Trafalgar Meydanı'nda isyan çıktı. Bunun üzerine 1890 Konut Yasası'yla devlet belediyelere konut için düzenli para yardımı yapmaya başladı.

Ancak asıl olarak 1919 Konut Yasası'yla devlet konut sorununda dişe dokunur bir adım atmış oldu. Belediye evleri bu yasayla yürürlüğe girdi. Devlet her tamamlanan ev için belediyeye belli bir miktar veriyor. Oldukça düşük kiralı olan bu evlerde, kiracılar kiralarını düzenli ödedikleri müddetçe oturabiliyorlar. Gelgelelim bu da konut sorununun çok küçük bir bölümüne çözüm getiriyor.

Sosyal güvenlik

İngiltere'nin "sosyal devlet" tarihçesinde 1942 Beveridge Raporu'nun özel bir yeri vardır. Lord Beveridge'in asıl olarak II. Dünya Savaşı sırasında hazırladığı bu rapor, iki savaş arası krizli dönemden ders çıkarıp, savaş sonrası dönemin hazırlığını oluşturuyordu. Sosyal sigorta ve güvenlik uygulaması bu rapora göre düzenlendi.

Sosyal sigorta: İşçi, işveren ve devletin yaptığı düzenli ödemelerden oluşan fon, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın denetiminde. Bu fondan yararlanabilmek için belirli bir süre para yatırmış olmak gerekiyor. Ancak bu barajı aştıktan sonra belirli bir süre bu fondan para alabilmek işçilerin *hakkı* durumuna geliyor. Bundan önce olduğu gibi ihtiyacını kanıtlama zorunluluğu kalkıyor. Mali durumu kötü olmayanlar da emekli aylığı vb. alabiliyor.

Sosyal sigortanın kapsamına hastalık, işsizlik, emeklilik, dulluk, analık ve ölüm giriyor. İş kazaları ve savaş malulleri için ayrı fonlar da var.

Çocuk kazancı: Çocukların yaş ve sayısına göre her biri için alınan para. Çocukluluğu özendirmemek için çocuğun tüm masrafını karşılamıyor.

Ek kazanç: Bu eski Fakirlik Yasası'ndan kalma bir uygulama. 1948'de Fakirlik Yasası kaldırıldığında, yerine, Ulusal Yardım Kurulu kuruldu. 1966'da ise bu da değişip Ek Kazanç Komisyonu oldu. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı çalışıyor.

Buna göre sosyal sigorta kapsamında olmasa da, geliri düşük olana ya da hiç geliri olmayana belirli bir para veriliyor. Ancak bu paranın verilmesi için ihtiyacın kanıtlanması gerekiyor.

Aile gelirine ek: Eğer ailenin gelir düzeyi belirli bir standartın altındaysa, aradaki farkın yarısı aile gelirine ek olarak ödeniyor. Bu miktar çocuk sayısına göre değişiyor.

Örgütlenmesi

Sağlık, konut, eğitim ve sosyal güvenlik işlevlerinin büyük çoğunluğu merkezi yönetime bağlı olarak yürüyor. Ancak bazı alanlarda bazı işlevleri belediyeler yürütüyor.

Bu işbölümünü şöyle de tanımlayabiliriz: Hangi alan gelirden çok, ağırlığıyla harcama gerektiriyorsa, o alanda belediyelerin daha çok yetkisi var. Örneğin konut ve eğitimde ağırlığıyla belediyeler yetkili. Merkezi yönetim onay ve destek düzeyinde katılıyor. Sağlık ve sosyal güvenlik ise hemen hemen tümüyle merkezi yönetime bağlı olarak işliyor.

"Sosyal devlet" mi sosyal şirket mi?

Kapitalizmin temel yasası kâr yasasıdır. Bu basit olguyu akılda tutarak bakınca görülüyor ki burjuvazinin "sosyal devlet"i, sosyal sermayenin bir şirketi gibi çalışmaktadır. Bunun mekanizmalarına ayrıntılı olarak girmeyeceğiz, ancak genel bazı yanlarına değineceğiz.

"Sosyal devlet"in hangi hizmeti olursa olsun, şu ya da bu yoldan sosyal sermayeye bir kâr kapısıdır. Konut hizmeti inşaat sektörünü besler. Sağlık hizmeti ilaç tekellerine vb. garantili pazardır. Eğitim "işgücü yatırımı"dır. Sosyal güvenlik ise çoğu zaman kârlı bir sigortacılık alanı ve sermaye havuzudur. Her birinin daha dolaylı, dolaysız birçok kârı vardır.

Sosyal güvenliği ayrı tutarsak, genelliyle "sosyal devlet"in para kaynağı vergilerdir. Vergilerin büyük çoğunluğunu sabit gelirliler öder. Emperyalist süper kârların rolü, burada ortalama gelir düzeyinin bu vergileri kaldırabilecek kadar yüksekliğindedir. Ama buna karşılık emperyalist tekeller de devlet kesesinden çeşitli yatırım alanları, pazarlar vb. avantajlar sağlarlar. (Sağlamazlarsa da çeker giderler.)

Sosyal güvenlik alanı ise daha da farklıdır. Bunun parasal kaynağı, ya yine dolaylı dolaysız vergilerdir, ya da işçi ve işverenlerin sigorta primleridir.

Bazı açılardan parasal kaynağın nasıl sağlandığı farketmez. Ne olursa olsun, kapitalist sigortacılık mantığı işler. Tüm emekçiler öder ama hepsi ödediğini geri almaz. Dolayısıyla, işsizliğin aşırı boyutlara vardığı vb. durumlar dışında, toplanan dağıtılandan daha çoktur. "İstenmeyen", kârsız durumlar doğduğunda ise zaten oyun bozuluverir.

Bu genel çerçeve içinde sigorta primlerinden oluşan fonlar özel bir yer tutar. Buna biraz daha yakından bakalım.

İşverenler "işçi için" sigorta primi öderler. İşçiler de kendileri için öderler. Böylece acaba sorun "eşit ve adil" bir biçimde paylaşılmış mı oluyor?

İşçi, primi kendi ücretinden ödüyor. Tüm işçiler prim ödüyor ama hepsi işsizlik parası, emekli aylığı vb. almıyor. En azından hemen almıyor. Para fonda birikiyor. İşverenin ödediği primler de bu fona ekleniyor. Fon yatırım için, hisse senetleri, tahviller satın almak için işletiliyor. Buradan hem fona ek kazanç geliyor, hem de hisse senedi, tahvil vb. satışı yapan tekellere düşük faizli sermaye ve ek kâr gidiyor.

Bu çark sürekli dönüyor. Sonunda genel manzaraya baktığımızda görüyoruz ki işveren aslında "işçi için" sigorta primi ödemiyor, sosyal sermayeye, kendi sınıfsal varlığına katkı yapıyor. İşçi prim ödeyerek kendi ücretinden para biriktiriyor ve bu parayı, belki de bankaya yatırsa alacağı faizden daha düşük bir faizle sosyal sermayenin kullanımına sunmuş oluyor.

Böylece, sosyal güvenlik işleyişinde gerçekte işçi sınıfı kendi kendinin emekliliğini vb. karşılarken, burjuvazi de yine kendi kârı peşinde koşuyor, hatta işçi sınıfının parasını kullanıp kâr ediyor! Ondan sonra da bu aldatmacanın adına "sosyal devlet" diyor. Gerçekte burjuva "sosyal devlet" "sosyal şirket"ten başka birşey değildir!

Nitekim, bu mekanizmada, kâr yasasının işleyişinde tıkanıklık belirdiği anda, oyun bozulur, tüm "sosyal" harcamalar kısılır, bunların birer "hizmet" olduğu unutulur. İşte bir süredir olan da budur.

Sosyal şirket iflas mı ediyor?

Durum ve Görevlerimiz'de Yürükoğlu yoldaşımız çoktan bu soruyu yanıtlamıştı:

"Tüm emperyalist ülkelerin *devletleri mali bunalım* geçirmektedir. Bu kafa karıştıran birşey. Bazen yoldaşlara emperyalistlerin bir oyunu gibi geliyor. Gazetede okuyorsun, şu tekel rekor kâr yapmış. Öte yandan işsizlik, gerileme vb. Yerine oturmuyor. Ama bunlar gerçekten oluyor. Tekeller kârlı bir dönem yaşıyor, emperyalist ülkelerin devletleri, toplumu bunalım yaşıyor. Bu çok ilginç birşey. Emperyalist ülke devletlerinde ortaya çıkan mali bunalımın sonu ne zaman gelir belli değil. Çünkü bu eğilimler gidici eğilimlere benzemiyor.

"Emperyalist sermaye bu denli kârlı bir dönem yaşarken, emperyalist devletlerin içine girdiği mali bunalım nerelerden kaynaklanıyor?

"a) Yüksek işsizlik ve kısa çalışma günü, devletin vergi gelirlerini düşürüyor ve devlet harcamalarını arttırıyor.

"b) Yukarıda değindiğim endüstriyel yer değiştirme tehdidi karşısında, şirketler ülkelerden kaçmasın diye yeni vergiler getirilemiyor.

"c) Ülke içinde yatırımları teşvik etmek, böylece toplumsal patlamaları, bunalımları önlemek için, emperyalist devletler, şirketlere yeni vergiler getirmeme bir yana, her türlü kolaylığı sağlamak için çırpınıyor. Devlet kimindir, zaten biliyoruz da, burada yeni bir durum var. Her yönden, şirketlere yeni olanaklar açıyor. Karşılıksız yardımlar, faizsiz krediler, vergi indirimleri vb. tanıyor. Tüm ülkelerde aynı şekilde *gerçek ücretlerin* düşmesi için elinden geleni yapıyor.

"Tüm bunlar, damla damla, bu devletlerin mali bunalımını arttırıyor. Bunun sonucunda da emperyalist ülkelerde toplumsal hizmetler, emeklilik ve sağlık sigortası harcamaları giderek kesiliyor." (R. Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz*, s.15-18)

Evet burjuvazinin "sosyal devleti" iflasa gidiyor. Olumsuz çözümün olumsuzluğu açığa çıkıyor. İşçi sınıfı, sınıfları, sınıf egemenliğini, sömürüyü, devleti, sınırları kaldırmaya yönelecek gerçek, olumlu sosyal devleti kurmalıdır!

Sağ ve sol burjuva güçlerin, oportünizmin bunalımı artıyor

Devrimci kabarış kaçınılmazdır

Gül Çağlı

Toplumsal ekonomik bunalımın içinde bir siyasal bunalım uç veriyor. Kaçınılmaz yeni devrimci dalga daha yakına geliyor. Temel görevimiz, bu sürecin hızlanmasına yardımcı olmak, öncü işçileri partimizin hattına kazanmak ve işçi sınıfı içinde güçlü, yerleşik bir parti örgütlenmesi oluşturmaktır.

İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin alttan gelen basıncı, tüm burjuva partilerini, kurumlarını zorluyor, ama bu basınç örgütlü bir güce dönüşemediği için önündeki anti-demokratik engelleri kendi aktif eylemleriyle yıkamıyor. Bunun sonucunda burjuva partiler demokrasi mücadelesini şimdilik kendi kontrolları altında tutabilmekte, bu basıncın bir patlamaya dönüşmesini engelleyebilmektedirler.

Özal iktidarından başlarsak. Bu gerici burjuva iktidar kendisini hiç de sarsmayan bir burjuva muhalefeti ile karşı karşıya, iktidarını sağlama alıcı manevralar yürütmektedir. Özal sağ burjuva güçlerin bölünmüşlüğüne kendi etrafında oluşturulacak bir iktidar bloğuyla son vermeyi planlamaktadır. Bu planı destekleyen burjuva çevreler bir yandan Demirel'i Özal'a kabul ettirmeyi, diğer yandan Demirel'i Özal'ın yanına çekmeye çalışmaktadırlar.

Demirel de dahil tüm muhalif burjuva politikacılar, kitleleri kendi peşlerine takabilme endişesi içinde bir yandan birbirleriyle "demokratçılık"(!) yarışını sürdürürken, diğer yandan kitlelerin politik nabzını yükseltmemek için politik tansiyonu düşürmekte de birbirleriyle yarışmaktadırlar. Böylece kitlelerin öfkesini kendi uzlaşmacı muhalefetleri çerçevesinde püskürtmeyi ve muhalefetin dozunu kendi istedikleri ölçüde ayarlayabilmeyi şimdilik başarmaktadırlar. Emekçi kitlelerin demokrasi isteminin henüz yasal çerçeve içinde hapsedilebilmesinin bugün için nedeni budur.

Sosyal demokrat partiler iktidar olmaktan duydukları korku nedeniyle doğru dürüst bir muhalefet yürütmekten çekinmektedirler. Bu durum sosyal demokratların kendilerini izleyen kitleye hiçbir şey verememeleri sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle bunalımları daha da derinleşmekte ve giderek içe kapanmaktadırlar.

Sosyal demokratların bunalımı büyüdükçe onların kuyruğundan giden menşeviklere düşen "görev" de büyümektedir. Menşevikler sosyal demokratların dolduramadığı yeri doldurma telaşı içinde, yasal parti tartışmaları kervanında at oynatmaktadırlar. Menşevikler ülke içinde oportünizmi besleyen nesnel temellere dayanarak ve yasalcılığın getirdiği reformist anlayıştaki "avantajları" değerlendirerek etkinliklerini sürdürmektedirler. Ama şurası bir gerçek ki menşevik kadrolar gerçekte işçilerin, emekçilerin öncü kesimlerinin politik beklentilerinin çok gerisinde kalmaktadırlar.

Küçük burjuva devrimci güçler tamamen örgütsüz, darmadağınık bir durumda, birbirinden kopuk ve geçmişin mirasına dayanan dar çevreler oluşturmak dışında bir etkinlik gösterememektedirler.

Gelişimin yönü bugün ileriye atılma doğrultusundadır. Gerçekte bu durumun daha da hızlı gelişememesi işçi sınıfının öncü kesimlerinin, örgütsüzlük nedeniyle kendi güçlerine yeterince güvenememeleri yüzündendir. İçinde bulundukları örgütsüzlük koşullarında güçlerini heba etmeme ve maceracı eylemleden kaçınma eğilimi taşıyorlar.

Gelişmenin hızı ne olursa olsun, derinleşen sosyo-ekonomik bunalım, bunun siyasal alanda uç vermesi gösteriyor ki Türkiye'de yeni bir devrimci kabarışın gelmesi kaçınılmazdır. Bizim için temel görev bu sürecin hızlanmasına yardımcı olmak, öncü işçileri partimizin hattına kazanmak ve işçi sınıfı içinde güçlü, yerleşik bir parti örgütlenmesi oluşturmaktır.

Burjuvazi seçim sistemlerini değiştirerek kurtulamaz.

Dar bölg d dar gelec k

Salih Aslan

Epey bir süre önce ortaya atılmış olan dar bölge seçim sistemi konusu, son günlerde yine duyulur oldu.

Dar bölge seçim sistemi birçok ülkede ve değişik biçimlerde uygulanıyor. Bu sistemde bölgeler daraltılıyor ve her bölgeden bir milletvekili çıkıyor. Her parti o bölgeden yalnız bir aday gösterebiliyor. Oyların %50'sinden fazlasını alan aday milletvekili seçiliyor. İlk oylamada %50 tutturan yoksa en fazla oy alan 2 aday için yeniden seçim yapılıyor. En fazla oyu alan milletvekili oluyor.

Bu seçim sistemi 19. yüzyılda İngilizler ve Danimarkalılar tarafından geliştirilmiş. Bu ülkeler dışında Kanada, Yeni Zelanda, Almanya'nın bir bölümü, Fransa, Güney Afrika, İspanya, Belçika, Finlandiya, İsviçre, Norveç, İspanya, Japonya, Brezilya, İsrail, İtalya, Lüksemburg ve ABD'de (Başkanlık seçimlerinde) vb. uygulanan bir sistemdir. Bu sistem büyük partilerin daha çok istedikleri, sınırlayıcı bir sistemdir.

Tasarıyı ANAP hazırlıyor, ANAP'ın bunu neden istediği konusunda çeşitli yorumlar var. Merkeze karşı yerel örgütlerin tepkisini azaltmak için yetkiyi yerel örgüte vererek ANAP merkezini sürtüşmeden uzak tutmak, parti içi hizipleşmeyi önlemek vb. için deniyor.

Bu söylenenlerin yanı sıra, dar bölgenin bölge sınırlarını çizerken kantarın topuzu ANAP'ın elinde olacağından bölgeyi istediği gibi "bölme" olanağı da vardır.

Biz dar bölge sistemi konusunda yalnızca iki noktaya işaret etmek istiyoruz. Birincisi, dar bölgeye karşı çıkanların bugün söyledikleri burjuvazinin korkusunu yansıtmaktadır. İkincisi, burjuvazinin ülkeyi uzun süredir kolay yönetememesiyle ikide bir değişiklik yapma arasındaki bağ.

Hürriyet'te C. Kırca dar bölge seçim sistemine ilişkin olarak bir süre önce yazdığı bir yazıda şunları söylüyor:

"... Söz konusu sistem, hem daha *demoratiktir*, hem de hükümet *istikrarını sağlamaya daha yatkındır*. Fakat, faydalarına rağmen, dar bölge sisteminin bu çeşidinin de, memleketimizin bugünkü şartlarında en uygun sistem olduğuna inanmıyorum.

"İkinci büyük sakınca, memleketimizin şimdiki döneminin şartlarından doğacaktır. Gerçekten, 'dar bölge' sisteminin, hangi çeşidini uygularsak uygulayalım, sonuçta, demokratik ılımlı sol, bugünkü başarı derecesinin daha altına düşebilecektir. Bunun büyük sakıncası şudur ki, demokratik ılımlı sol, parlamentoda, milli çapta alacağı oy oranının hayli altında bir oranla temsil edilme durumunda kalabilecektir.

"Demokratik sol partilerimizin bugünkü fikir kısırlığını, bu partilere oy kaybettirmesinden ötürü, olumlu ya da olumsuz sayanlar bulunabilir. Fakat bana kalırsa, mesele bundan ibaret değildir. Endişem şudur ki, eğer demokratik ılımlı sol, Meclis'te, seçmen kitlesi içinde olduğundan çok düşük bir oranla temsil edilirse, böyle bir durum, demokratik sol kanadın rejime karşı yabancılaşması sonucunu doğruabilecektir." (*Hürriyet*, 13 Kasım 1986)

Yazıda allegorik bir dille verilmek istenen mesaj şudur: Aman bu dar bölge seçim sistemi uygulanmasın. Yoksa sosyal demokratların oyları mecliste yansımayacak. O zaman da burjuvalığını "sol" diye gizlediğimiz ve çevrelerinde umutlar yaratmaya çalıştığımız bu partiler halkı uyutma işlevlerini yerine iyi getiremeyecekler. Kendi olanaklarımızı sınırlamayalım. Sonra, böyle bir durumda yığınlar rejime karşı hepten yabancılaşıp başka alternatifler arayabilirler. Kırca, bunları demek istiyor. Yoksa sosyal demokrat parti yönetimlerinin rejime karşı yabancılaşmayacağını çok iyi biliyor.

Burjuva yazarlar toplumda korkunç bir buhar biriktiğini görüp korkuyorlar ve bu buharı hafifletecek küçük delikler açma manevraları düşünüyorlar. Kırca'ya göre dar bölge bu açıdan uygun düşmüyor.

İkinci noktaya gelirsek. Türkiye'de sıkışan iktidarların konumları, seçim sistemlerini ikide bir değiştirip yaz-boz tahtasına çevirmelerine neden oluyor. Özellikle 1960 sonrasında burjuvazi ülkeyi kolay yönetmediği için, her seçimde bir sistem değişikliği yapılmış. *Tercüman*'da Yavuz Donat bir yazısında değişmeleri şöyle sıralamış:

"1961'de senato seçimleri için ayrı, milletvekili seçimleri için ayrı seçim sistemleri uyguladık.

"1963'te mahalli seçimler vardı.

"(...)

"1964'te kısmi senato seçimi yapıldı.

"Yine 'seçim sistemi değiştirdik'.

"Ve 1965 seçimlerine, değişik bir sistemle, 'milli bakiye ile' girdik.

"Zamanın iktidar partisi (AP) 1961'de uygulanmış olan sistemi getirdi.

"Anayasa Mahkemesi '1961'deki sistem Anayasa'ya aykırıdır' dedi ve yapılan değişikliği iptal etti.

"1966 seçiminde 1964'teki sistem uygulandı.

"1969 seçimleri öncesinde seçim sistemi yine değiştirildi.

"Anayasa Mahkemesi değişikliklerin bir bölümünü onayladı, bir bölümünü ise bozdu.

"(...)

"1980 sonrasının yönetimi 'sandıktan tek parti çıksın' diye düşünmüştü.

"Yani 'güçlü iktidar-güçlü muhalefet' modeli.

"1966 yılında Sadettin Bilgiç'in teklif ettiği, ancak partisine kabul ettiremediği ve o tarihlerde *Milliyet* gazetesine uzun uzun anlattığı sistem 'çok küçük farklılıkla' 1983 seçimlerinde uygulanan sistem oldu.

"Sandıktan '211 milletvekili ile' ANAP çıktı.

"Ve muhalefet de 188 milletvekili (HP 117, MDP 71) çıkardı.

"1986'ya geldik.

"Meclis tatile girerken, iktidar partisi, Seçim Kanunu'nu değiştirdi 'illerin üçte ikisinde örgüt kuramayan seçime giremez' hükmü geldi.

" 'En çok oy alan partiye primkontenjan' imkanı sağlandı.

" 'Baraj' otomatik olarak yükseldi.

"Ancak, 28 Eylül ara seçimleri öncesinde, iktidar partisi, bir değişiklik daha yaptı.

"Yani, birkaç ay önceki değişikliği hiçe sayıp, bu defa 'herkes seçime girebilir' denildi.

"Ve geldik 1986 sonbaharına...

"Yine 'Seçim Kanunu değişikliğini' konuşuyoruz.

"(...)

"Siyaset ve devlet adamlarımız, bu değişiklikler sırasında hep Batı'dan — sıkça da İngiltere'den — örnekler verirler.

"Ama Batı'da 'elbise değiştirir gibi' seçim sistemi değiştirilmediği gerçeğini nedense unuturlar.

"Merak ettiğimiz husus şudur:

"Politikacımız neyi arıyor, neyi arzuluyor?

"Demokrasinin yerleşmesini mi?

"Yoksa sandıktan ille de kendisini çıkaracak sihirli formülü mü?

"Yaptığı seçim sistemini, 'iki seçim devresi dahi' uygulayamayan bir ülkede, politikacılarımız, 'demokrasiyi aradıklarına, arzuladıklarına' halkı inandırmakta güçlük çekerler." (*Tercüman*, 17 Kasım 1986)

Yavuz Donat değişmelere son verilip, istikrarlı bir yol izlenmesi gerektiğini söylüyor. Yoksa artık politikacıların demokrasi istediğini kimseye yutturamayacağız, değişmeler düzene güvensizliği iyice arttıracak, diyor.

Evet halkın altadılması, oyalanması giderek güçleşiyor. İşçi sınıfımız yasakları, baskıları bir bir kıracak. Ne burjuvazinin anayasası, kanunları, seçim sistemleri, ne de oportünistlerin ihaneti sınıf savaşını durduramayacak. Çizilen her dar bölgeyi, Anadolu devrimiyle dar edeceğiz burjuvaziye.

Hodri meydan.

Sınıf savaşı içte kızışırken, burjuvazi dışta "fetih"ten medet umuyor.

İştahları kursaklarında kalacaktır

Türkiye burjuvazisi, emperyalistleşme zorunluluğu ve özlemi ile, emperyalizme bağımlılık arasında açmazdadır.

Mehmet Doğan

Altı yıldan beri sürmekte olan İran-Irak savaşı birkaç hafta önce özellikle Türkiye basınında güncelleşti. Gelişme ocak ayı ortalarında İran'ın "Kerbela 5" harekatı ile Şattülarap üzerindeki iki adacığı daha ele geçirmesiyle başladı.

Fao yarımadası zaten bir yıldır İran'ın elinde bulunuyordu. Saldırı Irak'ın ikinci büyük şehri olan bir milyon nüfuslu Basra'yı ele geçirmeye yönelikti. İran bu bölgeye 200 bin asker yığmış, yaklaşık 40-50 bin ölüye karşın belirli bir ilerleme sağlayabilmişti.

Basra'nın düşmesi durumunda Bağdat'a giden yollar İran için oldukça açılmış olacaktı. Bu durumda Saddam rejiminin devrilmesi söz konusu olabilirdi.

Irak düşerse ne olur?

Irak'ın düşmesi durumunda Türkiye'yi bekleyen gelişmeleri *Milliyet*'te Aydın Özdalga Türkiye burjuvazisinin sözcüleri ağzından şöyle özetledi:

"● Kuzey Irak'taki ayrılıkçı Kürtlerin ayrı bir devlet kurması, Türkiye'nin güvenliğini tehdit edebilir.

"● Bölgeden aldığımız ve yılda 10 milyon tonu geçen petrol, savaşın alevleri ve yıkıntıları arasında kalabilir.

"● Irak'ın yenilmesini istemeyen Amerika, savaşa müdahale için Türkiye'deki üsleri kullanmak isteyebilir.

"● Türkiye'deki dinci gruplar daha da cesaret bulabilir." (*Milliyet*, 21 Ocak 1987)

Bilindiği gibi savaşın Türkiye'ye önemli etkileri oldu. Türkiye burjuvazisi bu durumdan çeşitli açılardan yararlandı:

1. Her iki tarafa da mal pazarladı.
2. Mal karşılığı olarak, elverişli koşullarda petrol sağladı.
3. Her iki ülkenin ekonomik, politik zayıflamasından yararlanarak Ortadoğu'da kendi konumunu güçlendirdi ve emperyalist emelleri için zemin oluşturmaya çalıştı.
4. Bununla da bağlı olarak çeşitli pazarlıklarında biraz daha avantaj sağladı. Bu arada kendisi için tehdit oluşturan Kürt halkının savaşımını bastırmak üzere Irak sınırları içinde Kürt savaşçılarını bombalamak fırsatını ve olanağını da ele geçirdi ve kullandı.

Türkiye burjuvazisi, savaştan yararlanıyordu, savaşın bir dağınıklık içinde, kimse kazanmadan bitmesinden de yararlanırdı. Ancak İran'ın son saldırısıyla ortaya çıkan olasılık Türkiye burjuvazisini telaşlandırdı. Ya Irak savaşı kaybederse ne olacaktı?

Aynı yazıda Özdalga bu durumda neler olabileceğini şöyle özetledi:

"● Irak parçalanabilir. Kuzey'de bir Kürt devleti, Güney'de ise bir Şii cumhuriyeti kurulabilir

"● Başta Suudi Arabistan krallık ailesi olmak üzere, Ürdün, Kuveyt ve Körfez emirliklerinde tahtlar yıkılabilir.

"● İran, Suriye ve Libya gibi Batı'nın güven duymadığı ülkelerin bölgede güç kazanması, dengeyi Batı aleyhine bozabilir." (*agy*)

Öte yandan son zamanlarda Türkiye'ye karşı ödeme zorluğu içinde bulunan Irak'ın yenilmesi borçların ödenmesini de olanaksızlaştıracaktı. Bu arada Irak'ta Türk finans-kapitali büyük yatırımlara girmişti. S. Arabistan ve Libya'dan sonra en çok yatırım bu ülkeye yapılmıştı. Örneğin ENKA Holding Irak'ta 1.5 milyar dolarlık (1 trilyon 200 milyon lira) "Bekme Barajı" yapımını üstlenmişti. Bekme Barajı bu güne kadar alınan en büyük yurt dışı ihale idi.

Musul ve Kerkük üstüne tartışma

Savaşın Irak'ın yenilgisiyle bitmesi durumunda neler olabileceği tartışılırken Musul ve Kerkük'ün geleceğinin gündeme gelmesi kaçınılmazdı. Nitekim bu konuda ibret verici bir yazıyı da 23 Ocak tarihli *Hürriyet*'te Türkiye'nin Birleşmiş Milletler eski temsilcisi Coşkun Kırca yazıverdi.

Kırca yazısında, savaşta tarafların yenişememesinin Türkiye için yararlarını sayıp, İran'ın yengisinin Türkiye ve Arap rejimleri için tehlikelerini belirttikten sonra şöyle devam ediyor:

"Demek oluyor ki, İran'ın Irak üzerinde nihai bir askeri zafer kazanmasının önlenmesinde, Türkiye'nin hayati çıkarı vardır.

"(...)

"Bunun anlamı, Türkiye'nin, Irak'ın yıkılışını askeri bir müdahaleyle önlemesinin uygun olacağı mıdır?

"Önce şunu belirtelim ki, bir ülkenin hayati çıkarlarını savunurken şu veya bu bölgede askeri güç kullanmayı peşin olarak reddetmesi tarzında bir anlayış olamaz. Türkiye de, elbette, başka çare kalmazsa, hayati çıkarlarını askeri yoldan muhafazaya çalışır. Aksini düşünmek ve ilan etmek, her şeyden önce, caydırıcılığımızı yok eder ve diplomasimizin alacağı tertiplerin inandırıcı olmaması sonucunu doğurur.

"... Hele bir Türk askeri müdahalesinin, İran ve Irak arasındaki statükoyu korumaktan çok, etnik köken ve tabii kaynak zenginliği dolayısıyla, Irak'ın belirli bir bölgesini ilhak etmek için yapılacağı izlenimini yaymak, büyük bir hatadır. Ne Arap ülkeleri, ne Amerika, ne de Sovyetler Birliği, Irak'ın parçalanmasını arzuladıklarına dair en ufak bir işaret veriyorlar. İleride verebileceklerini gösteren hiçbir eğilim de yoktur. Bu şartlarda, Irak'ın kuzeyini ilhak etmek amacıyla yapacağımız bir askeri müdahale, Türkiye'yi, Humeyni İran'ı ölçüsünde mütecaviz olarak gösterecek ve sadece bütün Arap alemini değil, aynı zamanda, bir arada Amerika ve Sovyetler Birliği'ni karşımıza dikecektir. Şu halde, bir Türk askeri müdahalesi, eğer zorunluysa, ancak ve ancak, Irak'a yardım etmek ve sonucu aldıktan sonra, geri çekilmek için düşünülebilir." (*Hürriyet*, 23 Ocak 1987)

Herhangi bir yoruma gerek bırakmayacak kadar açık bu satırları şöyle özetlemek olanaklı:

1. Türkiye, çıkarları için bir başka ülkeye askeri müdahale yapabilir.
2. Ancak bunun için fırsat kollamak gerekir.
3. Şu anda ne ABD ne de Sovyetler Birliği Irak'ın parçalanmasını istemiyor.
4. İlerisi için de buna ilişkin bir yeşil ışık yakmadılar.
5. Şu anda ilhak için müdahale edersek tüm dünya karşımıza dikilir.
6. Yapılacaksa, Irak'a yardım olarak düşünülür ve geri çekilinir.

Emperyalizm çağında, zayıf halka Türkiye bunalımdan kurtulamayacaktır. Buna ne faşist darbeler ne işkence ve zulüm ne de oportünist resmi TKP'nin burjuva kuyrukçusu sosyal emperyalist "ulusal demokrasisi" yetecektir. Türkiye halklarını esenliğe işçi sınıfı hegemonyasında devrim çıkaracaktır.

Aynı yazar 5 Şubat tarihli köşesinde konuyu geliştirerek sürdürmüş: Almaktan ilke olarak kaçınanların da, sanki almışız gibi daha sonraki gelişmelerin hesabını yapanların da hata ettiğini belirtip sözü Kıbrıs örneğine getirerek şunları söylüyor:

"Türk sınırları dışında her Türk askeri müdahalesinin ülkemizi içinden çıkılmaz bir maceraya atacağını ilan edenler, Kıbrıs'a yaptığımız çıkarmanın başarısını ne çabuk unutmuşlardır?

"(...)

"Kerkük ve Musul, Türkiye'den haksız olarak koparılmıştır. Bu bölgede, Türklük için çok değerli bir Türk topluluğu yaşar. Nihayet aynı bölgede, Türkiye'nin enerji ihtiyacı için hayati kaynaklar mevcuttur.

"Bütün bunlar doğru da, tek doğrular bunlardan ibaret değil... Ortada, Türkiye'nin resmen tanıdığı milletlerarası statükoya dayanan bir sınır olduğu ve devletimizin, milletlerarası hukuka saygılı kalmakta büyük çıkarları bulunduğu da, bir başka gerçek.

"Bu bölgeyle ilgili diğer bazı güçler bulunduğu ve bu güçlerle, aleyhimize sonuçlanabilecek bir çatışma şartlarının önlenmesi gereği de, ayrı bir gerçek...

"Demek ki; yukarıda da belirttiğim gibi, ortada bir hesap meselesi var..." (*Hürriyet*, 5 Şubat 1987)

Öte yandan savaştaki son durumun da hiç de öyle Irak'ın yenileceğini göstermediğini belirttikten sonra yazar şöyle devam ediyor:

"Kaldı ki; daha dün, İran'ı azıcık yumuşatabilmek için Humeyni'ye silah numuneleri satma densizliğine girişen Amerika şimdi Irak hezimete uğramasın diye, koskoca bir armadayı, Basra Körfezi'ne sokmuştur. Irak'ın, İran karşısında kesin bir yenilgiye uğramasını istemeyen ve bunu önleme gücüne sahip olan Amerika, durdu durdu da, şimdi mi Irak'ı gözden çıkarıp bize Musul ve Kerkük'ü hediye etmeye niyetlenivermiş?

"... At yok ki Üsküdar'ı geçmeye kalkışıyorsunuz!" (*agy*)

Görüldüğü gibi, Türkiye burjuvazisinin "... enerji ihtiyacı için hayati kaynaklar bulunan" Musul'da gözü vardır. Ancak Kıbrıs'ın işgalinde olduğu gibi hesaplı davranmalı, kaş yapayım derken göz çıkartmamalıdır!

"Kaş yaparken göz çıkarmayalım"

Yazıyı bir kişinin bireysel görüşü olarak değerlendiremeyiz. Ele alınan konunun önemi, *Hürriyet* gazetesinin konumu, yazarın önceki kimliği vb. hep birlikte düşünülürse, hele hele içinde bulunulan zaman da göz önüne alındığında kuşkusuz yazı ciddi bir sınıfsal sorunu tartışmaktadır.

Türkiye burjuvazisi, emperyalistleşme zorunluluğu ve özlemi ile, emperyalizme bağımlılık arasında açmazdadır.

Burjuvazi "atı alıp Üsküdar'ı geçmeye" heveslenmekte, ancak bunun için uygun ortam kollamaktadır. Bu da en başta — Sovyetler Birliği olgusunu bir yana bırakırsak — emperyalizmin tavrına bağlıdır. Emperyalizmin Ortadoğu'daki hesapları, bir yanıyla Türkiye ile belli bir işbirliğini içerirken, öte yanıyla da Türkiye burjuvazisinin bazı hesaplarıyla çelişmektedir.

Sorunun kaynağında, emperyalizm çağında emperyalistleşmeye çalışmanın, iki ucu kirli bir değneği tutmaya benzemesi yatmaktadır.

Böyle bir durumda, emperyalistleşmek için tutuşan, bunun için de her türlü herzeyi yemek için fırsat kollayan bu kana susamış burjuvazinin şu ya da bu kesimine anti-emperyalist misyonlar yükleyip, "ulusal" bağlaşıklık önermek olsa olsa remi TKP'nin devrim satıcılığında hangi konumlara yükseldiğini göstermekten öteye birşey ifade etmez.

Tek çözüm devrimdir

TKP — *İşçinin Sesi* Programı konuyu yalın bir şekilde şöyle açıklıyor:

"Türkiye'de devlet-tekelci kapitalizmi oluşumu Batı'daki sonuçları doğurmuyor, doğuramaz. Emperyalist ülkeler geçmişte emperyalistleşme yoluyla iç savaşı, kapitalizmin yıkımını önlediler, ama bu sonuç Türkiye için geçerli değildir.

"Dünya emperyalist sisteminin bugünkü gelişme aşamasında, Türkiye'nin emperyalistleşebilmesi çok güçtür. Yapılan kısıtlı 'sermaye ihraçları'yla da Türkiye, 'emperyalizmin atlama tahtası' olmaktan öteye geçememektedir.

"Olgunlaşmış ama gerçekleşmemiş olan 'emperyalistleşerek sorunları çözme' isteği gerçekleşse de ülkeyi bir alt emperyalist ülke olarak yeni karmaşık çelişkiler içine sokacak bir istektir. Türkiye finans-kapitali varlığını sürdürebilmek için asıl olarak ülke içinde sömürüyü aşırı yoğunlaştırmak, bu arada iyice keskinleşen sınıf çelişkilerini de 'bastırmak' zorundadır." (*Program*, s. 23)

Tam da öyle oluyor. Faşizm ve geçici güdük demokrasi dönemleri ardarda Türkiye'nin gündeminde duruyor. Savaş giderek içte daha da kızışıyor.

Musul ve Kerkük için kabaran iştahın ardında işte bu sorunlar yatıyor.

Ancak, gelişmeler ne olursa olsun emperyalizm çağında, zayıf halka Türkiye bunalımdan kurtulamayacaktır. Buna ne faşist darbeler ne işkence ve zulüm ne de oportünist resmi TKP'nin burjuva kuyrukçusu sosyal emperyalist "ulusal demokrasi"si yetecektir.

Türkiye'yi ve Türkiye halklarını esenliğe çıkaracak olan, işçi sınıfının kendi hegemonyasında yapacağı devrimdir. Tek çözüm budur.

Proletarya burjuvazinin emperyalistleşme hesaplarını bozacaktır

Türkiye Musul-Kerkük'ü alsın mı, almasın mı?

Son aylarda bu soru burjuva basınında ateşli tartışmalara konu oluyor. Alsın diyenler de, almasın diyenler de "inandırıcı" ve "gerçekçi" gerekçeler ileri sürerek çeşitli kâr-zarar hesapları yapıyorlar.

Alalım diyenler iki gurup. Biri, "zaten bizimdir, koşullarda uygundur, haydi" diyor. Diğeri ise, "mecbur kalacağız, almazsak tehdit ve tehlikelerle karşı karşıya kalacağız, zaman ve biçim ayarlaması yapalım, kılıfına uyduralım" diyor. Almayalım diyenler ise "bize bırakmazlar, zaten Kürt sorunuyla karşı karşıyayız, başımıza iyice sorun olur, pazarlık olarak kullanalım" gibi gerekçelerle bu işten ürktüklerini dile getiriyorlar. Her iki taraf da avı mideye indirmek istiyor ama biri ava çıkmayı önerirken ötekisi ya av teperse diye ürkeklik gösteriyor.

Bu arada eski büyükelçilerden Nuri Eren *Günaydın*'da hem "haydi" diyen kurtlara, hem de "ya teperse" diyen çakallara yol gösteren, onları birleştirmeye çalışan bir yazı yazdı. Yazı çeşitli yönlerden önemli. Ancak biz, "Türkiye'nin Sorunu Yok" başlığı altında söylenenlere kısaca değineceğiz.

"Jeo-politik uzmanları Kürtleri Türkiye için bir sorun bulmuyorlar. Her şeyden evvel Kürtlerin Türklerle Osmanlı İmparatorluğunda ayırıcı bir mazisi olmadığını hatırlıyorlar. Sonra Şeyh Sait isyanlarını bir Kürt-Türk davası olarak değil Merkezi İdare ve Mahalli İdareye hakim derebeyleri arasında bir feodal mücadele olarak görüyorlar. Kürtler arasında son senelerde Kürt köylerinde araştırmalar yapanlar da ayırıcılığın kökünde yine mahalli aşiret kültürü ve milli devlet düzeni arasında bir çatışma olarak değerlendiriyorlar.

"Türkiye'de Kürtlerin elit ve müteşebbis tabakasının Cumhuriyet'e tamamiyle intibak ettiklerini politikadan musikiye, edebiyata kadar milli kültürün içinde yaşadıklarını gözönünde tutuyorlar ve bu gün Doğu illerindeki ayırıcılığın çevrelerinde benlik kazanmaya kabiliyetleri olmayanların dışarıda, beyinleri yıkanan küçük gruplara mahsus bulunduğunu düşünüyorlar. Üstelik hiç bir zaman 50 milyonluk bir milli bünye içinde bunların bir ağırlık oluşturabilmelerini mümkün görmüyorlar. Kürtlerin Türkiye için ancak İran ve Irak Kürtleri birleştiği takdirde İkinci Dünya Savaşı esnasında teşebbüs edildiği gibi Rusya'nın destek ve etkisi altında özgür bir devlet teşkil ettiği zaman ancak zararlı olacaklarını ileri sürüyorlar. Bu sebeplerle Türkiye'nin Musul'a müdahalesini zorunlu buluyorlar." (*Günaydın*, 31 Ocak 1987)

Burada en başta altı çizilmesi gereken, Türkiye'deki Kürtlerden son derece doğal bir dille söz ediliyor olmasıdır. Daha düne kadar Kürt sözünü ağza almayı en büyük günah sayan burjuvazi, şimdi sessiz sedasız her yerde Türkiye'de Kürtlerin varlığını kabullenir bir tutum alıyor. (Resmi TKP'cilerin kulakları çınlasın. Onlar da burjuvaziye tam bu tutuma uygun bir "birlik" platformu öneriyorlar.)

Bu bir yana, dile getirilen fikirleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Türkiye'de Kürtlerin geçmişten gelen bir ayrılma isteği yoktur.
2. Kürt egemen sınıfı büyük ölçüde asimile olmuş ve Türk egemen sınıfı ile bütünleşmiştir.
3. Ayrılmak isteyenler küçük ve genel içinde fazla etkisi olmayan guruplardır.
4. Dolayısıyla tek tehlike İran ve Irak Kürtlerinin ayrı bir devlet olarak birleşmesidir. Bu da ancak Sovyetler Birliği'nin desteği olursa mümkündür ve Türkiye'deki Kürt sorunu ancak bu koşullarda tehlike yaratır.
5. Öyleyse Musul'u almak böyle bir olasılığı daha baştan yok edeceği için gereklidir.

Sovyetler Birliği'nin bugün yukarıda söylendiği gibi davranacağı, böyle birşeyi isteyeceği su götürür. Söylenenler arasında başka noktalar da tartışma götürür. Bunlara girmeyeceğiz. Geneliyle yazılanlar, burjuvazinin, bu konuda karşısına gelen sorunları çözme arayışını yansıtıyor.

Burjuvazi, bir yandan Türkiye Kürdistanı'na açılma politikasını, öte yandan da emperyalist yayılma isteğini en optimal şekilde birleştirip kâr hanesine geçirmek arayışı içindedir. Bunun için eskiden "tabu" olan her konuda artık yeni değerlendirmelere gitmekten de kaçınmıyor. Kürtlerin varlığını tanımak bunun bir göstergesidir. Musul ve Kerkük konusunda açık bir tartışmaya gitmek de bir başka göstergesidir.

Burjuvazi her iki konuda da bir yandan ekonomik-siyasal pazarlığa, öte yandan da kaba kuvvete dayanan iki yönlü bir politika izlemektedir. Türkiye Kürdistanı'nda yürütülen sömürge savaşı ile Musul ve Kerkük'ü silah zoruyla alma tehdidi bu politikanın çıplak zor yönünü oluştururken, Türkiye Kürdistanı'na ekonomik olarak açılıp Kürtlerin varlığını tanıma ile Irak ve Suriye'ye karşı petrol üstüne yürüyen polemik de aynı politikanın ekonomik-siyasal pazarlık yönünü oluşturmaktadır.

Şimdi Nuri Eren bu ikisinin başka bir karışımını sunuyor. Birinci yönden Musul Kerkük'ü, ikinciden Kürt sorununa tutumla birleştiriyor. Bu itiş kakışlar, tavizler, pazarlıklar ve tehditler ortamında işçi sınıfına ve komünistlere düşen görev kendi sınıf konumunu bir an bile gözden kaçırmadan uzlaşmasız tutum almaktır. Proletaryanın, burjuvazinin kâr-zarar hesaplarında tek bir rolü olabilir, o da bu hesapları bozmaktır.

Özkan Toprak

KKTC'de askerliğin bir kez daha en açık biçimde kanıtladığı doğru:

Çalışan halkın kurtuluşu için bu ordu dağıtılmalıdır

1974 öncesinin mücahit ordusu, Ağustos 1976'da, Türkiye'nin Kara Kuvvetleri yapısına benzer bir yapıya kavuşturularak, disiplin ve baskı arttırılarak Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı adı altında yeniden örgütlendi. Bütün üst yönetim kademeleri Türkiye Kara Kuvvetleri tarafından doğrudan atanan subaylarla dolduruldu.

Aynen Türkiye'de olduğu gibi, üniversite mezunları özel eğitime tabi tutuluyorlar ve eğitim sonundaki yazılı sınavı geçenler asteğmen olarak, sınavı geçemeyenler de çavuş olarak orduda görev alıyorlar. Sınavı geçmek her ne kadar asteğmenlik için şart koşuluyorsa da burada belirleyici olan "torpil"-dir. Torpilin varsa, eğitim sonu sınavı geçemezsen bile asteğmen oluyorsun.

Çavuş ve asteğmen arasında çok fark vardır. Çavuşlar, tıpkı erler gibi kışlada yatıp kalkarlar. Çoğu işler onlardan sorulur. 1-5 yıl askerlik yaparlar, ama maaşları ancak 4000 TL'dir. Erlerle beraber yemek yerler ve çoğu zaman aynı koğuşlarda yatarlar. Asteğmenler 22 ay askerlik yaparlar, 12 bin TL de maaş alırlar. Nöbetleri dışında akşamları kışlada kalmazlar. Çoğu yerlerde özel yemekhane ve yatakları vardır. Yemekleri bile bazen özel pişer. Altı ayı doldurunca teğmenliğe terfi ediyorlar.

Kıbrıslı en yüksek rütbeli subaylar teğmenlerdir. Diğer bölük, tabur, alay komutanları ve tüm daha yüksek rütbeli subaylar, yukarıda da belirttiğim gibi, Kara Kuvvetleri tarafından doğrudan atanan Türkiyelilerdir. Yanlış anlaşılmasın, Ada'da Kıbrıslı 5-6 tane yüzbaşı ve 1-2 tane de binbaşı bulunuyor, ama bunlar hep göstermeliktir. Bu subaylar ancak emniyet ve hizmetlerde görev yaparlar. Ordunun doğrudan yönetimi ile hiç ilgilenmezler. İşte buradaki ordu Türkiye Kara Kuvvetlerine böyle sıkıca bağlıdır

Bunların yanı sıra Kıbrıs'ta yerleşmiş Türkiyeliler ve onların çocukları da askerliklerini Kıbrıs'ta bu orduda yapıyorlar. Ama onların askerlik süresi 1.5 yıldır. Kıbrıslı erler ise 2 yıl askerlik yapıyorlar. Bu gibi farklılıklar erler arasında sürtüşme yaratıyor. Aynı kışlada askerlik yaparlar, aynı koğuşta yatarlar, birisi 1.5 yıl, diğeri 2 yıl askerlik yapar. Bu yetmiyormuş gibi çoğu bölük ve tabur komutanları Kıbrıslı ve Türkiyeli erlere karşı farklı farklı davranırlar. İki örnek vereyim: Biri Kıbrıslı, biri Türkiyeli iki er kan verse, Türkiyeli 4, Kıbrıslı 2 gün eğitim ve spordan muaftır. Türkiyeli er Kıbrıslı çavuşa kasatura çekiyor, çavuş eri dövüyor. Tabur komutanı olayın iç yüzünü hiç araştırmadan çavuşa erlerin önünde dayak atıyor. Bu örnekler daha da arttırılabilir.

Bizde de askeri hiç oturtmazlar. Nöbet biter eğitim, eğitim biter spor. O biter nöbet, gece dersi, gece eğitimi sürüp gider. Eğitim ve sporu anlayabiliyor insan. Diğerlerinde hiç mantık yok. Zaten bizde "mantığın bittiği yerde askerlik başlar" diye bir söz vardır.

Koğuşların çoğu portatif barakalardan oluşur. Işıklandırmaları berbattır. Pencerelerde her zaman kırık cam vardır. Pancurlar iyi kapanmaz, içeriye devamlı rüzgar girer. Çatının bir tarafını tamir ediyorsun, diğer taraftan akıtmaya başlıyor. Çatısı teneke olan barakalarda kalanların yazları sıcaktan vay hallerine. Sobaya benzer bir nesne bulunmaz. Kışları ise hep rutubetli ve soğuktur. İki taneden başka battaniye vermezler.

Çarşaflar gerçekten çok pis. Bir zamanlar beyaz olduklarına inanmak zor. Artık yıkanmakla temizlenmiyorlar. Ranzaların durumu komik. Sağlam ranzaya pek rastlanmaz. Çoğunun telleri kopuk. Üstte yatanların buralardan kolları, bacakları aşağıya sarkıyor.

Duş yapmaya sıcak su bulmak büyük bir şans. İstediğin zaman duş alamıyorsun. İzin verdikleri zaman da ilk 5-6 kişi yıkanıyor, geri kalanlar hava alıyor.

Yazları daha da kötü. Sıcak sudan vazgeçtim soğuk su bile çoğu zaman bulunmaz. Yüzünü yıkamaya, sakalını traş etmeye su bulamazsın. Sabah içtimasında sakalını gördükleri zaman tokat atarlar, 7-up ya da Bubble-up'la traş olmanı emrederler. Tuvaletlerin durumu ise insan sağlığına zararlı olacak kadar berbat, bundan fazla bahsetmesem daha iyi olur.

Mutfakların durumu başka bir alem. Taşlı mercimek çorbaları, çürük pirinç pilavları, erimiş, morarmış patatesler ve kurtlu nohutlar. Bunlar sağlığa zarar vermezse ne verir? Verilen yemek miktarları da gerçekten çok az. Denizde balık avlar gibi tabaktaki suda iki parça patatesi yakalamak pek kolay olmuyor. Yemek saati nöbetin varsa aç kaldın demektir. Aslında nöbetçilerin yemeklerinin muhafaza edilmesi lazım, ama kim dinler. Nöbetten çıkıp yemek sormak kavgaya neden oluyor. Sabahları bir parça kuru ekmek ve zeytin için kavga edilen günler çok olur. Mutfaktaki fareleri yakalamak ise ayrı bir konu. Sanki onlar oranın sahibi, biz ise misafir!

Herkesin ne kadar nöbet tuttuğu yazıcının elinde. O da haraç istiyor. Onunla iyi geçinmek zorundasın. Çünkü saat kaçta, hangi mevzide, kaç saat nöbet tutacağına o karar veriyor. Hava ne kadar soğuk olursa olsun nöbetlerde atkı, eldiven kullanmak ya da başı örtmek kesinlikle yasak. İstersen don, öl kimsenin umurunda değil. Bazen 8, bazen 16 saat sürekli aç, susuz nöbet tutturuyorlar. Nöbetlerde düşüp bayılanlar oluyor, yine aldıran yok.

Hasta oluyorsun revire gitmeye korkuyorsun. Bir kez bölük komutanının izni olmadan revire gidemiyorsun. Revire gidince orada azar işitiyorsun. Muayene etmeden hap veriyor, sonra üstünkörü, baştan savma muayene ediyor. Sağlıksız yemeklerden insan zaten yeterli gıda alamıyor. Vücut zayıf düşüyor. Tam tesisatlı koşuyu tamamlayamayınca insanın ne anası kalıyor ne de avradı, dayak da cabası. Nezle, grip, ishal, paçavra, kör bağırsak gibi hastalıklar bilhassa kış aylarında çok yaygındır.

Bir de gece dersleri var. Konular pek değişmiyor. Din, Atatürk, ahlak, Akrites planı, Barış harekatı... Hep böyle konular. Ara sıra askeri ders veriyorlar, ama okunması yasak olan yayınların listesini ikide bir okuyorlar. Bunların başında da *İşçinin Sesi* ve *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* geliyor. Aslında ders veren çavuşlar da kızıyorlar, ama birşey yapamıyorlar. Bazı konularda sıkışınca "ben size benden size öğretmemi istedikleri şeyleri öğretmeye çalışıyorum, kişisel görüşüm hiç farketmez, size öğrettiğim görüşlere katılmıyor da olabilirim, ama burası askerliktir" şeklinde cevap veriyorlar.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi baskı ve küfürün askerde önemli bir yeri vardır. Dayak silah sesi gibi normal sayılıyor. Sebebsiz yere azar, küfür. İnsan ilişkileri çok bozuk. Herkes patlayacak gibi. Erler en küçük bir sebepten birbirlerine giriyorlar. Her zaman isyana hazır gibiler, ama kimi hedef alacaklarını bilemez durumdalar.

Üzerlerindeki baskıların azalacağını zannedip kendi kendini yaralayan erler her zaman oluyor. Kurtulmanın yolunu kaçmakta arayan da çok oluyor. Bugüne kadar her taburdan Rum tarafına kaçan olmuştur. Rum burjuvazisi de kendine yararlı enformasyon getirenlere güneyde kalma izni veriyor, işine gelmeyenleri ise geri postalıyor. Geri iade edilenlerin vay haline! Bir burjuvaziden kaç diğer burjuvazinin kucağına. Bunları anlayıp düşmanı iyi seçebilen pek yok. Güneye kaçmaları önlemek için Rum tarafına geçenlerin çektikleri işkenceleri anlatan karararnameler çıkarıyorlar.

Bu ordu toplumsal ilerlemenin önünde bir engel teşkil etmektedir. Bu ordu insanın gelişmesine, sosyal yaşamına, insanlığına karşıdır. Çalışan halkın kurtuluşu için bu ordu dağıtılmalıdır. Kimilerinin sandığı gibi bu ordunun düzeltilecek, yamalanacak hiçbir yanı yoktur. Bu ordu parçalanmalıdır.

Metin Haznedar, Lefkoşe

Gözümüz Güney Afrika'ya bakıyor Kalbimiz Güney Afrika'da atıyor

Güney Afrika'da, halkın ırkçı rejime karşı devrimci mücadelesi, olağanüstü hal altında sürüyor. İşçi sınıfı sendikalaşma ve birlik konusunda önemli adımlar attı. İşçi sınıfının örgütlenmesinden ve halkın devrimci mücadelesinden ürken ABD, ANC ile Washington'da görüşmek zorunda kaldı. Devlet Başkanı Botha da 6 Mayıs'ta erken seçimlerin yapılacağını açıkladı.

Halkın ırkçı rejime karşı savaşımı sürerken Güney Afrikalı devrimciler Halk Ordusu'nun 25. kuruluş

yıldönümünü kutluyorlar. Yandaki çizim Umkhonto We Sizwe'nin (Halk Ordusu'nun) savaşımını simgeliyor.

İşçi sınıfı güçleniyor

12 Haziran 1986'da ilan edilen olağanüstü hal altında bütün grevler teknik olarak illegal, boykot çağırmak yasak, bu yönde konuşmak tutuklanmaya yeterli nedendir. Hazirandan bu yana 614 sendikacı, 2 binden fazla işçi tutuklandı.

Maden İşçileri Sendikası (NUM) sözcüsü Marcel Golding'in dediğine göre, burjuvazi "en eski hilesi olan böl ve yönet taktiği'ni maden ocaklarında da barbarca uyguluyor. Maden işletmelerinde, açık hapishanelerden fazla farkı olmayan işçi yatakhanelerini, işçilerin siyasi görüşlerine, sendikalı, sendikasız oluşlarına vb. göre ayırmaya başladı. İşçileri birbirine düşürmeye çalışıyor.

Bütün bu oyunlara, baskılara rağmen, sendikalı işçi sayısı artıyor. 1979'da 800 bin olan sendikalı işçi sayısı, 1986'da iki milyonu aştı. Sendikalaşma ile birlikte işçi sınıfının ekonomik ve demokratik mücadelesi de yükseliyor. 1986'daki grev, işi yavaşlatma, yürüyüş ve gösterilerin sayısı bir önceki yıla göre çok daha yüksektir. İşçi sınıfı bu yıl 1 Mayıs'ı kutlama hakkını da burjuvaziden söke söke aldı.

Güney Afrika'nın en büyük işçi konfederasyonu COSATU'nun çabasıyla aynı işkolunda tek sendika belgisi hayata geçiyor. Metal ve motor endüstrilerinde faaliyet gösteren toplam 100 bin üyeli üç sendika birleşmek üzeredir. İnşaat ve kamu hizmetleri işkolunda faaliyet gösteren sendikaların birleşme çalışmaları da sürüyor. Ayrıca COSATU, işsizlerin kurdukları yerel komiteleri bir sendikada birleştirmek için çalışma yürütüyor. Bu da çok önemlidir.

Mücadelenin en keskin olduğu maden işkolunda, NUM'un liderliğnde sınıf sendikacılığı güçleniyor. NUM dört yıl gibi kısa sürede, 500 bin maden işçisinin üçte birini örgütlemiş ve ülkenin en büyük siyah sendikası olmuştur.

Burjuvazinin engelleme çabaları

Güney Afrika'da halkın devrimci mücadelesi, sınıf sendikacılığı içinde sol fikirler ve Güney Afrika Komünist Partisi (GAKP) güçleniyor. Burjuvazi bu gelişmeyi engellemek için uğraşıyor.

Bugün burjuvazi, halkın devrimci mücadelesini örgütleyen ANC'nin katılmayacağı bir çözümün işlemeyeceğini kabul etti. Bunun için ANC'nin verdiği mücadelenin devrimci özünü boşaltmak istiyor. Bu istek, GAKP ile ANC'nin ittifakını bozmak, ANC içindeki komünistleri soyutlamak, halkın mücadelesini yalnızca "ırkçılığa karşı olmak"la sınırlama çabalarıyla yansıyor.

ABD Dışişleri Bakanlığı, ocak ayında, ANC'nin kuruluşunun 75. yıldönümü dolayısıyla Amerikan Kongresi'ne bir rapor hazırladı. Raporda, "GAKP, ANC içinde önemli bir güç merkezidir", "ANC içindeki siyah ulusçularla komünistleri bölmek mümkündür ve yapılmalıdır", "Pretoria hükümeti ANC ile görüşmelere başlarsa, ANC'nin emperyalist ülkelerle ilişkileri arttıkça ANC içindeki farklı siyasetler, ayrılıklar su yüzüne çıkacaktır", "bu gelişmeler GAKP'nin etkinliğini kırar ve bugünkü çelişkilerin barışçıl çözümüne olanak tanır" görüşleri sıralanıyordu. (*Weekly Mail*, 29 Ocak 1987)

Botha'ya göre ise, ANC içindeki komünistleri atmadan, şiddeti reddetmeden onunla görüşmeler başlamamalıdır, yoksa ANC güçlendirilmiş olur.

Görüleceği gibi iki taktik de artık kapitalizmi ırkçı rejimin kurtaramayacağı, siyahların da katıldığı bir yönetimin gerekliliği üzerine oturuyor. Amaçlanan sınıf mücadelesini "ırkçılığa karşı olmakla" sınırlayıp, kapitalizmi kurtarmaktır. Her iki kamp da uzun bir tarihsel dönemde oluşan GAKP ve ANC ittifakını bozup, komünistlerden arınmış ANC ile oturup kapitalizmin çıkarları temelinde uzlaşmak istiyor.

Bu amaçla, ABD yönetimi son birkaç yıldır ANC ile alt düzeyde sürdürdüğü temasları üst düzeye çıkardı. Dışişleri Bakanı Shultz ANC başkanı Oliver Tambo ile Washington'da görüşme istedi. Görüşme isteğini kabul eden Oliver Tambo, ABD'de bir haftadan fazla kaldı.

Tambo, Shultz'n dışında etkin Amerikan politikacıları ve iş adamlarıyla görüştü. Shultz, Oliver Tambo'nun Pretoria ile ekonomik ve siyasal ilişkilerini kesme önerisini reddeti. Oliver Tambo da Shultz'un ve Amerikan politikacıların ve iş adamlarının isteklerini kabul etmedi. ANC'nin, GAKP ile ilişkilerini koparması ve devrimci şiddeti reddetme yönündeki baskılara boyun eğmedi. Oliver Tambo'nun ABD gezisi, Pretoria rejiminin sergilenmesine yaradı.

Beyazların ayrışması hızlanıyor.

Güney Afrika'da burjuvazinin önemli bir kesimi ırkçı rejimin artık uzun süre ayakta kalamayacağını çok önceden gördü. Bunlar önce işbirlikçi siyahlarda uzlaşma yolunu denediler. Ama gördüler ki ANC'nin katılmayacağı bir yönetim kurulamaz, kurulsa bile yıkılmaya mahkumdur. Zaman geçtikçe sınıf mücadelesinin keskinleştiğini, ANC'nin ve komünistlerin güçlendiğini, ırkçı rejime karşı mücadelenin, kapitalizmi yıkmaya yöneldiğini gördüler. Bu kesimdekiler zaman geçirmeden ANC'nin legalize edilmesi, Nelson Mandela'nın serbest bırakılması ve görüşmelerin hemen başlaması gerektiğine inanıyorlar.

Bu görüş Botha'nın Ulusal Parti'si (NP) içinde de güç kazanmaya başladı. NP milletvekili Albert Nothnagel "Güney Afrika'nın eski ırkçı yöntemlerle yönetilemeceğini, partisinin ANC ile görüşmesinin ciddi bir politik hata olduğunu" açıkça söyledi. Bir başka NP milletvekili Vynand Malan, "reformların zamanının çoktan geçtiğini, ANC ile görümelerin hemen başlaması" savundu. (*Sunday Star*, 25 Ocak 1987)

Ocak ayının sonunda, yıllarca Pretoria'nın ırkçı rejimini temsil eden Londra Büyükelçisi Dennis Worall hükümetin baskı politikasını eleştirdi ve 6 Mayıs'taki seçimlerde NP'ye karşı adaylığını koyacağını açıkladı.

Geçtiğimiz haftalarda bir başka açıklama daha Botha'yı zor durumda bıraktı. Faşist HNP'li bir milletvekili, Afrikaner Broederband hareketinin üyelerine bir yıl önce gönderdiği bir belgeyi ortaya çıkardı. Bu belgede "siyahlar çoğunluk hükümeti kursalar bile, beyazların haklarının (yani kapitalizmin korunabileceği — *İ.S.)* ve ANC'nin katılmayacağı bir yönetimin başarısızlığa mahkum olduğu" görüşleri savunuluyordu.

Yukarıdaki gelişmeler Güney Afrika burjuvazisi içinde özde olmasa da taktik düzeydeki ayrışmanın derecesini gösteriyor. 6 Mayıs seçimlerine yönelik kampanyanın beyazlar arasındaki ayrışmayı daha da hızlandıracağı bugünden görülüyor.

Güney Afrika devrim istiyor

Egemen burjuvazi bugün, komünistleri ANC'den soyutlayıp devrimci mücadelenin içini boşaltıp, ulusçu unsurlarla uzlaşarak, çoğunluk sistemine geçilmesini istiyor. Kapitalizmin başka türlü kurtulamayacağını görüyor.

Burjuvazi yalnızca kendi hesabını yapıyor. İşçi sınıfının da bir hesabı vardır. Bir kere ülkede sınıf sendikacılığı, Güney Afrika Komünist Partisi güçleniyor. Halkın rejime karşı devrimci mücadelesi olağanüstü hale rağmen hızından kaybetmeden sürüyor. Ülkenin ekonomisi zor durumdadır, endüstri dallarının bir kısmı düşük kapasite ile çalışıyor. İşsizlik 1986'da yüzde 48'e tırmandı. Yabancı sermaye ülkeden kaçmaya devam ediyor. Burjuvazinin bazı önemli kesimlerinin bile ırkçı rejime güveni kalmamıştır. Kısacası Güney Afrika devrim istiyor.

Bu durum GAKP'ne ve ANC'ye büyük görevler yüklüyor. İşçi sınıfının, halkın devrimci mücadelesini yükseltmek, yeni bir üst düzeyde örgütlemek acilleşti. Bugün ANC ülke içinde belirleyici güç olmuştur. Ama unutulmamalıdır ki, ANC'yi güçlü yapan devrimci mücadele içinde kalplerini kazandığı siyah halk ve işçi sınıfıdır, onların devrim isteğine sözcülük etmesidir. ANC burjuvazinin uzlaşma istemlerine uyar, devrimci mücadeleyi yükseltmekten kaçınırsa, gücünü koruması mümkün değildir.

Güney Afrika devrimi emperyalizme ve Dünya Komünist Hareketine egemen olan oportünizme ciddi bir darbe vuracaktır. Onun için gözlerimiz Güney Afrika'ya bakıyor, kalbimiz Güney Afrika işçi sınıfı ve halkıyla birlikte atıyor, heyecanlanıyoruz.

Ahmet Fırat

Halkın düzene tepkisi büyürken, KKE devrimci bir alternatif sunamıyor.

Yunanistan'da grev dalgası

Yunanistan'da işçi sınıfının ve emekçi halkın düzene karşı hoşnutsuzluğu büyüyor. Hükümetin "kemer sıkma" uygulamasına karşı çıkan işçiler yılbaşından bu yana üçüncü kez greve çıktılar.

En son, PASOK yanlısı işçi konfederasyonunun ilan ettiği ve 1.5 milyon işçinin katıldığı 24 saatlik grev, özel ve kamu işyerlerinde üretimi durdururken bankalar, mağazalar, okullar, hastahaneler kapandı. Ulaşım durdu. Kamu görevlilerinin greve katılması, devlet dairelerinin çalışmasını da durdurdu.

Grevci işçiler, PASOK hükümetinin, 1985 yılında parlamentoda mutlak çoğunluğu sağlar sağlamaz uygulamaya soktuğu "kemer sıkma" önlemlerinin ve ücret artışlarının durdurulması uygulamasının kaldırılmasını istiyorlar. Son 15 ay içinde yitirdikleri haklar için seslerini yükseltiyorlar.

İktidardaki sosyal demokrasi ise, AET ve IMF'yle olan ilişkileri açısından, emekçi halka karşı uyguladığı "kemer sıkma" politikasını 1988 yılı sonuna dek sürdürmek, ücret artışlarını resmi rakamlarla %25 dolaylarında olan enflasyon artışından çok daha az ölçülerde tutmak istiyor.

Yunanistan Ekonomi Bakanı Kostas Smitis, burjuvazinin, bunalımın yükünü nasıl işçi ve emekçilerin sırtına yükleme çabasında olduğunu "enflasyonu indirmek ve bütçe açığını kapatmak için bazı fedakarlıkların zorunlu olduğunu" söyleyerek açığa vuruyor. (*Hürriyet*, 15 Şubat 1987)

Yılbaşından bu yana kısa bir süre içinde üç kez ve giderek artan katılımla gerçekleşen grevler, işçi ve öğrencilerin gösterileri, ülkede iyiden iyiye derinleşen sınıf savaşımının göstergeleridir. Yükselen savaşım sosyal demokratların köşebaşlarını tuttuğu işçi sendikalarını bile sokaklara çıkmak zorunda bırakırken, Papandreou'nun PASOK hükümetinde, fazla liberal görülen 5 bakanın yerine, Yunan burjuvazisinin çıkarlarını daha kararlı savunacak başka sosyal demokratlar getirmiştir.

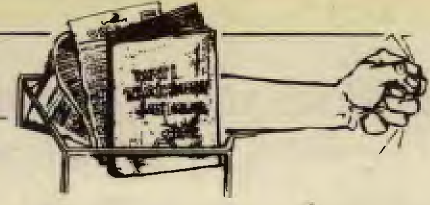
Gazetemizin 294. ve 296. sayılarında geniş olarak yazdığımız gibi, resmi Komünist Partisi'nin (KKE) PASOK'a karşı tutumu uzun süre "uzlaşma ve işbirliği" oldu. Burjuvazinin "ilerici"(!), "ulusal"(!) görülen PASOK kesimiyle giriştiği bu uzlaşma siyaseti KKE'nin etkinliğini giderek azaltıyor.

Bugün, KKE'nin o "ilerici"(!), "anti-emperyalist"(!) sosyal demokrasisi, AET ve IMF'nin emekçi halkı hedef alan planlarını harfiyen uygularken, işçi sınıfı içinde hâlâ etkin bir güç olan KKE'nin buna karşı *devrimci* bir alternatifi *yoktur*. Öte yandan, yığınların artan hareketliliği, yükselen sınıf savaşımı ise KKE'ye devrimci bir hat izlemesi yönünde basınç yapıyor.

Bir yandan burjuvaziye karşı takınılan tutumda billurlaşan sağ çizginin, öte yandan sınıf savaşımının partiye *dayattığı* sol basıncın, KKE'de nasıl sonuçlar doğuracağını zaman gösterecektir.

Salih Can

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

Bu sayımızda TKP'nin yayin organları olan Orak-Çekiç *ve* Kızıl İstanbul*'dan dört küçük yazı yayınlıyoruz. İlk yazı,* Orak-Çekiç*'in 3(12) sayı no'lu ve 1.2.1936 tarihli sayısından alındı.*

Sınıf savaşında birlik ve tesanüd şarttır

Samsunda bir marangozhane işçileri ile patronları arasında bir anlaşmamazlık çıkmış, bunun neticesinde patron marangozhaneyi kapatarak ameleye yol vermek istemiş, yani lokavt yapmak istemiş. Amele işi bırakmış. Fakat çekilirken orayı bir daha işlettirtmeyeceklerini patrona söylemişler. Patron iki gün sonra başka bir ustanın idaresi altında atelyesini açmak istemiş. Amele derhal kendisini göstererek, o ustayı tehdid etmiş ve çalıştırtmamış...

Şimdi de bütün Samsundaki marangoz işçileri, o atelyede çalışmayacaklarını ilan etmişler. Bu tesanüdü büyük takdirlerle karşılarız, bravo!

Bu haberi aldığımız zaman orada çalışan bu kahraman amele yoldaşların hepsi yeniden iş bulmuş, yalnız birisi boşta kalmış. Samsun marangoz işçilerinin bu tesanüdü oradaki arkadaşlarının açtığı mücadeleyi kurtarmış demektir. Samsun marangozlarının bu işte elbirliğile hareket etmesi Türkiyenin bütün işçilerine gayet iyi bir misaldir.

Amele daima birlik hareket etmelidir. Hakkını gasp eden patronlara karşı mücadele ederken, teşkilâtlı ve mütesanit olmak zorundadır. Çünkü karşısındaki patronlar mükemmel teşkilatlıdır. Onlar başta hükümet ve halk fırkası olduğu halde hep birbirlerini tutarlar. Eğer biz işçiler de birbirimizi tutmazsak; her hangi bir hakkını korumak için bir kısım işçi işini bıraktığı zaman diğer bir kısım amele yine de orada çalışırsa biz kendi kendimizi hırpalamış oluruz, öz menfaatımızı kendi kendimize hırpalamış oluruz.

Patronlar her zaman hakkını müdaafaa etmek isteyen işçiye, şimdi seni atarım amucanın oğlu kapıda bekliyor diye tehdidler savurur. İşçiler patronların bu tehdidini boşa çıkarmalıdır. Bugün benim başıma gelen şey çok geçmeden ayrıca senin başına da gelir. Bu mesele yalnız işçi Ahmet veya Mehmedin işi değil, bütün ameleliğin, bütün amele sınıfının işidir. Onun için, ameleler, ister kendi çalıştıkları alanda olsun isterse başka alanda olsun, sınıf yoldaşlarının mücadelesine arka olmalı, onlara mücadelesinde yardım etmelidir. Bir yerde grev olduğu zaman, üç-beş kuruş arkadaşlarını emeğinden eden, sınıfına karşı hainlik eden grev kırıcılarına hayat hakkı verilmemelidir. Grev kırıcılar sınıfın yabancısı kimselerdir. Grev kırıcılar patronların kıçını yalayan namussuzlardır. Türkiye amelesi kendi safları arasında bu gibi hayasızlara yaşamak ve iş görmek hakkını vermemelidir. İşçilere mefaatlarını korumak, isteklerini kazanmak için açtıkları savaşta birlik ve tesanüt şarttır.

Bu yazıyı Orak-Çekiç*'in 2(9) no'lu ve 7.1.1936 tarihli sayısından alarak yayınlıyoruz.*

Ayniye ambarındaki grev

Amele, her zaman çalışır iş görür ve sonra ücretini alır. Ameleye hiçbir zaman peşin para vermezler. Fakat bu sonra ödeyişinde bir hududu olmalı değil mi? Bir hafta bu iş için yeter. Sözde Türkiye'de de on beşte bir, ayda bir ücretlerin verilmesi lâzım güya. Hakikatte gündeliklerin verilmesi bazı yerlerde bir ayı bazı yerlerde de iki ayı da geçer.

Devlet fabrikalarında bile yevmiyeler kanunen 15 günde bir verilmesi lâzım gelirken bu çok vakit yapılmaz ve bir ay geçiktirilir. Bir ay geciktikten sonra ilk 15 gün için avans adı altında bir parça bir şey alel hesap verilir. Hatta kooperatif olduğu yerlerde bu avans, amelenin çürük para dediği marka şeklinde verilir. Mesela Feanse ve Hereke kumaş fabrikaları böyle yaparlar. Geri kalan parada 12 günden evvel verilmez. Hele bazı hususi fabrikalarda bu iş büsbütün çekilmez bir hal almıştır. İşte Süreyya paşa kumaş fabrikası, hiç bir zaman ikiikibuçuk aydan evvel para vermez. Bu yalnız fabrikalarda değil birçok işletmelerde de böyledir. Patronlar bir koyundan iki post çıkarmak istiyorlar, ameleyi soydukları yetmiyor da onlara verdikleri açlık yevmiyesini de ayırıca işletiyorlar. Bu da patronlara ayrıca bir kazanç kaynağı oluyor.

Paraların böyle geç verilmesi işçileri her zaman sıkıntıda bırakıyor, işçileri daima bakkala çakkala ve tefecilere borçlandırıyor, hiç bir zaman borçtan kurtarmıyor, faiz ödemekten bu zavallıların elinden beş para kalmıyor.

İşçilerin yevmiyeleri her hafta sonunda muntazaman verilmelidir! Daha yakın bir zamanda Samsunda bir tütün deposu işçilerine geç para verildiği için amele grev yaptı ve yevmıyelerini tıkır tıkır aldılar. Bu bize gösteriyor ki, yevmiyeleri bir gün bile olsa geçiktiren patrona karşı hemen grev yapmak lâzım, bak o zaman günü gelince yevmiyeler nasıl verilir.

Ameleler! Gözünüzü açın. Paranızı patron işletecek, faizinden faydalanacak diye aç ve sefalet içinde yaşamağa razı olmayın! Hakkınızı arayın, vermezlerse zorla alın!

Tahir *yoldaşın bu yazısı* Kızıl İstanbul*'un 1932 yılında çıkan 37. sayısında yayınlanmıştı.*

Gündeliklerin geç verilmesine karşı

Seksen kuruş gibi cüzi bir gündelikle çalışan ve bunun da yüzde kırkını hükumet vergilerine veren Ayniye ambarının üç yüzü mütecaviz tütün amelesi bir sadaka mesabesindeki bu ücretle nikotinli depoların ağır şeraitinde çalışmaya tahammül edemiyerek ve haklarının Halk Fırkası ve hükumet gibi burjuva makamlarına müracaatla alınamıyacağını birçok tecrübelerle anlamış olduklarından amelenin en doğru mücadele silahı olan greve müracaat ediyorlar.

Elbirliğile grev kırıcıları içeri sokmamak için yaptıkları cesurane mücadele neticesinde patronun kafasını eğmeğe muvaffak oluyorlar.

Gündelikler on kuruş artıyor, semere küçük de olsa amele muvaffak olmuştur.

Bu vaka diğer depolardaki ve fabrikalardaki amele arkadaşlara şu dersleri veriyor:

1. — Halk Fırkasına ve onun hükumetine müracaatla haklarımızı alamayız.

2. — Amele sınıfı birleştikçe onun hareketini hiçbir kuvvet kıramaz.

3. — Grev zamanında ilan edilir ve grev kırıcılarla cesurane mücadele yapılırsa muvaffak olunur.

Amele sınıfı kendi haklarını ancak kendi kol kuvvetile ve birleşerek alır.

Ona beylerden paşalardan hayır yoktur.

Onun birliği karşısında her türlü kuvvetler kırılır.

Nitekim bu grevde polisin canavarca mücadelesine rağmen grevciler kazandı.

Yaşasın grevci amele!

Kahrolsun patronlar ve onların Halk Fırkası!

Tahir

Tarih
sınıfların
mücadelesidir!
Bir komünist inkilabı fikrile
hakim sınıflar titresin!
Proleterlerin
zincirlerinden başka
kaybedecek birşeyleri
yoktur.

Karl Marks

Kızıl İstanbul*'un İkinci kanun 1933 tarihli sayısı denizci ve kaptanların grevini de konu alıyor.*

Seyri Sefain grevi

Seyri sefain amelesinin ve kaptanlarının grevi zamanında yapılmıştır. Komünist Fırkası ile geç irtibatı ve grev hazırlıklarının az olması grevdeki muvaffakiyetsizliğin en mühim sebeplerinden birini teşkil eder. Grev, amelenin en mühim silahlarından biridir. Grevde zaruri olan bazı tedabir alınır ve tam zamanında yapılırsa o grev çok defa muvaffakiyetle neticelenir. Biz biliyoruz ki istiklâl harbinde amele sınıfına birçok vaitlerde bulunan Kemalizm inkilaptan sonra amelelerin bazı hukuklarını müdaffa edecek teşkilatlarını darma dağın etti. Bununla kalmıyarak mevcut en ufak haklarını dahı elinden aldı.

Kemalizm emekçilere karşı yapılan entrikaların iğrenç şekillerine karşı şuurlu surette müttehit cep'he aldıkça amele kitlelerine vahşicesine hücum ettiğini görüyoruz. Seyri sefain kaptanları idarenin bin bir türlü haksızlıkları karşısında haklı olarak grev ilan ettiği halde idare bir çok ameleleri cebren çalışmaya sevk ve bir kısmını da takibati kanuniye yaptırdı. Bu vaziyet karşısında şuursuz bazı ameleler patronlarının palavraları ve tethişinden korkarak amele tesanüdünü muhafaza edemeyüp işe başladılar. Bu da grevde aranılacak bazı tedabirin noksanlığından ileri gelmiştir. Bununla beraber bu grevdeki mağlubiyet amelenin yine bir muvaffakiyeti sayılır. Çünkü bir defa amele kitleleri mevcut rejime karşı barışmaz varlığını gösteriyor. Ameleleri kitleleri sınıfî mücadele tecrübesini kuvvetleştiriyor, burjuvazi kuvvetlerine karşı kendi kuvvetini denemiş oluyor. İkinci bir grevin muvaffakiyetle neticelenmesi için noksanlarını tashih etmiş oluyor, ve ilah ...

Şunu unutmayalım ki her grev bir hazırlık devresi geçirmelidir. İnsiyaki grevler gideceği yolu tayinde müşkulat çektikleri gibi istenilen maksada ulaşamazlar. Grev hazırlığında evvel emirde yardım kasaları teşkil etmek lazımdır. Amelelerin reyi ile namuslu amelelerden grevi idare edecek bir grev komitası seçilmelidir. Grev kırıcılara karşı ayrıca bir müdafaa komitesi yaratarak greve başlamalıdır. Komünist fırkası en ufak mücadelelerinizde bile sizinledir. Grev esnasında amelenin rehberi olan fırka, umum aparatını seferber ederek grevin muvaffakiyetini temin için bilfiil muzakeret eder.

Hakiki doğru yolu amele mücahitlerine gösterir. Grevin muvaffakiyetle neticelenmesi için bazı müesseselerin işletme kısımlarında fırka teşkilatımız yoksa temin edilinceye kadar aynı müessesenin diğer işletmelerindeki fırka teşkilatı ile muhakkak surette irtibata geçilmelidir.

Grev hazırlığında fırka hücrelerini haberdar etmek her amelenin borcudur.

Netaş grevi büyük bir yürüyüşle son buldu. Grevci işçiler "grev bitti, haydi dayanışmaya" diyorlar ve dayanışma fonunu öteki grevlere çeviriyorlar.

"Grev bitti, haydi dayanışmaya" D rby'de, yeni gr vlerde savaşmaya!

Netaş grevi herşeyiyle işçi hareketine büyük bir katkı yaptı, Derby ile elele, hareketi bir üst düzeye sıçrattı. Bugün Türkiye'de grev rüzgarları esiyor. Sınıf dayanışması harekete geçti, hızla ilerliyor.

İşçi hareketini bir üst düzeye geçiren, tarihsel bir işlev gören Netaş grevi 18 Şubat 1987'de son buldu. Üç ay boyunca özveriyle, coşku ve kararlılıkla grevi sürdüren işçiler, büyük ve militan bir yürüyüşle fabrikaya girdiler. Greve çıkma kararının alındığı yemekhanede geniş bir toplantı yapıldı. Toplantı Ümraniye Şube Başkanı Şahin Önayak'ın "grev bitti, haydi dayanışmaya" sözleriyle, aynen grevdeki coşku ve kararlılığın bu kez sınıf dayanışmasına yönelmesiyle sona erdi. Netaş işçileri şimdi dayanışma fonunda birikeni ve kalan yiyecek filelerini öteki grevcilere, özellikle de Derby grevine aktarıyorlar. Bu amaçla, geçtiğimiz cumartesi günü Derby'ye toplu bir dayanışma ziyareti yaptılar.

Netaş grevi herşeyiyle işçi hareketine büyük bir katkı yaptı, Derby ile elele, hareketi bir üst düzeye sıçrattı. Bugün Türkiye'de grev rüzgarları esiyor. Sınıf dayanışması harekete geçti, hızla ilerliyor.

Grevin yükselişinden telaşlandılar

Netaş grevi boyunca işçiler grev kırıcılığı, mahkemelerin taraflı kararları, polisin taraflı uygulamaları, işverenin uyuz grev yasalarını bile delme çabaları gibi türlü çeşitli olaylarla karşılaştılar. Bu olaylar işçileri giderek daha çok kızdırıyordu.

13 Şubat cuma günü, işveren, akşamüstü tenha bir saatte yine malzeme çıkarmaya kalkıştı. Yani, yürürlükteki işveren yanlısı grev yasasını bile delmeye çalıştı. Polis işverenin kamyonlarını durduracağına, kamyonlara yol açmaya başladı. Bunun üzerine işçiler haklı olarak karşı çıktılar. Hemen çevik kuvvet geldi. Sert tartışmalar oldu. Üç sendika yetkilisi ve üç işçi temsilcisi gözaltına alındı. Ama bu 6 kişi ertesi gün salındı.

Bu olaydan bir süre sonra, 15 Şubat günü yeniden bir olay oldu. DİSK'in 20. yıldönümü nedeniyle Türkiye'de bulunan Avrupalı sendikacılardan 6 kişilik bir gurup, SHP'li Sağlar ve Güneş ile birlikte grevcileri ziyarete gittiler. İşverenin kamyonları yasayı delerken onlara yol açan polis, grev yerinde toplanan kalabalığı "yasa gereği" dağıtmaya kalkıştı. Bunun üzerine işçiler polisin kimin koruyuculuğunu yaptığını yüzüne söyleyiverince, "hakaret" gerekçesiyle bir işçi gözaltına alındı. O da ertesi gün salındı.

Bu arada Netaş grevi, her geçen gün sınıf dayanışması duygularını yayıp güçlendiriyordu. Bir kez Derby ile dayanışma aralıksız sürüyordu. Ayrıca, Türk-İş tabanı kaynıyordu. 13 Şubat'ta, Türk-İş yönetimi Netaş greviyle dayanışma doğrultusunda yakında birşeyler yapılacağını açıkladı.

Yurtdışında da geniş bir dayanışma kampanyası oluşmuştu ve her geçen gün daha da genişliyordu.

Kısacası grev yükseliyordu.

Tam böyle bir durumda, Çalışma Bakanı "bu grev bir an önce bitmelidir" diyerek araya girdi. Bakan'ın aracılığıyla Ankara'da yapılan üçlü görüşmede, toplu sözleşme imzalandı. Açıktır ki burjuvazi grevin yükselişinden telaşlandı.

Bize ulaşan bilgilere göre, grev süresince Avrupa'dan Netaş grevcileriyle dayanışma amacıyla toplanan ve Türkiye'ye gönderilen somut katkılar şöyledir:

Netaş grev destek fonu (İngiltere)		
İTİB üyelerinin bağışları	£4843,00	(5.641.804 TL)
Türkiyelilerin bağışları	£1255,79	(1.462.454 TL)
İngilizlerin bağışları	£1369,79	(1.595.723 TL)
İngiltere'den toplam bağış:	£7468,18	(8.699.981 TL)
Gönderilmiş olan miktar	£5000	(5.824.700 TL)
Gönderilecek olan miktar	£2326,38	(2.710.093 TL)
Masraflar	£141,80	(165.188 TL)
İngiltere'den toplam bağış:	£7468,18	(8.699.981 TL)
B. Berlin Netaş greviyle dayanışma kampanyası (F. Almanya)		
Gönderilen miktar	DM 5700	(2.376.900 TL)
Frankfurt Türkiyeli İlericiler Birliği (F. Almanya)		
Gönderilen miktar	DM 200	(83.400 TL)
Fransa İlericiler Birliği ve Paris İşçi Birliği		
Gönderilen miktar	FF 4000	(501.080 TL)
İsveç		
Gönderilen miktar	SKR 170	(19.951 TL)
AVRUPA SOMUT KATKI TOPLAMI		11.681.312 TL

Kavga alevlenmesin diye çabalar

Sözleşmede işveren, birinci yıl %31, ikinci yıl %23'lük konumundan epey gerilere düşerek, birinci yıl %40,5 ve ikinci yıl %30'luk zammı kabul etti. Ayrıca 225 binlik yakacak, izin ve bayram parası, montaj harcırahlarında %100'e varan bir artış vb. kazanımlar da elde edildi.

Olan neydi? Sınıf savaşının odağı durumuna gelmiş bu grev ülke çapında büyük bir kavga alevlendirmeye doğru gidiyordu. İşçiler, siz kendi yasanızı kendiniz deliyorsanız, biz haydi haydi deleriz, diyordu. İşçi sınıfının ezici çoğunluğu bu konuma hak veriyordu. Önünde durulmaz bir kavga havası ve sınıf dayanışması oluşuyordu. Böyle bir kavga uyuz iş yasalarının vb. toplu cenazesini kaldırabilirdi.

Bunun korkusuyla hükümet grevi bir an önce bitirmek üzere önlemler aldı. Bitirebilmek için de işveren, sendikanın öne sürdüğü bazı istekleri kabullenmek zorunda kaldı. Baştan beri her türlü çirkefliği yapanların, korku bacayı sarınca aldıkları tutum buydu.

Öte yanda, sol burjuva sosyal demokratlar baştan beri farklı tutum aldılar, grevle "dayanışma" yönünde konuştular. Ancak onların bu *farklı tutumunun* altında yatan *mantık*, öteki burjuvalarla *aynıydı*.

Bu grev ülke çapında büyük ve militan bir kavga alevlendirmesin diye, sosyal demokratlar, bir kez, grevin başarısı için yeterince uğraşmadılar. Gözaltı vb. durumlarda araya girerek asıl olarak gerilimi azaltmaya çalıştılar ama bu arada işçi dostu görünmüş de oldular. Ayrıca, işçilere militan görünmük için, iş yasalarına karşı birkaç adım attılar.

Burjuvazinin 5. kolu oportünistler de kendilerince birşeyler yaptılar. Bunların asıl olarak yaptıkları, sosyal demokratlara incir yaprağı işlevi görmek, onları işçilere işçi dostu gibi göstermek oldu.

Böylece Netaş grevi, burjuva-oportünist çeşitli siyasal güçlerin tutumlarını, konumlarını sergiledi. Bu yönüyle de işçi hareketine yararlı bir işlev gördü.

"Grev bitti, haydi dayanışmaya"

Netaş grevi önünde durulmaz bir kavga havası ve sınıf dayanışması yarattı. Grev bitti ama bu durum sürüyor. En başta da Netaş işçisi kavga havasını ve sınıf dayanışmasını sürdürüyor.

Netaş grevi için bağışlanan dayanışma fonu kapatılmayacak. "Grevci işçiler dayanışma fonu" olarak yaşatılacak. Ve bu fondan, özellikle Derby grevine aktarma yapılacak.

Disiplin + Kararlılık + Sınıf Dayanışması = Zafer.

Haydi işçi arkadaş sen de dayanışmanı göster!

S. Günbudak